AL. ROSETTI

LIMBA DESCÎNTECELOR ROMÂNEȘTI

EDITURA MINERVA
București — 1975

PREFAȚĂ

Prezenta lucrare este consacrată cercetării limbii descîntecelor românești.

Studiul lui Ovid Densusianu, Limba descîntecelor, *din anii 1930—1932, cuprinde examinarea unui număr restrîns de cuvinte.*

Condițiile externe ale descîntatului, considerații asupra magiei și materialelor întrebuințate au stat în afara preocupărilor noastre. Există numeroase lucrări care pot informa pe cititor asupra acestor practici [1].

Am cercetat o mare parte a materialului tipărit, dar unele publicații au rămas în afara cercetării noastre: în felul acesta, cartea noastră va putea fi deci completată cu material nou.

Colecțiile de descîntece sînt numeroase; descîntece izolate sau restrînse în mici grupuri sînt publicate în cărți, broșuri sau reviste efemere, apărute în orașele de provincie, din care unele au rămas necunoscute pînă în zilele noastre. La acestea se adaugă colecțiile particulare, despre care, în genere, nu știm nimic.

---

[1] Înșirăm aici titlul unor lucrări în care se poate găsi informația necesară în acest domeniu: Artur Gorovei, *Descîntecele românilor,* București, 1931, p. 7—208 (cuprinde și o *Bibliografie a descîntecelor,* p. 198—208); I.-Aurel Candrea, *Folclorul medical român comparat,* București, 1944; Gh. Pavelescu, *Cercetări asupra magiei la românii din Munții Apuseni,* București, 1945; Ov. Papadima, *Structura artistică a descîntecului, Revista de istorie și teorie literară,* 14, 1965, nr. 2, p. 357—368; Radu Răutu, *Tehnica analogiei în poezia de incantație, Revista de etnografie și folclor,* 16, 1971, p. 123—132; R.-L. Wagner, *„Sorcier" et „magicien". Contribution à l'histoire du vocabulaire de la magie,* Paris, 1949; Mihai Pop, *L'incantation—narration, mythe, rite, Festschrift für Robert Wildhaber,* 1972.

Aşadar, nu am avut intenţia să dăm o cercetare completă a limbii descîntecelor, pentru că o astfel de încercare ar fi fost menită să dureze mult timp, prin necesitatea de a întreprinde lungi investigaţii în bibliotecile şi depozitele din Bucureşti şi din provincie.

Materia tratată în prezentul volum e înfăţişată după cum urmează:

1. Abrevieri,
2. Introducere,
3. Cuvinte rare (în afară de circulaţia uzuală),
4. Cuvinte din limba comună (cu unele modificări semantice),
5. Formaţii de cuvinte,
6. Unelte gramaticale arhaice şi moderne,
7. Invocaţii de fiinţe mitice sau infernale,
8. Tabu,
9. Jocuri de cuvinte,
10. Cuvinte de neînţeles sau cu sens obscur.

Fiind vorba de un material de cuvinte transmis pe cale orală, din generaţie în generaţie, e firesc ca să constatăm într-însul numeroase deformări de cuvinte, care merg, uneori, pînă la transmiterea termenului sub o formă de nerecunoscut.

Cuvintele examinate în paginile următoare, care au fost studiate de Ov. Densusianu, în lucrarea sa Limba descîntecelor (Grai şi suflet, IV, *1929—1930, p. 351—376 şi V, 1931—1932, p. 125—157*) *sînt precedate în cartea noastră de un asterisc.*

În genere, cercetarea noastră stă sub rezerva unei posibile revizii a explicaţiilor propuse.

Vom fi recunoscători persoanelor competente care vor contribui la lămurirea unor termeni obscuri.

Aurel Nicolescu, cercetător la Centrul de cercetări fonetice şi dialectale al Academiei R. S. România, a revizuit în manuscris întreg materialul lucrării noastre şi ne-a transmis observaţiile sale. Tot el a asigurat corectura tipografică a cărţii şi a redactat indicele *de la sfîrşitul ei. Îl rugăm să găsească aici expresia recunoştinţei noastre.*

A.R.

Bucureşti, mai 1974

ABREVIERI

A. E. Popescu = Adrian Popescu, *Revista Asociaţiei Învăţătorilor din Mehedinţi*, XV, 1942, nr. 1—2, p. 45.

Alb. Carp. = *Albina Carpaţilor*, Sibiu, 1878—79, 1879—80.

Alexici = dr. G. Alexici, *Texte din literatura poporană română*, I, Budapesta, 1899, p. 205—212.

An. Arh. de folc. = *Anuarul arhivei de folclor*. Publicat de Ion Muşlea, Cluj — Bucureşti, 1932—1940.

Arh. Inst. folc. (Anca Surcel) = *Arhivele Institutului de etnografie şi folclor din Bucureşti*; texte comunicate de Anca Surcel.

Arh. Inst. folc. (RR) = *Arhivele Institutului de etnografie şi folclor din Bucureşti*; texte înregistrate la magnetofon; note comunicate de Radu Răutu.

Arh. p. şt. ref. soc. = *Arhiva pentru ştiinţa şi reforma socială*, X, 1934.

Bălăşel = Pr. Teodor Bălăşel, *Versuri populare române*, I, cărticica a II-a, Craiova, f.a.

Bichigean = *Bocete şi descîntece din ţinutul Năsăudului*, culese de Pr. Gavril Bichigean şi prof. Ion Tomuţa, Bistriţa, 1936 [1938].

Bîrlea, *Antol.* = O. Bîrlea, *Antologie de proză populară epică*, vol. I, III, Bucureşti, 1966.

Bîrlea, *C.* = I. Bîrlea, *Cîntece poporane din Maramureş, II. Descîntece, vrăji, farmece şi desfaceri*, Bucureşti, 1924.

Bodnărescul = Leonida Bodnărescul, *Cîteva datini de Paşti la români*, Cernăuţi, 1908, p. 25.

Bogrea, *Pag.* = Vasile Bogrea, *Pagini istorico-filologice*, Cluj, 1971.

Bosica = Ion Bosica, *Descîntece, Vlăstarul cîmpiei*, II, 1933—34.

Brînzan = Nicu Brînzan, *Horia, Cloşca şi Crişan*, II, 1941/42, nr. 3—6, p. 54—56.

Buciumul = *Buciumul român*, III, Iaşi, 1881.

Burada = Teodor T. Burada, *O călătorie în Dobrogea*, Iași, 1880.
Candrea, *Folcl. med. rom.* = I.-A. Candrea, *Folclorul medical român comparat*, București, 1944.
Candrea, *Oaș.* = I. A. Candrea, *Graiul din Țara Oașului*, București, 1907.
Ciaușanu = G. Ciaușanu-G. Fira-C. M. Popescu, *Culegere de folclor din jud. Vîlcea și împrejurimi, cu un glosar*, București, 1928, p. 133—138.
Cîmpeanu-B. = *Descîntece, farmece și leacuri din popor, pentru boale omenești și de animale*, culese de Simcon Rusu-Cîmpeanu și Aurelian Borșianu, Gherla, 1927.
Conrad = Otto Conrad, în *Jahrbuch der Siebenbürgischen Karpathenvereins*, Sibiu, 1882, p. 161—66: descîntece.
Conv. liter. = *Convorbiri literare*, 1867 ș.u.
Cristescu-Gol. = Ștefania Cristescu-Golopenția, *Drăguș. Credințe și rituri magice*, București, 1944.
Cuciureanu = M. Cuciureanu, *Frîngurele*, VIII, 1935, p. 916.
DA = Dicționarul Academiei.
Dens. *Haț.* Reteganul = Ov. Densusianu, *Graiul din Țara Hațegului*, București, 1915, *Apendice*, p. 231 ș.u.: material folcloric din manuscrisele lui I. Pop Reteganul.
D. Ionescu I, II = *Culegere de descîntece din județul Romanați*, adunată și întocmită de Dr. Daniil Ionescu și Alexandru I. Daniil, I, București, 1907, II, Vălenii-de-Munte, 1908.
D-trescu-B. = Iosif N. Dumitrescu Bistrița, *Descîntec „de întors"*, *Arhivele Olteniei*, IX, p. 61—62.
D-trescu-B. 19 = Iosif Dumitrescu-Bistrița, *Arhivele Olteniei*, XIX, 1940, p. 187—94.
D-trescu-B., X = Iosif N. Dumitrescu-Bistrița, *Descîntec ...*, *Arhivele Olteniei*, X, 1931, p. 53; XI, 1932, p. 97.
Educat. = *Educatorul*, București, 1883, 1884.
Florea = I. Florea, *Arhivele Olteniei*, XI, 1932, p. 97—98, 275—276.
Gaster, *Chrest.* II. = M. Gaster, *Chrestomatie română*, II, Leipzig—București, 1891.
Fam. = *Familia*, Pesta, Oradea Mare, București, 1865—1929.
G. Dem. Teod. = G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*, București, 1885.
Georgescu St. = Stelian Georgescu, *Horia, Cloșca și Crișan*, III, 1942—43, nr. 4—6, p. 44—5.
Giuglea, *Rom. Serbia* = G. Giuglea, G. Vâlsan, *De la românii din Serbia culegere de literatură populară*, București, 1913.

Gîlcescu = H. Gîlcescu, *Cercetări asupra graiului din Gorj*, *GS*, V, 1931—32 (Descîntec, p. 102—104).
Gomoiu = Dr. V. Gomoiu, *Din istoria medicinei și a învățămîntului medical în România*, București, 1923, p. 26—34.
Gorovei *D.* = Artur Gorovei, *Descîntecele românilor. Studiu de folclor*, București, 1931.
Grig.-Rigo = Gr. Grigoriu-Rigo, *Medicina poporului*. Memoriul I. *Boalele oamenilor*, Mem. II. *Boalele vitelor*, București, 1907.
GS = *Grai și suflet*, București, 1932—1937.
Hasdeu, *Chest.* = *Răspunsuri la chestionarul lingvistic* (al lui B. P. Hasdeu), 1884. Manuscrisele 3418—3438 din Biblioteca Acad. (București).
I. Cr. = *Ion Creangă*, revistă de limbă, literatură și artă populară, I—VIII, Bîrlad, 1908—1915.
Ionașcu Mîndr. = *Poesii populare și descîntece*, de Nicolae Ion Ionașcu și Mihail St. Mîndreanu, Alexandria, 1897.
Ionescu-Buzău = Dr. D. Ioannescu-Buzău, *Micul magazin de medicină populară*, București, 1892.
Ios. D-trescu = Ios. Dumitrescu-Bistrița, *Revista Asociației Învățătorilor mehedinteni*, XIII—XIV, 1940, nr. 1, p. 43.
Laugier = Ch. Laugier, *Contribuțiuni la etnografia medicală a Olteniei*, Craiova (1925).
L. Costin = Lucian Costin, *Mărgăritarele Banatului*, Timișoara (1926).
Leon = Dr. N. Leon, *Istoria naturală medicală a poporului român*, București, 1903.
Lungu = Aurel Lungu, *Frîngurele*, IX, 1935, p. 959.
Lupașcu = Dimitrie P. Lupașcu, *Medicina babelor. Adunare de descîntece, rețete de doftorii și vrăjitorii bătești*, București, 1890.
Maria Suciu = Suciu Maria, *Vlăstarul cîmpiei*, I, 1933, p. 41—43.
Marian D. = S. Fl. Marian, *Descîntece poporane române*, culese de ..., Suceava, 1886.
Marian, *Insectele* = S. Fl. Marian, *Insectele în limba, credința și obiceiurile românilor*. Studiu folcloristic, București, 1903.
Marian, *Înmorm.* = S. Fl. Marian, *Înmormîntarea la români. Studiu etnografic*, București, 1892.
Marian, *Leg.* = S. Fl. Marian, *Legendele Maicii Domnului*, București, 1904.
Marian, *Naș.* = S. Fl. Marian, *Nașterea la români. Studiu etnografic*, București, 1892.
Marian, *Nunta* = S. Fl. Marian, *Nunta la români. Studiu istorico-etnografic comparativ*, București, 1890.

Marian, *Sărb.* = S. Fl. Marian, *Sărbătorile la români. Studiu etnografic*, București, I, 1898, II, 1899, III, 1901.
Marian *V.* = S. Fl. Marian, *Vrăji, farmece și desfaceri*, adunate de ..., București, 1893.
Mateescu = *Descîntece* culese de C. N. Mateescu din jud. Buzău și R. Sărat, *Convorbiri Literare*, XXVII, 1893, p. 862—870.
ML = A. Rosetti, *Mélanges de linguistique et de philologie*, Copenhague—București, 1947.
Mușlea = Ion Mușlea, *Cercetări folclorice în Țara Oașului, Anuarul Arhivei de folclor*, I, Cluj, 1932, p. 197—206.
N. A. Const. = N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, 1963.
Niculiță-Vor. = Elena Niculiță-Voronca, *Datinele și credințele poporului român*, I, II—IV, Cernăuți, 1903.
N. Ivancu = N. Ivancu, *Horia, Cloșca și Crișan*, III, 1942—43, nr. 4—6, p. 45—46.
Nour = A. M. Nour, *Descîntece și vrăji din popor*, Turnu-Măgurele, 1917.
Novacovici = *Colecțiune folclorică română din Răcășdia și Jiu*, întocmită și editată de Emilian Novacovici, Oravița, 1902.
Novacovici II = *Din Comoara Banatului*, folclor. Partea II ... de Emilian Novacovici și Ecaterina Novacovici, Oravița, 1926.
Novacovici, II și III = *Folclor bănățean*, partea II și III, adunat de Emilian Novacovici, Oravița, 1933.
Pamfile, *Boli* = T. Pamfile, *Boli și leacuri la oameni, vite și păsări după datinile și credințele poporului român*, adunate din comuna Țepu (Tecuci), București, 1911.
Pamfile, *Cerul* = T. Pamfile, *Cerul și podoabele lui după credințele poporului român*, București, Leipzig, 1913.
Pamfile, *Dușm.* = Tudor Pamfile, *Dușmani și prieteni ai omului*, București, 1916.
Papadima *S.* = Ov. Papadima, *Structura artistică a descîntecului, Revista de istorie și teorie literară*, 14, 1965, nr. 2, p. 357—368.
Papahagi, *Maram.* = Tache Papahagi, *Graiul și folclorul Maramureșului*, București, 1925.
Papahagi, *M-ții Apuseni* = Tache Papahagi, *Cercetări în Munții Apuseni*, București, 1925.
Pavelescu = Gh. Pavelescu, *Cercetări asupra magiei la românii din Munții Apuseni*, București, 1945.
Pavelescu, *Bihor* = Gh. Pavelescu, *Cercetări folclorice în jud. Bihor, Anuarul Arhivei de folclor*, VII, 1945, p. 35—122.

Pascu, *Suf.* = G. Pascu, *Sufixele românești*, București, 1916.
Pașca = Ștefan Pașca, *Glosar dialectal.* Academia Română. *Memoriile Secțiunii literare*, ser. III, tomul IV, Mem. 3.
Păcală = V. Păcală, *Monografia comunei Rășinari*, Sibiu, 1915.
Păsculescu = Nicolae Păsculescu, *Literatura populară românească*, București, 1910.
Petrovici *Alm.* = Emil Petrovici, *Folclor din Valea Almăjului (Banat), Anuarul Arhivei de folclor*, III, 1935, p. 25—158.
Petrovici, *Scăr.* = Emil Petrovici, *Folclor de la Moții din Scărișoara, Anuarul Arhivei de folclor*, V, 1939, p. 111—177.
Pîrvescu = Pompiliu Pîrvescu, *Hora din Cartal*, I, București, 1908.
Popa = Constantin I. Popa, *Descîntece de dragoste, Frîngurele*, IX, 1935, p. 934—935.
Popinceanu = Ion Popinceanu, *Religion, Glaube und Aberglaube in der rumänischen Sprache*, Nürenberg, 1964.
Primăvara Ban. = *Primăvara Banatului*, III, 1941, ser. nouă, nr. 7, p. 33—34.
Pușcariu = Sextil Pușcariu, *Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache*, I, Heidelberg, 1905.
Răd. C.-M. = C. Rădulescu-Codin și D. Mihalache, *Sărbătorile poporului cu obiceiurile, credințele și unele tradiții legate de ele.* Culegere din părțile Muscelului, București, 1909.
Reteganul: v. Dens. Haț.
Reteg., *Starostele* = Ion Pop Reteganul, *Starostele sau Datini* ..., Gherla, 1891, p. 5—12.
Rev. folc. = *Revista de folclor*, 1956—1970.
Rosetti, *Colinde* = Al. Rosetti, *Colindele religioase la români*, București, 1920 (*Analele Academiei Române*, t. XL, Mem. Secț. Literare).
Sc. Gherla = E. Balogh, *Scînteia*, Gherla, VII, 1936.
Sc. Gherla = Aug. Cernău, *Scînteia*, VII, Gherla, 1936.
Schmidt = W. Schmidt, *Das Jahr und seine Tage* ... Sibiu, 1966, p. 35—37 (6 descîntece).
Scriban = August Scriban, *Dicționaru limbii românești*, Iași, 1939.
Scurtu = Vasile Scurtu, *Cercetări folclorice în Ugocea românească (jud. Satu-Mare), Anuarul Arhivei de folclor*, VI, 1942, p. 123—178.
Sfichi = Emil Sfichi, *Frîngurele*, X, 1936.
Skok = Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb, 1971 ș.u.
Sociol. rom. = *Sociologia românească.* Revista secției sociologice a Institutului social-român — D. Gusti, București, 1936—1944.

Surcel = Anca Surcel, *Descîntece din Maramureș*, 1972 (Breb, Sîrbi), Colecție manuscrisă.
Șăin., *Iele.* = Lazăr Șăineanu, *Ielele*, București, 1886.
Șăin., *Infl. or.* = Lazăr Șăineanu, *Influența orientală asupra limbii și culturii române*, București, 1900.
Șc. noastră = Cozma Lazăr, *Școala noastră*, XX, 1934, p. 26.
Șez. = *Șezătoarea*, revistă pentru literatură și tradițiuni populare, Fălticeni, I—XIV, 1892—1914.
Ștefănucă = P. V. Ștefănucă, *Folclor din județul Lăpușna*, *Anuarul Arhivei de folclor*, II, 1933.
Tamás = Lajos Tamás, *Etymologisch-historisches Wőrterbuch der ungarischen Elemente im rumänischen*, Budapest, 1966.
Tocilescu = Gr. G. Tocilescu, *Materialuri folcloristice*, Vol. I, *Poesia poporană*, partea I—II, București, 1900; vol. II, București, 1900.
Traian = *Traianu*, București, 1869, 1870.
Țara n. = *Țara nouă*, București, 1885.
Țiplea = Alexandru Țiplea, *Poezii populare din Maramureș*, București, 1906.
Ung. = *Ungaria*, an. II, Cluj, 1893.
Ungureanu = Ion M. Ungureanu, profesor, Turnu Severin, material din Sișești, j. Mehedinți, cules de el însuși de la Paraschiva Țiu, 86 de ani. Inedit.
Vasiliu = Al. Vasiliu, *Descîntece din Moldova*, București, 1934 (extr. din *GS*, VI), p. 248—305.
Vasiliu, *H.* = Al. Vasiliu, *Descîntece din Huniedoara*, *GS*, V, 1931—32, p. 50—63.
Vasiliu, *Mold.* = Al. Vasiliu, *Descîntece din Moldova*, *GS*, VI, 1933—1934, p. 248—305.
Vasmer = Max Vasmer, *Russisches Etymologisches Wőrterbuch.*, Heidelberg, 1953—1958.
Vîrcol = V. Vîrcol, *Graiul din Vîlcea*, București, 1910.
V. Sala = Pr. Vasile Sala, *Biblioteca Vașcăului*, nr. 41.
Vulcan, *Fam.* = Iosif Vulcan, *Familia*, 1882, p. 187.

INTRODUCERE

Descîntecul s. n. (pl. *descîntece*) e constituit dintr-o formulă orală rostită de o persoană inițiată, în scopul de a exorciza, de a conjura, de a izgoni o boală sau de a vindeca de boală un pacient.

Spre deosebire de mesajul verbal din limbile naturale, menit să comunice ceva unui partener-receptor, mesajul cuprins în descîntece nu se adresează unui receptor uman, ci divinității sau unor personaje infernale, de la care nu așteaptă un răspuns oral.

De aici vine libertatea de care se bucură comunicarea orală în acest sector, neexistînd criteriul receptibilității și descifrării mesajului de un auditor uman.

Limba descîntecelor cuprinde un mare număr de cuvinte necunoscute de limba comună, sau de cuvinte cu sensuri neobișnuite, în limba comună, de termeni lipsiți de sens.

Limba descîntecelor cuprinde o serie de arhaisme, care lipsesc din limba comună. Invenția verbală este foarte dezvoltată în acest sector.

Practica descîntecului, la populația românească de la nordul Dunării, a fost extrem de dezvoltată [1]. Materialele

[1] Practica descîntecului a fost foarte răspîndită la sate. Într-un singur sat (Cornova), o anchetă din anul 1931 a relevat existența a 87 de descîntători (Șt. Cristescu, *Arhiva p. reforma socială*, X, 1932, p. 371—380).
În privința continuității în conținut între descîntecele din lumea romană și cele românești, I.-A. Candrea *(Folcl. med. rom.*, p. VII) face următoarea observație: „descîntecele pe care ni le-a transmis Marcellus

culese sînt numeroase. Atît metoda descîntatului cît și alcătuirea formulei reproduc modele străvechi, care pot fi semnalate în limba latină sau la o mare parte a popoarelor europene. O comparație între componența descîntecelor românești și a celor existente la Roma și în provinciile imperiului roman, precum și a celor cunoscute în țările de limbă germană, dovedește un incontestabil paralelism între versiuni [2].

Descîntecele, atît în țările românești, cît și în Europa occidentală, au fost compuse de preoți sau de colaboratori eclesiastici ai lor. Numeroasele elemente venite din cărțile bisericești, care apar în descîntece, dovedesc această afirmație. Pentru Transilvania, există numeroase dovezi, din secolul al XIX-lea, că preoții români, considerați ca specialiști reputați în materie, practicau exorcismul, în beneficiul unei numeroase clientele din populația săsească. [3]

În alcătuirea descîntecelor se pot observa două tendințe: 1. de a conserva cît mai fidel formulele orale transmise, și 2. de a modifica și completa formulele existente.

Transmiterea orală a descîntecelor explică în mod suficient numeroasele deformări de cuvinte, care merg uneori pînă la modificarea formei inițiale a termenului, devenită de nerecunoscut.[4]

În general descîntecele încep cu o invocare a puterilor cerești, în primul rînd Sf. Fecioară (Maica Domnului), care, dînd urmare invocării, coboară pe pămînt și salvează pe cel (sau pe cea) amenințat(ă) de duhurile infernale.

Deasa folosire a prefixului *de(s)-*, în alcătuirea verbelor, se explică prin faptul că prin întrebuințarea acestei particule verbul prefixat exprimă contrarul formei neprefixate: *deochia — desdeochia* „a suprima efectele unui deochi", *mira — desmira* „acțiunea de a nu se mira", *orbi — desorbi* „a vindeca de orbire" etc.[5]

Pretutindeni, în țările unde sînt folosite, în împrejurări anumite, formule magice, cuvîntul e considerat ca fiind investit cu o forță supranaturală. Din această cauză, termenul care denumește, spre exemplu, o boală sau o ființă infernală este evitat și înlocuit cu o perifrază sau un echivalent semantic. „Interdicțiile de vocabular" sînt înregistrate în expunerea noastră într-un capitol deosebit.

Materialul de cuvinte publicat de noi este grupat pe categorii, iar în fiecare categorie termenii sînt înșirați în ordine alfabetică.

Indicele de la sfîrșitul lucrării permite o viziune de ansamblu asupra totalității materialului adunat.

Empiricus prezintă uneori asemănări uimitoare cu descîntecele noastre". Tradiția descîntecelor în Peninsula Balcanică e evocată de M. Gaster, *Conv. liter.*, LII, 1920, p. 37.

Enumerarea popoarelor care folosesc descîntecele, la Candrea, l.c., p. 345—347: sîrbi, cehi, unguri, huțuli (Bucovina), greci, francezi, germani, italieni.

[2] Irmegard Hampp, *Beschwörung, Segen, Gebet. Untersuchung zum Zauberspruch aus dem Bereiche der Volksheilkunde*, Stuttgart, 1961, p. 23 ș.u., 111 ș.u. Originea practicelor magice trebuie căutată în Orient, de unde s-au răspîndit în Europa prin Grecia și Italia. „Tabletele de execrație" („defixionum tabellae") apar în lumea romană între sec. I î.e.n. și sec. al V-lea din e.n. Vezi în această privință, M. Jeanneret, *La langue des tablettes d'exécration latines*, Paris—Neuchâtel, 1918, p. 5.

[3] B. P. Hasdeu, *Cuvente den bătrîni*, II, București, 1879, p. 172.

[4] Cu privire la transmiterea fără nici o modificare a textului unui descîntec, o descîntătoare declara: „așa le-am primit de la bătrîni" (D. Ionescu, II, 5).

[5] V. mai jos, p. 102.

CUVINTE RARE, ÎN AFARĂ DE COMUNICAREA UZUALĂ

Cuvintele din această categorie sînt numeroase. Unele din ele pot fi regionalisme, fără ca să avem posibilitatea, în stadiul actual al cunoștințelor noastre, să aducem vreo precizare în acest sens. Cuvîntul rar, neînțeles sau înțeles numai parțial, are avantajul că participă la misterul care înconjoară descîntecul, unde sînt evocate ființe infernale.

ACIOLA vb. „a se refugia, a se așeza; a se aciua". Acolo să vă *aciolați* / acolo să veniți (Cîineni, Vîlcea. *Șez.*, XI, 38/XXIII).

ADĂMASCĂ s.f. „mătase scumpă" („stofă de damasc", Bogrea, *Pag.* 161). Și cu brîu de *adămasă* te-or încinge (Comănești, Bacău. *I. Cr.*, 336).

ADĂSTA vb. „a aștepta". Că v-*adastă* cu mese-ntinse (Roșiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 554).

ADEVĂSI vb. „a se pierde, a pieri, a muri". Acolo-i peri, acolo te-i *adevăsi* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 139, 6; 158, 16; 167, 3; 180, XXI).

AGARLÎC s.n. „hărmălaie". Ce s-aude atîta huet mare / și *hargalaș* (Focșani. Grig.-Rigo, 177).

AGÎMBA vb. „a surprinde, a cuprinde". Descîntecu meu, / Leacu de la Dumnedzău, / *Agîmba*-te-ar baiu cel rău (Breb, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4048 II h).

ALĂTRA vb. „a lătra". Unde cîine n-*alatră* (Drăgășani, Teleorman. Tocilescu, 602). Ca cîinele *alătrînd* (Gresia, Teleorman. Tocilescu, 653).

APĂRĂTUȘ s.m. „omușor (organ)" (< * *părut*, v. *DA*). Din sfîrcul nasului, / Din *apărătușul* limbii (Ciudei, Storojineț. Marian, *Leg.*, 330).

ARAMINĂ s.f. „ființă proastă, ticăloasă, de nimic" *(DA)*. *Aramină* / mină (Negoiu-Cernii, Hunedoara. Vasiliu, H., 59, XV).

ARMAN s.m. „armean". Amin, amin / Dăruit să vă fie, / Ca calul *armanului* / Din poarta împăratului (Cernica? *Țara n.*, III, 1886, 383).

ASORIT s.n. „insolație". De *asorit* (Maramureș. Bîrlea, *C.*, 345).

BALȚ s.n. „un văl mare cu care se îmbrobodește mireasa, cînd s-a isprăvit cununia religioasă" (Șăineanu). Că ne-om duce ... în *balțul* mireselor (Sîngiorgiu, Năsăud. Șăineanu, *Iele.*, 12).

BARTIȚĂ s.f. „un fel de mucegai" *(DA)*. Cîrtiță *bîrtiță* (Schineni, Tutova. *I. Cr.*, VI, 346/219).

BARZOȘĂ adj. „cu pene sure". Nici găină *barzoșă* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 165, 1).

BĂRĂTA vb. „a ocărî". A plecat Voevodu la oaste ... / A încălecat și a strigat / Și a *bărătat* (Vișani, R. Sărat. Gorovei, *D.*, 307).

BELDIOARĂ s.f. „cotor, tulei, curpen, vrej" *(DA)*. Ne ducem prin mări, / Să așezăm oarele, *beldioarele*, trestioarele (Moldova. Lupașcu, 10, 4).

BERCII s.m. pl. „carnea dintre nări din vîrful nasului" (Marian). Din *bercii* nasului (Bucovina. Marian, *D.*, 216).

BIHO interj. „du-te, fugi". *Biho*, moșneag bătrîn (Budeștii-Ghicăi, Neamț. Tocilescu, 1534).

BITANG s.m. „bastard" (< magh. *bitang*). Cu trei unghii de *bitan* ciupiți-o (Bucovina. Marian, *D.*, 15).

BOANĂ s.f. „boabă". *Boane* (Drăguș. Cristescu-Gol., 83). Cînd svîrli *boanele* în sus (Drăguș, *l.c.*, 91).

BOANZĂ s.f. „muscă, care mușcă tare" (Marian, 242); „streche". S-o luat *bonza* negru (Bucovina, Marian, *D.*, 239).

BOBOTIT adj. „aprins, înfocat"; aici, substantivat. Și înfocatule, / *Bobotitule* (Moldova, *I. Cr.*, II, 73).

BOHOD s.m. „brad"; cf. *bohaș* „brad inferior calitativ" (Papahagi, Maram.). *DA* înregistrează termenul, fără nici o explicație. De-o fi brîncă din scorboră, / de-o fi brîncă din *bohod* (Ceparii-Bîrsăști, Argeș. *Șez.* VII, 55/II).

BOLBOIAT adj. „holbat, speriat" (Scriban); aici, substantivat. Fugiți nouă spărieți, / Nouă *bolboeți*, / Și nouă spăriete, / Nouă *bulboiete* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1581).

BOLBORUȘ s.n. „orbită". Prin *bolborușul* ochilor (Lelești, Gorj. Arh. Inst. folc., 3431 II hh).

BOLDEI s.m. „cîine mic de vînătoare; fr. basset", v. *cotei*. Plecă / Sîlea Samodiva / Cu cotei / Cu *boldei*. (Romanați. D. Ionescu, I, 113). Se strîngea lupu cu lupoaicele / *Boldeii* cu *boldeicile* (Vîlsănești, Argeș. Bălășel, 14).

BONCĂLUI vb. „a mugi, a urla". Cu un glas mare răncăluind, / *Boncăluind* (Buhoc, Bacău. *Șez.*, VII, 94). Răguind și *buncăluind* [Vaca] (Bîrsana, Maramureș. Bîrlea, C., 377). Nu durgălui, nu *boncălui* (Maier. *Ung.*, 1892, p. 63).

BONTOROG adj. „bont, fără vîrf". Prin topoare *bontoroage* (Răcășdia. Novacovici, 128).

BONTUDUI vb. „a lovi". Și de rădăcină ti-oi *bontudui* (Cuhea, Maramureș. Arh. Inst. folc., RR).

BOSURCA vb. „a fermeca, a vrăji" (Bîrlea); v. *bosorcău*. Vițelu l-o *bosurcat* (Bîrsana, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 377).

BOȘCO s.m. „Dumnezeu" (E. Petrovici); „cf. sîrb. *Boško*, formă hipocoristică a lui *Bog* „Dumnezeu" (p. 71 s.v.). [Cînd se umflă vitele și mor, se descîntă așa.] *Bošco*, nădeli (Valea Mlavei, Serbia. Petrovici, *An. Arh. de folc.*, VI 66).

BRÎNDUȘEL s.m. „băiat tînăr". Cu buciumu buciumai, / dragostele le adunai, / de la toți tinereii, / de la toți *brîndușeii* (Dejești, Olt. Gorovei, *D.*, 317).

BROAȘTE s.f. pl. „testicule?" „biceps" (?) *(< boașe)*. Crepe-i *broaștele* (Nojorid, Bihor. *Sc.* Gherla, 148).

BUCIFAL s.m. deformare a lui *bucefal*, calul lui Alexandru cel Mare. Să luară / *Bou-cibol* negru de dumbravă, / Cu coarnele-ntraurite (Strîmtura, Maramureș. Papahagi, *Maram.*, 141).

BUCIN s.n. „coș, horn". Păsărică pestricioară / pe *bucin* se puse / *bucinu* s-aprinse (Aref, Argeș. *Șez.*, XI, 64/XIX).

BUDIANĂ s.f. planta *vîzdoagă* (tagetes erecta). Cîte *budiene*-mpupite (Păucinești. Reteganul, 282).

BUDIHACE s. „monstru, sperietoare"; „un fel de bufniță" (Pârvescu). Ochi de *budiheciu* din capul ei / Scosu-i-o. (Dobrogea. Pârvescu, 66).

BUDURĂ s.f. „pustiu, nelocuit de oameni, locuința necuratului" (Bogrea, *Pag.*, 116); loc depărtat și pustiu, coclauri" (Scriban). Să rămîe/hudură/*budură*. (Cicănești, Argeș. *Șez.*, XI, 30, 70, IX).

BUDUROI s.n. „putină; coș, horn". [Descîntec de șarpe]. *Buduroi* găleată / Mușcătură de șarpe. (Romanați, Gorj. Tocilescu, 593). *Buduroi* găleată, / Mușcătură de șarpe vindecată. (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1580).

BUHOS adj. „cu părul mare și zbîrlit" (Scriban). S-au întîlnit cu cios *buhos* (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 212/287).

BUIT adj. „îngrămădit". Fugiți ciute / *buite* (Tămășești, Sălaj. Gorovei, *D.*, 344).

BULEZI s.m. pl. „buruieni" (Viciu). Că eu v-am descîntat / Cu *bulezi* v-am legat (Răcășdia, Banat. Novacovici, III, 10).

BURSUCA vb. „a se înfuria". Veveriță pestriță, / nu umbla, / nu *bursuca* (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 367).

BURSUCAT adj. „înfuriat". Mărin umflat, / Mărin *bursucat* (Giulești, Maramureș, Arh. Inst. folc., 3479 I d).

BUȘMACHI s.m. pl. „un fel de pantofi". *Bușmachi* în picioare / mi-a dat (Huși. Păsculescu, 126, 74).

CĂIȚĂ s.f. „căciulă, scufie". Pice-i *căița* din cap (Păucinești. Reteganul, 280).

CĂNCEU s.n. „vas, urcior". În *cănceul* ist cu flori (Bucovina. S. Fl. Marian. *Alb. Carp.* 1879, p. 56).

CĂSCARE s.f. „strigare" *(DA)*. Să mă spăl: / Di dat / Di fapt, / Di *cascari* (Crăcăoani, Neamț. Vasiliu, 292). 9 strigări / și 9 *căsgări* (Teișeni, Prahova. *Șez.* II, 88).

CĂUTI vb. „a prosti (pe cineva)" < *caut* „prost, tont" *(DA)*. Tu laurule / Balaurule / Cum te beau toți băieții de friguri, / Toate fetele / Toate nevestele, / Și mi-i tontești / Și mi-i *căutești* / Așa să-mi tontești, / Și să-mi *căutești* (pe cutare) (Săceni, Teleorman. Tocilescu, 683). N.B. *căutești*, cu *t* și *căutești* cu *ț*.

CHERSINĂ s.f. „covată". Cu lopata prin *chersine*, / să încărcați (Moldova. Lupașcu, 21).

CHILOMĂNESC adj. cf. *chilom* „Topuz ori ciocan de luptă" (Scriban). Cu măciuci *chilomănești* (Țăpu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 70).

CHIMET s.m. „consilier comunal la românii din Serbia". Acolo mi s-ar d-alege ... / *chimeți* pe biticele (Răcășdia. Novacovici, 127).

CHISTAȘ adj. „curat". Să rămîie Ion / *Chistaș* și curat (M-ții Apuseni. Pavelescu, 147, 19).

CHISTOV adj. „sănătos" (Pavelescu). Să șie cu 9 părți / Mai *chistov* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 148/24).

CHIZĂRIE adj. „roșie", cf. *chizel* „roșu" (Bogrea, *Pag.*, 272) Bubă *chizărie* (Străoani, Putna. *Șez.*, XIII, 2).

CIJMĂITOARE adj. Echivalent cu *pizmuitoare* (p. 59), deci, „invidioasă"; aici substantivat. Duceți-vă înapoi de unde ați venit / la *cijmăitoarea* / la voitoarea mea de rău (Tătărași, Suceava. *Șez.*, XI, 59).

CINAT adj. „curățat" (Scriban). Ca argintul *cinat* (Oprișor, Dâmbovița. Tocilescu, 639).

CIOANTĂ s.f. „os; picior, mînă, deget". Alege-l / Culege-l / De la toate *cioantele* omului (Strîmtura, Maramureș. Papahagi., *Maram.*, 141).

CIOMNI vb. „a lovi, a ciocăni". Cu ciocu s-o *ciomnești* (Marcea, Vîlcea. *Șez.*, XI, 73).

CIRICĂI vb. „ciripi". Unde păsărică nu *ciricăie* (Urdarii de sus, Gorj. Tocilescu, 629).

CIUMĂRÎ vb. „a se jelui amar" (Scriban). Ce-ai, Ioană, ce te *ciumărăşti*, / Ce te giuvaleşti? (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc., 3241 II 1).

CIUP s.n. „cioc (de pasăre)". Să-l plesneşti cu *ciupul* (Idrici, Fălciu. *I. Cr.*, VI, 212/63).

CÎNIŞITURĂ s.f. „boală (neidentificată)"; *cînitură*, alt sens „vită stricată, rea" *(DA)*. Dureri de şale / Fugi *cînişitură* (Drăguş. Cristescu-Gol., 72).

CÎRCĂIAT adj. „otrăvit"; cf. *cîrcăiac* „insectă miriapodă" (Şăin., *Infl. Or.* I, 89), „cu suc otrăvit" *(DA)*. Soare *cîrcăiat* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C.*, 346).

CÎRCĂLI vb. „a flecări" (Paşca), *cîrlicăi*, variantă. Nici nu *cîrlicăiţi* în cap, / Cum *cîrcălesc* pasările (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 165, 1).

CÎRCOVA s.f. „boală"; cf. *cîrcuşit* „plin de gîlci, de tuse, de boale venerice" *(DA)*. Dar de buba *cîrcova* / şi-a uitat (Orlat, Sibiu. Gorovei, *D.*, 367).

CÎRSTĂNEASĂ s.f., adj. „planta veninariţă *(avrămeasă)*, întrebuinţată de vrăjitoare la scăldat" *(DA)*; aici, deformare din *căpităneasă*. Jupînească *cîrstinească* (Olăneşti, Vîlcea. *Şez.*, X, 146). Vineri vinerească / avrămeasă / *cîrstinească* (Cicăneşti, Argeş. *Şez.*, XI, 63/VIII). *Cîrstăneasa* avrămeasă (Păuşeşti-Moglaşi, Vîlcea. Tocilescu, 1529). Avrămeasă, *cărtenească*, / Avrămeasă, titinească (Slătioara, Vîlcea. *Şez.*, XII, 193, IV—V).

CÎRTOG s.n. „vizunie, bîrlog, culcuş" *(DA)*. Cum fuge ... / porc din *cîrtog* (Peşteana de s., Gorj. *Şez.*, X, 47).

CLABĂUŢ s. „gură; bot" (Bogrea, *Pag.*, 101). [un şarpe balaur] cu *clabăuţ* di fer (Crasna Leuca, Dorohoi. Vasiliu, 30/XXIII).

CLENCIUROS adj. „copac cu trunchiul, ramurile uscate". Şi te du la ăl copac / mare găunos / Şi *clenciuros* (Roşia, Gorj. *Şez.*, XI, 58).

CLICIU s.n. „şold". Se întîlnesc ... *cliciuri* cu / *cliciuri* (Vaşcău. V. Sala, nr. 46, p. 11).

CLINI s.m. pl. „boală la vintrele picioarelor". Voi *clini* tătăreşti / Englăzăşti / Ovreieşti (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.*, VIII, 152/258).

CLOŞNIŢĂ s.f. „cuib pentru cloşcă". De ea, *cloşniţă* spurcată (Pătrăuţi, Bucovina. Pârvescu, 73).

COCIORVĂ s.f. „vătrai". Cu *cociorva* petre-te-ui (Moişeni, Ţ. Oaşului. Muşlea, 200/258).

CODĂU s.m. „nume de cîine ciobănesc" *(DA)*. *Codăule*, ce stai pe ghizdurele (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 592).

COLEŞI vb. „a se face moale, a se moleşi" *(DA)*. Moleşiţi-vă / *Coleşiţi*-vă (Satu nou, Teleorman. Tocilescu, 645). Să-l lăsaţi pe cutare, / Să nu-l mai *coleşiţi*, / Să nu-l mai lămostiţi (Roşiorii-de-Vede. Teleorman. Tocilescu, 645).

COP s.n. „măsură de capacitate conţinînd 1 litru de lichid". Şi-un *cop* de rachiu (Berbeşti, Drăguş. Cristescu-Gol., 90).

COROVĂ s.f. „vacă" (Bogrea, *Pag.*, 279). Şi du-te în văi / În *corovăi* (Rogojelu, Gorj. Tocilescu, 560).

CRICI vb. „a striga, a da de ştire". O mută nu *crici* (Caransebeş. *Şez.*, XXV, 139). C-o *crişit* fini voştri, / Să vă duşeţ să cununaţi (Şopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.*, 113/97).

CUNUNAT adj. m. „de calitate superioară". Cuţit *cununat* (Cicăneşti, Argeş. *Şez.*, X, 29; Argeş. Ionescu-Buzău, 414; Făceri, Vîlcea. Tocilescu, 578). Cuţit *cununat*, / Paloş ferecat (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII., 243/299). Tu cuţite *cununate* (Gresia, Teleorman. Tocilescu, 575). Tu cuţit *cununat* (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 579).

DĂBĂLATĂ adj. „(cu urechile) căzute" (Jarnik). Borză blestemată ... / C-urechi *dîbălată* (Moldova. Pamfile, *Duşm.*, 274; Bucovina. Marian, *Naşt.*, 35—6).

DĂOLI vb. IV. „a osteni grozav" (Scriban). Ce te cînţi şi *dăuleşti* (Transilvania. *Ung.*, 1894, p. 371). Cum de nu m-oi cînta, / Cum de nu m-oi *dăoli?* (Lucşa, Năsăud.

Șez., XXIV, 54). Ce te cînți, Floare, ce te *dăulești?* (Runcu Salvei, Salva, Bistrița-Năsăud. Arh. Inst. folc., 3885 I d.) Ce te *dăulești*, / Ce te glăsuești? (Dobrogea, Pîrvescu, 70, 81). [Despre o vacă] Ea a prins a se răncălui / Și a se *dăuli* (Stupca, Gura Humorului. Marian, *Leg.*, 334). Cum nu m-oi *dăuli* (Sîngiorgiu, Năsăud. Șăin., *Iele.*, 12). Ce plîngi, ... ce oftezi / Ce te *dăulești?* (Mitocul Dragomirna, Bucovina. Marian, *Nunta*, 22). Prins-o vaca a se cînta, / A se *dăuli* cu un glas mare (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 47). Ce te plîngi, ce te *dehălești?* (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc., 3041 b). Și pe dînsul l-o întrebat: / Ce te-ai *dăulit* cîntat? (f. loc. Cluj? *Ung.*, 1893, p. 393). Ce te cînți și *dăolești* ... / Cum de nu m-oi *dăoli* / (Strei-Sîngiorgiu, Hunedoara. *Ung.*, 1892, p. 334).

DESBĂLĂURAT adj. „descheiat (la haină)" (Pașca). Atunci *desbălăurat*, sau numai desfăcut la toate hainele. (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, V, 270).

DESORI vb. „a-și strica stomacul" (E. Petrovici); aici „a se trezi" (?) d'e s-o *d'esorit* din somn (Scărișoara, Țara Moților. Petrovici, *Scăr.*, 156/191).

DÎRMOZ s.m. „copăcel cu flori albe" (Scriban). Cu mîna dreaptă creacă de *drîmos* rupea (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, 10).

DOSCĂ s.f. „scîndură" (Papahagi, *M-ții Apus.*, 68), aici „spatele (pieptului)". Din *dosca* chieptului (M-ții Apuseni. Pavelescu, 167, 4).

DRÎGLĂ s.f. „lemnul cu care se scormonește în cuptor" (Dens., *Hat.*, 316; v. și Pașca, s.v.). Tragu-te pe drînghitură / Tragu-te pe *drîgla* mea. (M-ții Apuseni. Pavelescu, 159, 7).

DROBOLATĂ adj. „mare și urît" (?) (p. 156). Șede o fată *drobolată* / Pe-un stan mare de piatră, / Face pită de cenușă, / Și cu lapte de cătușă (Rebrișoara, Năsăud. Bichigean, 143).

DRUGĂ s.f. „fus mare de răsucit fuiorul" (Scriban și Viciu). Pe *drugă* încălecai (T. Măgurele. Nour, 27). Udură, saludă / încalecă pe *drugă* (Schineni, Moldova. *I. Cr.*, IV, 82). Joloduță, joloduță / Încalecă pă *druguță* (Hoteni, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4048 II d). [Descîntec de gîlci] A plecat mătușăle, / Cu *drugile*, Să păzească gîlcile (Pr. Ferdinand, Teleorman, *I. Cr.*, VIII, 152/259).

DRUGĂ adj. „epitet batjocoritor pentru femeile bune de gură și slabe de lucru" (Pașca) (cf. bg. *drug* „anderer; Freund"). Ado moașă *drugă* / Să lovesc pe Griva (Dănești, Gorj. *Șez.*, XIV, 113/I).

DUHUI vb. „a goni, a îndepărta" (Vîrcol, s.v. *dudui*). Cu cuțitu te-am tăiat / De la cutare te-am *duhuit*, / Și de la inimă te-am potolit (Rogojelu, Gorj. Tocilescu, 626).

DUMĂVI vb. „a odihni" (Pavelescu). (9 frați au plecat să dărîme un paltin. Se întîlnesc cu Maica Domnului, care le spune:) Lăsați-l, păcurari, să *dumăvească* (Agriș, M-ții Apuseni. Pavelescu, 156, 11).

DUNGĂLUI vb. „a rostogoli, a face zgomot prin purtarea unui obiect pe dușumea" (Pașca). Nu *durgălui*, nu boncălui (Maier. *Ung.*, 1892, p. 63).

FIHINĂ s.f. „*fihine* le zice săsoaicelor" (p. 83). Și să zici cînd pui cloșca: / O *fihină* și-un *fihinel* / Ca să iasă și-o puică și-un cocoș (Drăguș. Cristescu-Gol., 83).

FIOR s.n. „tremur". Cu *fiorele* / Cu amețelele (Drăgănești, Teleorman. Gorovei, 220).

FÎRFÎIT adj. „urît". Soare *fîrfîit* (Ieud, Maramureș, Bîrlea, *C.*, 346).

FLINCA s.f. cf. *flenciu* „oboseală, toropeală" (Pașca, 28). Așa să speli și trupu lui cutare ... / De clinca / De *flinca* (Baldovinești, Romanați. Ciaușanu, 135, 10).

FOROSTUI vb. „a suda, a lipi" (Tamás); aici „a îndrepta, a vindeca" (Marian, *D.*, 346) (< magh. *forraszt* „zuheilen; löten; schweissen"). Așa să se *forostească* / Mîna lui (cutare) / Cum *forostește* / Țiganu / Fieru (Bucovina. Marian, *D.*, 345). Și-om *forostui*, și-om lecui (*Id. l.c.*, 146, 16). Și-om *forosti* ca țiganu / Fieru (*Id. l.c.*, 149, 26). L-om *forosi* / Cum *forosește* / țiganu / fieru (*Id. l.c.*, 150, 28).

FRĂSUI vb. „a se văiera, a se tîngui"; cf. *fras* „epilepsie" (Tamás). Și se glăsuia / Și se *frăsuia* (Bucovina. G. Dem. Teod., 390; Marian, *D.*, 208).

FURCERELE s.f. pl.; cf. *furcer* „furcă scurtă de luat fîn" (Scriban). Cu nouă *furcerele*. (Lunca-Cernei de-sus, Hunedoara. Gorovei, *D.*, 256).

FURTEAȚĂ s.f. „mătrice, reumă". (Viciu); „boală?" (Pașca). Cum să nu mă vaer, / Că i s-au făcut nouă albețe, / din nouă *furțețe* (Ardeal. Gorovei, *D.*, 210).

GEVELI vb. „a se tîngui". Ce te plîngi, / Ce te *gevălești?* (Călnic, Gorj. *I. Cr.*, IV, 83). Ce te cauți, ce te *gevălești?* (Băile Săcelu. *Șez.*, XII, 180). Olicăindu-mă / *gevelindu-mă* (Zegaia, Mehedinți. D-trescu B., 62). Iar se plîngea, iar să *gevăluia* (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc., 3240 II a). Ce te văicărești / Ce te *gevăluești* (*Id.* 3240 II g). Ce-ai, Ioană, ce te ciumărăști, / Ce te *giuvalești* (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc., 3241, II 1).

GHIDER s.n. „vadră, găleată" (gl., p. 232). Ugeru / ca *ghideru* ... / Ugeru ca *zideru* (Cărmăzana, Ț. Oașului. Mușlea, 201/259; 202/260).

GHIVIZIU adj. „roș închis" *(DA)*; „roșu aprins". Taftă *givizîi* oi croi (Tecuci, Puțăni, Vasiliu, 11/2). Taftă *ghivizie* croiam (Bucovina. Marian, *V.*, 190) Vifor *ghiviziu* (Romanați, D. Ionescu, II, 171).

GÎLȚ s.n. „nodurile ce se fac în corp, din sînge închegat" (Marian, *D.*, 199). Nu-ți face *gîlțuri* în umerii lui (Bucovina. Marian, *D.*, 195).

GÎȚĂ s.f. „coadă de păr împletită, uneori împodobită cu cordele, cum poartă fetele" (Scriban), „panglicele de la coadă" (Ciaușanu). Să-i cadă codițele, / Să-i rămîie *gîțile* (Tutana, Argeș, Ciaușanu, 138, 14).

GOBAIE s.f. „pasăre de casă" (Marian, *D.*, 85); *cobaie* „găină" *(DA)*. Precum îi ales cucul / Dintre toate păsările / Și păunul / Din toate *gobăile* (Bucovina. Marian, *V.*, 83).

GREOMÎNT s.n. „chin, muncă" *(DA)*. Apucat cu tusă, / Apucat cu *greomînt* (Răcășdia, Banat. Novacovici, III, 39).

GUGUI și GUGULI vb. „a mîngîia". Nu-l mai lului, / nu-l mai *gugui* (Romanați. D. Ionescu, II, 136). Acolo să puezi / Puii tăi să *gugulești* (Romanați. D. Ionescu, II, 137). Tu Mama-Pădurii, să te duci, / în pădure, în copaci ... / Pe ei să-i mîngîi, / Pe ei să-i *guguli* (Făurăști, Vîlcea. Bălășel, II, 135/177).

GUNUITURĂ s.f. „murdărie". Așa te curățîi / De urîciuni, / De *gunuituri*, / De furungituri (Cernișoara, Vîlcea. Tocilescu, 1556).

GURGUȚA vb. „a se făli". Nu te înălța, / nu te *gurguța* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, II, 138/80).

HABATIC s.n. „mărunțiș" (Marian, *D.*, 281). Stîng toate strigările / Toate *habaticurile* (Bucovina. Marian, *D.*, 249).

HANDRA adv. „fără treabă, de geaba"; a umbla *handralela* „fără țintă". O plecat huia, / *handrahuia*, / și-o găsit pe huiu, / *handrahuiu* (Bucovina. Marian, *Insectele*, 299; Ibănești, Transilvania. Gorovei, 418).

HAOT s.n. „mare huiet, tunet, răsunet" (Scriban). Din grumazul gîtului, / din *haotul* urechilor (Șerbănești, Vîlcea. *Șez.*, III, 197).

HARȚUN adv. „drept înainte, de-a dreptul" *(DA)*. *arțun* la gura cuptorului, *arțun* la horn, *arțun* la cahlă (Bucovina. S. Fl. Marian. *Alb. Carp.* 1879, p. 57).

HĂLĂLĂI vb. „a face gălăgie, a striga, a face zgomot". Numai descîntătoarele / și fermecătoarele, / ele *hălălăia* / și pălălăia (Moldova, Gorovei, 319).

HĂRĂȘEALĂ s.f. „lînă"? (Tamás, s.v. *haras*). Fapt cu *hărășeală* de cîine (Moldova? G. Dem. Teod., 375).

HĂZNUI vb. „a folosi". Argintul l-oi *hăznui* (Archiud, Cojocna. Câmpeanu-B., 17). O oală neagră care nu-i *hăznuită* (Vadu Izei, Maramureș, Arh. Inst. folc., R. R.).

HELGE s.f. „nevăstuică" (magh. *hölgy* „Wiesel", Tamás). Pentru ca atunci cînd va veni nevăstuica, șarpele și *hulciul*, să nu muște vitele (Drăguș, Făgăraș. Cristescu-Gol., 80).

HOCHI interj. „ieși!" (cf. *DA*). *Hochi* din casa cutăruia (Comănești, Bacău. *I. Cr.*, VI, 91/62).

HRĂMI s.f. pl. „un fel de bube". Și-a chemat toate bubele, / toate *hrămile* (Dorohoi. *I. Cr.*, V, 175).

HUCI s.n. „pădure mică, răsărită din rădăcinile rămase în pământ după tăierea unei păduri" *(DA)*; desiș de copaci; arbust, tufă. Mergi prin *huciuri* (Treblecea, Siret. Marian, *Leg.*, 327). Nu li-ți aduce tăte din tăți *hucii*, din tăți *hucii*, din tăți cături (= „pădure tînără") (Șăin., *Iele*, 14).

HUDURĂ s.f. „loc sălbatic" *(DA)*. Să rămîe / *hudură* / budură (Cicănești, Argeș. *Șez.*, XI., 30, 70/IX).

HUIU adj. „prost, fără judecată" (Pașca). O plecat *huia* / *handrahuia* / Și-o găsit pe *huiu* / *handrahuiu* (Bucovina, Marian, *Insectele*, 299; Ibănești, Transilvania. Gorovei, 418).

HULIE s.f. „izgonire" (Nour), „vorbe de rău". Vino la mine / Și din biciul tău plesnește ... / Toate urăciunile ... / Toate *huliile* (T. Măgurele, Nour, 47).

ISĂLI vb. „a apărea, a ieși, a țîșni, a proveni" (Păsculescu). Slavă scumpă mi-a *isălit* (Huși. Păsculescu, 140, 111).

IȚIE s.f. „măsură de capacitate" (*DA*; Tamás). [De tîrpie] Se descîntă cu *iți* părăzit / Cu *iței iței*, / Tîrpia stîrpii, Cu *iței* măsurai, / Tîrpia secai (Răcășdia, Banat. Novacovici, 139, II, 28).

IZĂRÎ vb. IV „a dispărea" *(DA)*. Să pieriți / Să vă *izăriți* ... / Să pierim, / Să ne *izărîm* (Bucovina. Marian, *D.*, 89). Ca voi să periți / Să vă *izăriți* (Bucovina. G. Dem. Teod., 374).

IZDA vb. „a se fermeca, a se vrăji". Și cînd se împreună cur de urs / La cur de lup, / Atunci să se mai *izdeze* (cutare) (Urdarii de s., Gorj. Tocilescu, 628).

IZINĂ s.f. „slăbiciune, din cauza neîngrijirii (a traiului rău); rufă murdară" *(DA)* < sîrb. *jèzina*. Hai *izînă* la fîntînă (Marcea, Vîlcea. *Șez.*, XI, 62). Căci cum speli tu / toate pietrele ... / Și toată lumea de *izină* / Și pietrile de *izină* (Romanați. D. Ionescu, I, 114); adj. „istovitor; neîngrijit" L-a curățat / De toate greutățile și frigurile / *izinite* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, 31). C-acolo te adastă o fată *izinită* (Săceni, Teleorman. Tocilescu, 613).

ÎMBRUȚA vb. „a lua în coarne, a împunge". Și cu coarni dă capră l-am / *îmbrutat* (Bănia, Almaj. Petrovici, *Alm.*, 114/98).

ÎMPRELISTIT, ÎMPRILĂSTIT adj. „înșelător". (Dracul) *împrelistit* (Romanați. D. Ionescu, I, 129; Pascu, *Archivum Romanicum*, V, 1921, p. 246). Substantivat: Fugi *împrelistitule (Id. l. c.)*.

* ÎNCĂLȚIIE s.f. „încălțămînt". *Încălțiile* tale / În călcîile mele (Reteg., *Starostele*, 8).

* ÎNCINDE vb. „a aprinde", *încinta* vb. „a aprinde, a încinge". *Încind* și aprind / capul de căciulă (Rovinari, Gorj. Tocilescu, 692) Nu-*încinde* (Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1594). Și să-i dați încintători de la 9 cuptoare / ... să-l *încintați* (Zegaia, Mehedinți. *Șez.*, XXV, 81). Cuțit alămat, / Plăselat / Nu te *încind*, / Nu te aprind pe tine (Rovinari, Gorj. Tocilescu, 576). Nu *încind* și aprind (Rovinari, Gorj. *Șez.*, XI, 66/V). Să i se *încindă* mîinile de / cămașă (Brădești, Dolj. Florea, 98).

ÎNCUJBA vb. „a încovoia". Spatele i-au *încujbat* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 137).

ÎNTRUNCHINA (a se) vb. „a se întîlni". Și cu spurcatul în cale / *se întrunchinară* (Bălăceanu, R. Sărat, *I. Cr.*, VI, 151/22). [Descîntec de beșica cea ră] Beșica m-a *întrunchinat* / Și nimene n-a aflat (Grăunești, Dorohoi. *I. Cr.*, VII, 87).

ÎNVOLMA vb. „a holba (ochii), a ieși ochii din orbite". Pici-i părul și-*nvoalme*-i-se ochii (Nojorid, Bihor. *Sc.* Gherla, 148).

JARE s.f. „nu știu sigur ce însemnează, seamănă însă a fi *jebrina* sau „lîna broaștei", (S. Fl. Marian, 206). Ori îi face fapt / Cu untură de arici ... / Ori cu *jare* de broască (Vîlcovul de s. Rădăuți. Marian, *V.*, 199).

JIPAN s.m. „stejar". Ajunge la pădurea neagră / La un *jipan* mare (Turcenii de s., Gorj. Grig.-Rigo, 183).

JÎGĂRIȚĂ s.f. „plămîni" (de fapt, „plămîni de vite cornute", Viciu). [Descîntec „de bubă"] Ieș din crelu capului, / din fața obrazului ... / din inimă, din *jîgăriță* (Lugoj, *Primăvara Ban.*, 34).

JOAPĂ s.f. „nuia". Cu 3 *joape* din mătură (M-ții Apuseni. Pavelescu, 166, 1).

JOENOASA s.f. „nume de vacă, < *joiana* < *joian* bou născut joia". *Joenoasa* (Bogdănești, Vîlcea. Bălășel, II, 88).

JOLFĂ s.f. „un fel de mîncare din semințe de cînepă pisate" (Scriban). Și *jolfă* (cutare) va mînca (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 136).

JOLODUȚĂ s.f. „umflătură ce de-abia se cunoaște" *(DA)*. *Joloduță, joloduță* / Încalecă pă druguță (Hoteni, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4048 II d). *Jiulebitia* mare / *Jiulebitia* mică / Încaleca pre drâgulitia (Rășinari, Sibiu. Schmidt, 35/I). Cf. nota: „man wusste mir des Wort nicht zu deuten" (!)

JUBRĂ, JUVRĂ s.f. „zgaibă, bubă" (*DA;* < magh. *zsébre*, Tamás). Toate bubele / Și toate *jubrele* / Le chemară (Vaca, Huniedoara. Grig.-Rigo, 36). Și toate bubele / Și toate *juvrele* / Le-o chemat (M-ții Apuseni. Pavelescu, 164, 5).

* LĂMURAT adj. „spicul de grîu, secară etc. căruia din cauza apei i-a putrezit miezul" *(Șez., l.c.)*. Peste o secară înaltă, / la vîrf *lămurată* (Docăneasa, Tutova. *Șez.*, XIV, 98/XXVII).

LENIE s.f. „betegeală" (gl. p. 234); mai probabil, „linie". Ghini la casa neagră, / Suflă-n focu negru, / Să făcură patru *lenii* / negră (Cărmăzana, Ț. Oașului. Mușlea, 199/255).

LEPĂDĂ adj. „netrebnică, decăzută" *(DA)*. Au plecat 3 fete *lepede* / la fîntîna lui Iordan, / cu lopata s-o rînească, / cu grebla s-o grebleze, / cu mătura s-o mături (Comănești, Bacău. Gorovei, 210).

LEUROASĂ adj. „limpede" (Mușlea, gl.) Apă mîndră, *leuroasă* (Racșa, Ț. Oașului. Mușlea, 210/284). Bună dimineața, apă / mîndră *leuroasă* (Reteag. Reteg., *Starostele*, 10).

LICNI vb. „a înțepeni, a amorți cuiva o parte a corpului" [E vorba de ravagiile bolii care se propagă în tot trupul] Picioarele îi *licnește* (Ungureni, Tecuci. *I. Cr.*, III, 143).

LINCIURI vb. „a clăti". Să mă spăl / Să mă *linciuresc* (Mătușa lui G. Dem. Teodorescu, Elena Constantinescu. G. Dem. Teod., 363).

LIPCĂ adv. „nedezlipit" (Bogrea, *Pag.*, 223) < *lipi*. Cum stă cloșca *lipcă* pe ouă (Moldova. *I. Cr.*, III, 110).

LOCOȘAG s.n. „culcuș, sălaș" (Marian, *D.*, 222). Că nu vi-i aici locu / Nu vi-i *locoșagu* (Bucovina. Marian, *D.*, 222).

LULUI vb. „a mîngîia". Nu-l mai *lului*, / nu-l mai gugui (Romanați, D. Ionescu, II, 136 și 137).

LUSELĂ s.f. „somn îndelungat" (p. 192). Scoateți: / Toate *luselile*, / Toate amețelile, / Toate vărsăturile (D. Ionescu, II, 134).

MAN s. „mînă?" (nota, p. 377: „eu presupun că *man* înseamnă „mînă" (va să zică, uima să devină iară mică ca „mîna"). Uimă uimată ... / Nu te face ca banul / Ci te fă ca *manul* (Transilvania. *Ung.*, 1892, p. 377).

MAȘLACĂ s.f. = *mastahat* „gunoi de paie" (Scriban). Și nu-i *mașlaca* în culcușul (cutăruia), / Și e *mașlaca* în strovul porcilor (Huși. Păsculescu, 148, 49, 8, 9).

MĂCI vb. „a zdrobi". Carnea pe trup i-au *mocit* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 138, 139).

MĂEȘTI vb. „a lovi, a bate cu maiul". Cu maiu te-oi *măești* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 160, 12).

MĂNDĂLAC s.f. „o boală cu bube de mărimea unei alune". Brîncă cu bubă, / Cu dălac, / Cu *mândălac* (Bujoreni, Vîlcea. *Șez.*, XII, 191/XIII).

MĂNÎNȚA vb. „a călca mărunt". [Despre o femeie] Unde cînd o fo' pîntr-on colț de cărare, / Tă' de rîs și de mirare, / *Mănînța* ca oile / Călca-o-ar nevoile. (Breb., Maramureș. Arh. Inst. folc., 4048 II h).

MECHERA vb. „a scoate sunete caracteristice, ca și caprele". Nu *mecheea* ca caprele (M-ții Apuseni. Pavelescu, 171, 2).

MIJĂ s.f. „joc copilăresc" (Scriban). Ijă *mijă* (Ceparii-Bîrsăști, Argeș. *Șez.*, VII, 91).

MIR interj. „slavă". [Descîntec de deochi] *Mir* caprii! [se repetă] (În jurul Gherlei. *Ung.*, 1893, p. 92).

MIRAZ s.n. „deochi". Să mire *mirazul* de ea, / Cum s-a mirat ea de ea (Romanați. D. Ionescu, II, 50).

MISTRUI adj. „pestriț". Păsărică *mistrue* (Cireșu, Vîlcea. Tocilescu, 1579).

MIȘULIE s.f. „nume dat unor boli venerice" *(DA)*. Iar tu rîie cu *mișulie* (Bogdănești, Vîlcea. Bălășel, II, 114).

MÎNĂTURĂ s.f. „strigoi; farmece, aruncătură". Toate *mînăturile* în zănoagă le ducea (Banat. L. Costin, 51). *Mînătură* curată (Șopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.*, 113, 114/97). Toate diochiturile, / Toate *mînăturile* (Domașnea, Banat. L. Costin, 51, 55).

MÎRCĂVIȚĂ s.f. „reumatism articular; boală de stomac cu dureri mari" (D. Ionescu, I, gl.). *Mîlcăviță* nemțească (Raeți, Oltenia. Laugier, 119). Să se spele de cei răi, / De spurcat / De *mîlcoviță* (Romanați, D. Ionescu, I, 210).

MÎRLĂ s.f. „mîrlire" *(DA)*. *Mîrlă* șopîrlă (Cîrpiți de s., Stînca, Iași. *Șez.*, VII, 19). De-ți va fi de șărpe, *mîrlă* (Moldova. *I. Cr.*, IV, 359).

MÎRSIT adj. „căruia îi place sarea" *(DA)*; aici, substantivat. Cum nu pot *mîrsiții* / Fără sare (Bucovina. Marian, *V.*, 216).

MÎRȘALĂ s.f. „strat alunecos care se depune pe pietrele din apă" *(DA)*. Să lingă chetrile de *mîrșală* (Stănești, Moldova. *I. Cr.*, IV, 87).

MODÎLCĂ s.f. „ganglion inflamat". Gîlcă, *modîlcă* (Miorcani, Dorohoi. Lungu, 959). Gîlcilor, *modîlcilor* (Sișeștii de j., Mehedinți. Tocilescu, 1552). O gîlcă, ș-o *modîlcă* (Bucovina, G. Dem. Teod., 378; Marian, *D.*, 128; Romanați. D. Ionescu, I, 104, II). Voi gîlcilor, / *Motâlcilor* (Oprișor, Dîmbovița. Tocilescu, 639; Marcea, Vîlcea. *Șez.*, XI, 163). Ce s-au făcut gîlcile, / *Motîlcele* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 36, 165).

MOIMĂ s.f. „umflătură dureroasă". *Moimă*, moimată / Înapoi îndărată (Ieud, Maramureș, Bîrlea, *C.*, 354).

MOLFĂ s.f. „bubă la gît". O *molfă* / Ș-o bolfă (Bucovina. G. Dem. Teod., 378; Marian, *D.*, 128; Romanați. D. Ionescu, I, 104, V).

MORFECA vb. I. „a rupe, a sfîșîia cu dinții" (despre animale sălbatice). Lupii le mîncară / Și le *morfecară* (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 181 și 269; Ionașcu-M., 83).

MOROSÎN adj. „albastru" (Scurtu). Șîrpe *morosîn* (Gherța-Mare, Ugocea. Scurtu, 127/342).

MORUGAT adj. „foarte activ" (cf. *morugă* „aliment foarte sărat", *DA*). Tu izdate *morugate* (Apele-vii, Romanați. D-trescu B. 19, 190, V).

MORUȘ adj. „animal cu părul de culoare galbenă-roșiatică". Tu cățelușă / *morușă* (Cicănești, Argeș. *Șez.*, XI, 66/VI).

MOȘOAICĂ s.f. „oală mijlocie, între oală și ulcică; oală de lut, avînd capacitatea de circa o jumătate de oca" *(DA)*. Cu *moșoaica* v-oi aduna (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 13, 9).

MOTOFÎLCĂ s.f. „ganglion inflamat". Gîlcile, *motofîlcile* (Balota, Tutova. *Șez.*, XIV, 106/XII; Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 180; Țugurești, Dolj. Georgescu St., 44; Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 180/269; Gogoșiu, Oltenia. Laugier, 116; Balota, Dolj. *Șez.*, XIV, 106; Calafat, Dolj. Gorovei *D.*, 326; Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 37, 52; Romanați. D. Ionescu, 105, III). Gîlcilor / *Mostofîlcilor* (Oprișor, Dîmbovița. Tocilescu, 639). Gîlcile / *Mostocîlcile* (Călărești-Șăinoi. Tocilescu, 1509; T. Măgurele, Nour, 11). / Voi gîlcilor, / *Mostofîlcilor* (Păușești-Moglași, Vîlcea. Tocilescu, 1526. Ruși, Ialomița, *Op. cit.*, 1548; Cernișoara, Vîlcea, *Op. cit.*, 1610; Stroești, Vîlcea, *Op. cit.*, 1611; Ștefănești, Vîlcea, Bălășel, II, 69). Gîlcilor / *Modovîlcilor* (Marcea, Vîlcea, *Șez.*, XII, 191/IX).

MUJUCAȘ s.n. „petrecere cu muzică". Fă *mujucaș* mare (Prilog, Ț. Oașului. Mușlea, 205/270).

MUR adj. „negru, cafeniu închis" de la *mură*, fruct (Vasiliu, 251—252). Hultur *mur*, / Hultur sur (Zmulț, Covurlui. Vasiliu, 276).

MURGULI vb. „a-și scrînti o mînă sau un picior; a se strica" (Pavelescu). Mîna s-o scrintit / Și s-o *murgulit* (Lita Românească, M-ții Apuseni. Pavelescu, 143, 3). Chicioru drept să scrînti, / Să *murculi* (Cacova Ierii, M-ții Apuseni. Pavelescu, 150, 28).

MUȚĂ, SURZĂ expresie: „muți și surzi". La besărici dac-am ajuns, / Popi *muță*, / Dascăli *surză* (Cut, Neamț. Vasiliu, 48).

NADOL s.m. „oriental, levantin; poreclă a bulgarilor și sîrbilor" (< n.gr. Ἀνατολικοί, Bogrea, *Pag.*, 27). Și tu *nadol* din răzor (Romanați, D. Ionescu, II, 143).

NĂJITĂ s. „nevralgii, dureri de dinți, urechi; la animale: bube" (*DA*). Voi *năjite* / Pricăzite (Morman, Mehedinți. *Șez.*, XXIV, 150; Țibănești, Vaslui, *I. Cr*, VIII, 240/245). *Năjită* cu orbalț (Maramureș, Țiplea, 98). *Năjitule* / sfrijitule (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 49, 256), Eși *năjite* / Păiosule (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 180/266). Fugi *năjite...* / Că te-ajunge-o prăjuroaică (Pungești, Vaslui. *I. Cr.*, VII, 186/236). Zgaibă cu *nejîg* (Tecuci, Năsăud. *Șez.*, XXV, 138). vb. „a provoca năjitul" Îndărătă bubă de *năjit* (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 363).

NĂPLĂIALĂ s.f. „zăduf; opresiune în vis" (Scriban), „sudori". Să ieși cu greață, / Cu ceață, / Cu *năplăială* (Bărbătești, Vîlcea. Tocilescu, 605). Cu toată *năploaia* (Bogdănești, Vîlcea. Bălășel, II, 92). Cu toată fîrșiala / Cu toată *năplăiala* (Bogdănești, Vîlcea. Bălășel, II, 106). Să ieși din (cutare) tot din tot / ...Cu *năplăiala* / Cu tîromeala (Bărbătești, Vîlcea. Tocilescu, 603). Așa să se potolească / Toată durerea / Toată *năplăiala* (Id. *Op. cit.*, 559) Cu *năplăiala* (*Id.*, *Șez*, X, 93); vb. „a produce năplăială". Nu-l fîrși, / Nu-l *năplăi* (Id. Tocilescu, 559).

NĂPRĂTIT adj. „care copleșește, covîrșește pe cineva" (*DA*). Pază venită, / Pază *năprătită* (Bucovina. Marian, *Naș.*, 38). Caștac întîlnit, / Caștac *năprăcit* (Deliblata, Banat. Gorovei, *D.*, 281).

NĂPRĂTITURĂ s.f. „farmec, vrajă, făcătură" (*DA*). [Descîntec de pază] Tai toate pezele / Toate *năprătiturile* Oravița, Banat. Marian, *Naș*, 39).

NĂSĂDI vb. „a risipi, a împrăștia, a scurma". Porcii a *năsădi-o* / Găinile a rîcîi-o (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 56,298).

NĂTURNI vb. „a se lua după cineva, a urmări pe cineva" (*DA*). Feciorii tăț după mine *năturnesc* (Breb, Ocna-Șugatag, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4048 I 0).

NĂVÎSCĂ s.f. „nevăstuică". Di *năvîscă* îi zici (Scărișoara. Petrovici, *Scăr.*, 197/196).

NECHITIT adj. „nechibzuit" (*DA*); „nestrigat, nechemat"(?) Păcurar *nechiotat* (Stroești, Vîlcea. *Șez.*, VI, 98).

NEGOCI s.n. „urcior la ochi" (Costin). Descîntec de *negociu* (miligoi) (Bucovăț, Banat. L. Costin, 55).

NELEAPCĂ s.f. „juncă de doi ani; vițea într-al treilea an"; aici, adj. Trupul unge-ți-o / Tot cu unt de vacă, / Șută și *neleapcă* (Bucovina, Marian, *D.*, 210).

NIMĂT s.n. „boală de ochi". Descîntec de *nimăt* (Vașcău. V. Sala, nr. 43, p. 15).

NOII s.n.pl. „cele nouă urme din vatra cu cenușă" (Pamfile). „Nume dat unor elemente ca: cenușă, cărbuni, bucăți de frunză etc., care intră de obicei, în număr de nouă, în compoziția unor leacuri băbești" *(DA)*. Cu *noii* v-oi strînge (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 13,9).

OGOI vb. „a liniști, a potoli, a domoli; a calma, a alina". Să nu poată *ogoi* / Cum n-a putut mă-sa *ogoi* / și odihni (Huși. Păsculescu, 127). Toate să vă *ogoiți* / și să vă potoliți (Mehadica, Banat. L. Costin, 55).

OLĂTUI vb. „a bate fără milă; a zdrobi în bătăi" *(DA)*. Mîinele și picioarele i le-au *olătuit* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 137).

OLICĂI vb. „a se văita, a se tîngui" *(DA)* (< bg. *oleeĭkam* „ach u. weh schreien wehklagen"). Iar ea zbiera și se *olicăia* (Buhoci, Bacău. *Șez.*, VII, 158). Și se *olicăia* (Romanați. D. Ionescu, I, 80). A se *olicăi* (Făurești, Vîlcea. Bălășel, II, 61). Nu te *olicăi* (Stroești, Vîlcea.

Tocilescu, 1601), (cutare) începu a se văita, a se *olicăi*... / Ce te vaeți (cutare), ce te *olicăești*? (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, 19). Ce te *olicăești* / Și te mișelești? (Ardeuani, Bacău. *I. Cr.*, IV, 152). Ce ți-e de te vaeți / Și te *olicăești*? / Mă vaet și mă *olicăesc* (Vîlsănești, Argeș, Bălășel, 13). Și a început a văicăra și *olicui*... / Nici te *olicăi* (Gavodinești, Covurlui. *I. Cr.*, II, 127). Nu te *olecăi* (Focșani, Putna. Grig-Rigo, 54). Și *olicăind* și tînguind (Vîlsănești, Argeș. *I. Cr.*, VIII, 242/298). Ce te *olecăi*? Ce te vaieți? (Oprișan, Mehedinți. Tocilescu, 552). Mă-ntîlnii cu ... cutare în cale, / Plîngînd și *olecuind*. / Ce plîngi... și te *olecuești* Și așa de rău bocești? (Letea-Nouă, Vlașca. Grig.-Rigo, 131). Mă vaet / Mă *olicăi* (Romanați. D. Ionescu, I, 17). De ce te vaiți / Și te *olicăești*? (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1563). Iar cutare se văita, / Tare se *oligărea* (Roșiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 569). (Cutare) se văita / Și se *oricăria* (Cacoți, Mehedinți. Ios. D-trescu, 43). Nu te văita, nu *oricări* (Morman, Mehedinți. *Șez.*, XXIV, 166). Ce te olăcăești / Ce te bolăcăești? (j. Putna. *Șez*; XIII, 1)

OPRĂVI vb. „a alunga, a goni" *(DA)*. Și dżalu al mari ți l-am dat, / Dă cheltuială și dă *oprăvit* (Bănia, Almăj. Petrovici, *Alm.*, 114/98).

ORBALȚ s.n. „erezipel, brîncă" *(DA)*. *orbalț* (Leorda, Bacău. *I. Cr.*, VIII, 179/265). Ci vă duceți la capul lui Ghiță / Și *orbalțul* să-l tăeți (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 153). Năjită cu *orbalț* (Maramureș. Țiplea, 98). Se aflară *orbalțiul* și ziseră (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 361). [Descîntec de *orbalț*. Va îndepărta boala] (Poieni, Siret. Marian, *Leg.*, 328). *Orbaltu* l-o orbălțit (Raiu, Bîrlad. *I. Cr.*, III, 280). *Orbaltul* nu orbălți (Moldova. *I. Cr.*, VI, 147/186). Plecat-o buba *orbanților* (Mehadica, Banat. L. Costin, 55). *Urbalț* / *urbalț* cu mătrice (Maramureș. Țiplea, 98).

ORÎNDĂ s.f. „soartă, ursită, destin" *(DA)*. De-a aduce *orînda* pe sus (Botiza, Maramureș. Bîrlea *C.*, 336).

PĂTRUNCHI adj. „prost, tont, nătărău" *(DA)*. Junghiule, *pătrunchiule* (Călărești-Șăinoi, Ilfov. Tocilescu, 1508).

PICUI vb. „a se mișca, a se îndepărta". *Pici* de aici, *pici* de colea, / *Pici* de la nepoata mea (Rădășeni și Mălini, Suceava, Marian, *Năst.*, 50).

PIȘĂRTEAȚĂ s.f. „urină de animal". Să-i plesnească boașele, / Să-i curgă *pișărteațele* (Huși, Păsculescu. 151, 15).

PÎRTIȚĂ s.f. < *cîrtiță* „buboaie la picioare". Cîrtiță, *pîrtiță* (Docăneasa, Tutova. *Șez.*, XIV, 101).

PLESCĂVIȚĂ s.f. „boală de piele". Și au adunat toate bubele, / Toate rănile, *plescăvițele* și zgăncile... / Și au chemat toate bubele, Toate rănile, *plescăițele* și zgăncile (Moldova. Lupașcu, 26, 25).

POCLUI vb. „a sta, a se opri". (Papahagi, *Maram.*); „am stare, încap" (Țiplea, 114). Tu focuț, focuțule. / Du-te-n lume, păste lume, / La ursitu mieu anume, / Să-n-auvă (aibă)-a hi / N-auvă a *poclui*, / Pînă la mine n-a ini. (Maramureș. Țiplea, 103,7).

PODOS adj. poate *„plodos"*, sau „de pod, uliță" (Bogrea, *Pag.*, 472, n. 2). Să-l speli pe cap, / Pe obraz de necaz, / Pe dos de cîine *podos*, / Pe foale de piele de oaie (Jipa, Banat. *Șez.*, XXI, 68).

POHIBI vb. „a prezice, a descînta" (Grig.-Rigo, 26, n. 1). Doamne ajută cui *pohibesc* (Brad, Huniedoara. Vaca, lîngă Brad, Grig.-Rigo, 26, 50).

POHOEALĂ s.f. „urdoare" (p. 17). S-o luat nouă fete / Cu 90 de pocitori, / Cu *pohoielele*, Cu săgetăturile (Arbure, Bucovina. Marian, *D.*, 15).

POMILI vb. „a se ofili" (Marian, *Năst.*, 392). Și pe toate bubele le chemase, / Iar pe bubele dulci nu le chemase / Și ele se mînia, / Rădăcina li se usca, / Și în vîrf se *pomila* (*Țara n.* an. II, București, 1885, p. 687—688).

POP s.m. „vîrful nasului și pielița din mijlocul nasului" (Nour, 19); „zgîrciul nasului" (D. Ionescu, II, 167). Din *popul* nasului (Balaci, Nour, 19; Romanați, D. Ionescu, I, 24, 4; II, 167). Dăn *popu* nasului (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.*, VIII, 290/308).

PRANIC s.n. „mai de bătut rufele la spălat" (Scriban), *pranic* „mai; hainele spălate se bat cu maiul ca să se curețe mai bine" (Ieud, Maramureș. Bîrlea *C.*, 338).

PRĂSAD s.m. „pom altoit". Cu *prăsodzii* răsădiți (Zmulț, Covurlui. Vasiliu, 37/XXVI).

PRECLEȚI vb.; cf. *precleșit* „țicnit, într-o ureche" (Gorj. Pașca, gl. 49). Așa și buba lui... / Nici să se cocă, / Nici să se *precleștească* (Covadinești, Covurlui. *I. Cr.*, II, 71).

PRELUCĂ „poiană; trecătoare îngustă" (Scriban). Fugi nălucă / În *prelucă* (Boșoteni, Romanați. D. Ionescu, II, 143).

PRICĂJIT adj. „năpăstuit, necăjit, atins de o boală molipsitoare"; substantivat. *Pricăjitule* (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 180/266). Fugi năjite, *pricăjite* (Similișoara, Tutova. *I. Cr.*, IV, 82; VIII, 180/266). Voi năjite / *Pricăzite* (Morman, Mehedinți. *Șez.*, XXIV, 150; Țibănești, Vaslui, *I. Cr.*, VIII, 240/245).

PRITI vb. „scrînti". Și-o *pritit* calul picioru, / Zi, Petre, de *priteală* (Drăguș, Făgăraș. Cristescu-Gol, 71). Pe pod o suit, / Podeaua s-o sucit, / Mîna i s-o *pretit* (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 350).

PROI vb. „a prăfui, a pune praf de pușcă" (Petrovici, *Alm.*). Cu prau [praful] îi *proii* (Șopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.*, 121/119).

PUPUI s.n. „gheb, cocoașă", *pupuiat* adj. „cocoșat". Șede fată *pupuiată* (Oancești, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 367).

PUSĂTURĂ s.f. „farmec, vrajă". Io nu bat urma, / Ci bat mîiturile, țipăturile, / *pusăturile* (Sîrbi. Budești, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4 I c). Și-ai dat / Peste făcături, / Peste aruncături, / Peste *pusături* (Sișești, Mehedinți. Ungureanu).

PUZDERIE s.f. „partea lemnoasă a cînepei". *Pozderia* de cînepă (Schineni, Tutova. *I. Cr.*,VI, 346/219).

RĂGUI vb. „a rage". Ce *răguești* / Ce mugești? (Romuli, Năsăud. *Șez.*, XXII, 38).

RĂI s.m.pl. „boală de stomac"; „dureri cu junghiuri, din tălpile pînă-n genunchii picioarelor" (Tocilescu). Cei *răi* (Gohar, Tecuci. *I. Cr.*, IV, 358).

RĂICĂRA vb. „a se văita" (cf. *văicăra*). Nu te văicăra, / nu te *răicăra* (Cîrlomănești, Tutova, Vasiliu, 38/XXVIII). Cum nu m-oi *răicăra* (Muncelu, Roman. Vasiliu, 41).

RĂNCĂLUI vb. „a mugi; a se văita". Răgînd / *Răncăluind* (Mitoc, Dorohoi, Vasiliu, 31/XXIV). [Despre o vacă] Ea a prins a se *răncălui* (Stupca, Gura Homorului. Marian, *Leg.*, 334). Cu un glas mare *răncăluind* (Buhoci, Bacău. *Șez.*, VII, 94). Cum nu m-oi *răncălui*? (*Id., l. c.*). Bou negru nu *răncălește* (Năsăud. Bichigean, 152). Se ofilia / și *răncăluia* (Bucovina. G. Dem. Teod., 376).

RĂSFUG s.n. „plantă veninoasă" (poris quadrifolia). Cu pricazu să-i pricăzești / Cu *răsfugu* să-i răsfugești (Comănești, Bacău. *I. Cr.*, VII, 117/76).

RĂTUTEALĂ s.f. „zăpăceală". Cuțit din sfinte cu bîntuială, / cuțit din sfinte cu *rătuteală* (Damian, Oltenia. Laugier, 131).

ROCOTI vb. „a mugi (ca bivolii)" (Pavelescu, gl.). Nu *rocoți* ca ghibolii, / Nu *rocoti* ca taurii (M-ții Apuseni. Pavelescu, 165, 1).

ROGOAICĂ s.f. „orbita ochiului". Cu gura îl descîntai, / Pe (cutare) de mătrice îl scăpai / Din *rogoaicele* ochilor... / Să iese mătricea (Amărăștii de j., Romanați. D. Ionescu, I, 156/V).

ROS s.n. „nevralgie". Ieșiți voi *rosuri* / din creierii capului (Lămășăni. *Șez.*, X, 43).

RUMA s.f. „nație, fel" (p. 27). Nu mai plînge, / nu mai suspina, / că leacu ți-ai aflat, / La Ileana descîntătoare, / Că ea te-a vindeca... / Pojar de toată *ruma* / Ce-i pe lume (Răcășdia, Banat. Novacovici, II, 27).

SBICIULA vb. „a izbi cu putere, a lovi, a scutura". Ca pe-o mănușă de cînepă l-a *sghițulat* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 43/65). *sbiciulat* adj. „scuturat". Curat, *sbiciulat*, alinat (Vașcău. V. Sala, nr. 41, p. 4).

SCĂRÎNDEA adj. „groaznic" (r. *skared* „garstiger, abscheulicher Mensch", Vasmer). Borza fioroasă, / Borza *scărîndeaua* (Bucovina. Marian, *D.*, 231).

SCOROBAIE s.f. „văgăună" * (cf. bg. *korubest* „gewölbt, hohl". Ci ieșiți și mergeți în ale văi, / În *scorovăi* (Romanați, Gorj. Tocilescu, 564).

SCRUNTAR s.m. „teren uscat". Să se ducă din vad în vad, / pînă o ieși pe *scruntar* uscat (Ireasca, Tecuci. *I. Cr.*, VI, 337/68).

SENIC s.n. „pînză groasă". Plecai dimineață Cu *senicul* legat (Mehedinți. Marian, *Sărb.*, III, 206).

SFETITĂ s.f. „persoană" (Cîmpeanu-B.) (bg. *světăt* „Leute"). S-o luat trei *sfetite* / Cu trei măturiște (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 14).

SGHIEUCILE (ochilor) s.f. cf. *găocile* (ochilor) „orbitele ochilor", com. Cristescu-Gol. Bine culege-oi... / Din *sghieucile* ochilor (Botiza, Maramureș. Bîrlea *C.*, 364).

SMÎCOLITURĂ s.f. „zvîrcolitură, durere mare" (Scurtu). Să așează giunghiurele / Fulgeriturile, / *Smîcoliturile* (Valea Seacă, Ugocea. Scurtu, 122/327).

SOACE vb. „a reduce" (vb. *soage*, Scriban). Cu mătura le măturai, / din rădăcini le *socai* (Șașa, Gorj. *Șez.*, VIII, 113).

SORB s.n. „vîrtej de apă". Și l-a aruncat / În *sorbu* mărilor (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1564).

SPARGALUI vb. formație obscură; cf. *sparge* „a se risipi" (Dens. *Haț.*). Să faci judecată mai tare, / Să se goneasă, / Să se *spargaluiască*, / Să se isprăvească (Gresia, Teleorman. Tocilescu, 665).

SPEIE s.f. „coș". Sînt voinici cu plugurile, / Fete mari cu *speile* (Strei-Sângeorgiu. *Ung.*, 1892, p. 335).

SPLITĂ s.f. „mănunchi, buchet". Cu *splită* de busuioc te-or stropi (Comănești, Bacău. *I. Cr.*, VI, 336).

STEAMĂ adj. „cu coada în formă de stea" (Marian, 248). Este-o mreană, / Cu coada *steamă* (Bucovina. Marian, *D.*, 247).

STOLICĂI vb. „a clămpăni, a îngîna, a măcăi". Rațele te-au *stolicăit* (Săliștea-Crucii, Dolj. Grig.-Rigo, 171).

STROH s.n. „așternut de porc". Și faptul di *stroh* di porci (*Carte de desfăcut*, 1800—1820, Podul Iloaei, Iași.

Șez., XVIII, 7); „fîn mărunt și putred" (Viciu). Și nu-i mașlaca în culcușul (cutăruia), / Și e mașlaca în *strovul* porcilor (Huși. Păsculescu, 148, 49, 8, 9).

STRUȘNIȚĂ s.f. „boală care provoacă căderea dinților din gură". Descîntec de bubă rea, orbalț și *strușniță*. (Leorda, Bacău. *I. Cr.*, VIII, 170/265).

STU interj. „ieși" (v. *Educatorul*, 1883, p. 173, n. 2). *Stu.* bubă albă / *Stu*, bubă neagră. (Ruptura, Mehedinți, Gorovei, *D.*, 282).

SVAI, SVAI, onomatopee. *Svai, svai* / Să treacă la didiochi pîn mai, / Ca cuțîtu pîn mălai / Ca săcurea-n putregai. (Hoteni, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4048 II b).

ȘAMĂ s.f. „stofă fabricată la Damasc"; „stofă groasă de bumbac, amestecată cu ață" (Candrea, *Folcl. med. rom.*); „un fel de brîu turcesc, pentru bărbați și femei" (Marian, *V.*, 195). În brîu de *șamă* m-au încins (Bucovina. Marian, *V.*, 190).

ȘTEAP s.n. „cotor, băț". Și de la cap / Cap de *șteap* / Să iasă din inimă duhul rău (Damian, Oltenia. Laugier, 131).

ȘTERGURĂ s.f. „ștergar, prosop". Cu *ștergură* ștersu-i-o (Ieud, Maramureș. Bîrlea, 361). Cu *ștergura* șterge-te-oi (M-ții Apuseni. Pavelescu, 155,8).

ȘTIOLCĂI vb. „a geme". Și mă *știolcăesc* (Romanați. D. Ionescu, II, VII).

ȘURLICA vb. „a produce strigătul păsărilor"; cf. *șușugaie*, *șurligaie* „un fel de pasăre" (Scriban), *șurligăi* „ereți" (Vîrcol); *șturligaie* „pasăre" (Giuglea-Vîlsan) Și te du acolo în muntele ăla mare / Un[d]e cocoș n-ar cînta, / Nici pasări n-ar *șurlica* (Sălciua de s., M-ții Apuseni. Pavelescu, 140, 38).

*TAFTĂ s.f. „stofă de mătase lustruită" (Scriban). *Taftă* givizîi oi croi (Tecuci, Puțăni. Vasiliu, 11/2). *Taftă* ghivizie croiam (Bucovina. Marian, *V.*, 190).

TĂFLĂGI vb. „a moleși (?)"; cf. *tăfălog* „cu picioare late și greoaie ca rața" (Scriban). [E vorba de o vacă] Țîțăle i-o *tăflăgit* (J. Covurlui. *I. Cr.*, IV, 232).

TĂUNI vb. „a turbura; a zăpăci". De cap l-o *tăunit* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 169).

TEMEA (capului) s.f. „moalele capului". Fugiți din *temea* capului (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc., 3240 I h).

TITIRI vb. „a alunga, a goni". Cu foc te-oi *titiri* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 22, 88).

TIUGĂ s.f. „ploscă" (Bogrea, *Pag.*, 264), „un fel de dovleac" (Scriban). Să-i rămîie capu / Ca *tiugile* (Cernișoara, Vîlcea. Tocilescu, 1565). Să-i rămîie capul / ca *tiuga* (Apele-vii, Romanați. D-trescu B. 19,p. 190, IV). Din ceriu gurii să-l scoț în cap / Din cap în *tioagă*, Din *tioagă*-n păr (Cimpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc., 3240 I t).

TIVIȚĂ s.f. „lat". Să-i rămîie capu-n *tiviță* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, 21).

TÎRCOV s.n. „chelie, pleșuvie". Să-i cadă cositele, Să rămînă cu *tîrcovele* (Maglavit, Dolj. Grig.-Rigo, 57).

TÎRÎȘ s. „gunoi" (Scriban). Plecai pe cale / Pe cărare /, Pînă-n drumul mare. / Mă-ntîlnii cu zînele în cale, / Îmi umplură ochii de paie, / De gunoaie, / De *tariș* / De copitaris (Mălăești, Oltenia. Laugier, 113).

TÎROMEALĂ s.f. „lîncezeală"; cf. *aromeală. Tîromeala.* / Fîrseala (Roșiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 654; *Șez.*, X, 93). Cuiule, blestematule. / De-oi fi din frig / Din *tîromeală* (Galeia, Teleorman. Tocilescu, 583). Cu năplăiala / Cu *tîromeala* (Bărbătești, Vîlcea. Tocilescu, 603).

TÎRPIE s.f. „boală: umflarea abdomenului". [De *tîrpie*] *Tîrpia* stîrpii / Cu ițu măsurai / *Tîrpia* secai.../ Umflarea stomacului / beteșug de *tîrpiă* (Răcășdia, Banat. Novacovici, 139, II, 28).

TOTOREAȚĂ s.f. „făcăleț" (Scriban). Tu albeață, / *Totoreață* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1593).

TRAGĂU s.m. „umflătură, bubă" (Mușlea); „dalac" (Pavelescu). *Tragău* (Racșa, Ț. Oașului. Mușlea, 198/251; M-ții Apuseni. Pavelescu, 181, XXV); cf. *tragîu*; descîntec de uimă: *Tragna* una [etc., pînă la nouă] (Biserica Albă, Maramureș. Țiplea, 99/2).

TREANȚĂ s.f. „petic de materie veche, purtată, care nu e de nici o trebuință" (Marian, *D.*, 158); „zdreanță" *(DA*; magh. *kotroncz* „cîrpă, zdreanță"). Cu *cotreanță* te-oi afuma (Bucovina, Marian, *D.*, 156). N. B. Evident, *cu o treanță*!

TRU interj. = *stu* (s.v.) „ieși". *tru* găleată / pasere pistruie, / pe viță se suie / (Șașa, Gorj. *Șez.*, VIII, 112/XIV).

TULDUI vb. „a potrivi" (Pavelescu). Doamne *tulduește* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 148, 25).

TURCHEZ adj. „albastru deschis, vinețiu". Tu brîncă *turcheză* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, II, 46).

TURLE s.f.pl. „oase" (Grig.-Rigo). Ieși de la ... / Din *turlele*/ Din măsele (Bumbești-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 29).

*TURUNGIU adj. „portocaliu" < tc. *turunçu* „portocală". bubă *turungie* (Genuneni, Vîlcea. *Șez.*, XII, 186/XXI; Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1689; Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1590). Bubă *turingie* (Șerbănești, Vîlcea. *Șez.*, III, 197). Bubă *turunghie* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 17, 22). Brîncă *turungie* (Săceni, Teleorman. Tocilescu, 619). Bubă *tuturie* (Cernișoara, Vîlcea. Tocilescu, 1596). Soare sec, *turunghiu*, persîciu (Pesteana de j., Gorj. *Șez.*, XI, 53).

ȚEE s.f. „țeavă" (D. Ionescu). Din *țeea* urechilor (Romanați. D. Ionescu, 171/V).

UDI vb. „a rămînea" (Densusianu, *Haț.* 338 s.v.; Giuglea-Vîlsan; cf. Viciu, 87 s.v. *udiit* „rămas"). Fură nouă, *udiră* opt, / Fură două, *udi* una, / Fu una, *udi* nici una (Răcășdia, Banat. Novacovici, 136). Să *ugiască* curat, luminat (N.B. cu trecerea lui *di* la *gi*). (Porța, Timiș-Torontal. Bosica, 43). Să *udz'ască* / curat (v. mai sus; Rudăria, Almăj. Petrovici, Alm., 112/94). Făcui brăcirile Mariei, / Colac, / Vîrcolac, / Trimisei în cale de olac, / S-aducă, să cadă, / Pe casă, / Pe masă, / La Maria acasă. / Maria să *udiască* / Curată, / Luminată (Runcu, Gorj. Arh. Inst. flcl., 3241 I u).

UDMĂ și UIMĂ s.f. „inflamație a unui ganglion limfatic" <n.-gr. εἴδημα „tumeur, gonflement". Bubele / Cu *udmele* (Bucovina. Marian, *D.*, 278; msse. G. Seulescu, G. Dem. Teod., 365). Toate cîrtițele, / Toate *udmele* (Vulcani, Fălciu. Gorovei, *D.*, 268). Au chemat de-au ospătat / bubele / cu *udmele* / cu pușchele... / bolfele (Moldova. Gorovei, *D.*, 268). Bubă *uimă* / Să dai îndărăptu (Drăguș, Făgăraș. Cristescu-Gol., 68). Mă dusei cu cutea / Și cu *uima* în tîrg (Cluj, Cojocna. Maria Suciu, 43). *Uimă, uimată* (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 353; Cuhea, Maramureș. Arh. Inst. folc., R.R.) *Uimă, uimată* / Nu te face ca banul (Transilvania. *Ung.*, 1892, p. 377). *uimă, uimuță* (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 4). Așa să se piardă *uiomul* (Vașcău, V. Sala, nr. 41, p. 11).

URDURĂ s.f. „inflamație a unui ganglion limfatic" (Scriban). *Udură*, saludă / Încalecă pe drugă (Schineni, Moldova. *I. Cr.*, IV, 82).

URICIME s.f. „holeră(?)". Te-o spăla ... de *uricime* (Ireasca, Tecuci. *I. Cr.*, VI, 337).

URLAȚI s.m. pl. expresia *a se duce pe urlați* „a se duce dracului, pe unde urlă lupii" (Scriban). Duceți-vă pe cîmpii, / Prin *urlați* și prin iaduri (Găureni, Vaslui. *I. Cr.*, V, 271).

VASPOAMĂ adj. „ușor umflat" (p. 140). Tu știutoarea / Fărmăcătoarea, / Ce ai vorbit / Și ai mînat / Pe capul meu... / Cu mânile amîndouă ai mînat, / Cu scafa [„strachină, blid"] rasă și / *vaspoamă* (Jablanița, Banat. L. Costin, 58). Adunai toate aruncăturile, / le prinsăi într-o tecsîie boierească, / Ea mi le-a trimes rasă și / *văspoamă* / (Zegaia, Mehedinți. D-trescu B., 62).

VEDERA vb. „a (se) lumina". (Dens. *Haț.*, 340, s.v.; Petrovici, *Alm.* gl., s.v.). Și lumină dă *vederat* (Șopotul nou, Alm. Petrovici, *Alm.*, 126/127).

VIELIȘTE s.f. „în bătaia vîntului" (Scriban). În zăpodia rugului În *helișteа* vîntului (Docani, Tutova. Tocilescu, 1539).

VINEȚIE s.f. „cer, firmament" (Bogrea, *Pag.*, 254). Și să vă duceți pisti *vinețîi* (Cotîrgaș, Suceava. *Șez.*, III, 137).

VIORINT adj. „violet, vioriu, vînăt". Bubă *violintă* (Lugoj. *Primăvara Ban.*, 34). Pocitură *viorintă* (Negoiu-Cernii, Huniedoara. Vasiliu, 60, XVII).

VÎLCEZI vb. „a învineți" (G. Dem. Teod.; Marian, 212). Carnea *vîlcezitu-i-o* (Bucovina. G. Dem. Teod., 390). Samca-n brațe prinsu-l-a / Carnea *vîlcezitu-i-o* (Bucovina. Marian, *D.*, 207).

ZBOCOTI vb. „a izbi, a svîcni" (Pavelescu). Să nu poată *zbocoti*, De astăzi înainte (M-ții Apuseni. Pavelescu, 156, 9).

ZDROBIOR s.n. cf. *zdrobituri* „cașul sfărimicios, care se scoate din zăr" (Pașca). Da strîng laptele, Și groșcioru, Și *zdrobioru* (Hoteni, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4048 II e).

ZGANCĂ s.f. „coajă de bubă" (Scriban); (bubă) zgîndărită". Și au chemat toate bubele / Toate rănile, plescăițele și *zgăncile* (Moldova. Lupașcu, 26, 25). Mă sculai duminică dimineață, / Toate rănile, plescăițele și / *zgîncile* (Moldova. Lupașcu, 26, 25). Și chemai toate bubușoarele, / *Zgîncușoarele* (Smulți, Covurlui. Gorovei, *D.*, 271).

ZGHIHUI vb. „a zgîlții". Și l-o îngrozit / Și l-o *zghihuit* (Moinești, Bacău. Grig.-Rigo, 104).

ZIORI s.m. pl. „nori de apă; picuri de apă pe frunze sau pe pietre" (Bîrlea). Vedeai 99 de *ziori* (Oancești, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 341).

ZÎLEZITURĂ s.f. „osteneală provocată de boală". Friguri cu *zîlezituri* (Călnic, Gorj. *I. Cr.*, IV, 83).

ZOBEALĂ s.f. „zdrobit, sfărîmat, durere în tot corpul" (Grig.-Rigo). Cu amețeala / Cu *zobeala* (Drăgănești, Teleorman. Tocilescu, 646; Grig.-Rigo, 89) Să scoți... / Fărîmătura, *zobeala* (Drăgănești, Teleorman. Tocilescu, 655).

ZOBI v.b. „a se fărîma; a se risipi". Așa să se *zobească* / albeața (Teișeni, Prahova. *Șez.*, II, 86).

ZVIDUI vb. „a vindeca" (Scriban). Așa să se plămădească / Inima (cutăruia) / Și să se *zviduiască* (Firănești, Vîlcea. Bălășel, 17). Trupul să se însănătoșească / De toate boalele să se *zviduiască* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, 28, 36; 37).

CUVINTE CU SENSURI DEOSEBITE

AIA pron. demonstr. "aceea", „străină". De-o fi în *haia* țară, (Câlnic, Gorj. *I. Cr.*, IV, 194).

ALBEAȚĂ s.f. „boala de ochi, cataractă". Tu *albeață*, / Totoreață (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1593). Așa să să zobească *Albeața* (Teișeni, Prahova. *Șez.*, II, 86). *Albeață* prin potcă (Preuțești, Suceava. *Șez.*, I, 124; M-ții Apuseni. Pavelescu, 176,2). *Albață* ghimpoasă, / *albață* lăcrămoasă, / *albață* cu mirări. (Bucovina. Marian, *D.*, 14). Am purces pe cale, pe cărare / Întîlnitu-m-a *albața*, / Săgetătura, positura, roșața (Docăneasa, Tutova. *Șez.*, XIV, 98). Cum să nu mă vaer, Cum i s-au făcut nouă *albețe*, din nouă furtețe (Ardeal. Gorovei, *D.*, 210).

ALE pron. dem. „acelea". Vidra-n apă crește / Și-și linge puii de *hale* bale (Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1565).

ALINAT adj. „calmant". Cu baligă *alinată* te-am afumat, (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.*, VIII, 291/308).

ALTOI vb. „a introduce altoiul". Șede fecioara curata pre tute înfundata, cu 12 chei în mana, cu 3 *altuesce*, cum s-au *altuit* altoele (Rășinari, Sibiu. Schmidt, 36/IV). Cum s-au *altuit* / altvele în pom (Rășinari, Sibiu, Schmidt, 36/III).

ALTOIELE, sg. *altoiu*. S-au altuit *altoele* (Rășinari, Sibiu, Schmidt, 36/III).

AMORȚI vb. „a se găsi în nesimțire". Gură cînd o deschidea / *Să-i amoartă* în fața mea (Craiova. Laugier, 135). Steluțe mărunte. / Să *amurtă* lumea cu ochii la ele (Zegaia, Mehedinți. D-trescu B., 62).

AMUȚI vb. „a face pe cineva să fie mut". Să-l *amuțești* (Ceparii-Bîrsăști, Argeș. *Șez.*, VII, 92). Tu mugeo cu mugată, să *amuțești* / gura la (cutare) (Rudeni, Argeș. *Șez.*, VII, 92).

ANINA vb. „a așeza, a introduce". Și ia urîturile mele / Și le *aninină* (sic!) în unghiile tele (Brăila. Păsculescu, 122).

APLECAT s.m. „greață". Voi aplecăcioase / Voi mîncăcioase, / *Aplecate* de 99 de feluri de mîncare (Romanați. D. Ionescu, I, 22). *Aplecate*, descîntate, / De la nouăzeci de state (*Op. cit.*, I, 24, 4). *Aplecate* / Nemțești, / Ovrești, / Țigănești / (Op. cit., I, 24, V). *Aplecate*, borîcioase (Catanele, Dolj. Gorovei, *D.*, 217).

APUCAT s.n. „boală de copii". A plecat *apucatul* (Mogoșoaia, Ilfov. Grig.-Rigo, 9).

AROMIT adj. „adormit, ușor amețit". Și pe el culcat, Adormit și *arumit* (Ștefănești, Vîlcea, Bălășel, 7).

AȚIPI vb. „a face pe cineva să adoarmă". Cu aiu te-oi *ațîchi* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 166, i).

AȚÎȚA vb. „excita; trezi" (dacă ortografia autorului redă fonetismul cu *ț*!). Că eu pe toate v-am adunat / Cu tămîie v-am *ațățiat* [= *ațîțat*?)] Cu busuioc v-am amirosat (Mehedinți. A.E. Popescu, 45).

AUZ s.n. „cîmp de percepere al urechii". Eși... / Din *auzul* urechilor (Poureni, Dolj, *I. Cr.*, VIII, 80/166).

AVRĂMEASĂ s.f. „planta veninarița, întrebuințată de vrăjitoare" *(DA)*. Vineri vinerească / *avrămeasă* / cîrstinească (Ciocănești, Argeș, *Șez.*, XI, 63 / VIII). Cîrstăneasa, *avrămeasa* (Păușești-Moglași, Vîlcea. Tocilescu, 1529) *Avrămeasă*, cărtenească / *Avrămeasă*, titinească, (Slătioara, Vîlcea. *Șez.*, XII, 193, IV-V).

BAIU s.n. „necaz, supărare, boală". Azîmba-te-ar *baiu* (Breb, Maramureș. Arh. Inst. folc., 408 II h)

BARDĂ s.f. „secure mică"; *berdui* vb. „a ciopli cu barda" (Grig.-Rigo). Nici 9 *berzi* să te *berduim* (Focșani. Grig.-Rigo, 23).

BĂCIOAICĂ s.f. „femeie care lucrează la stînă" (Dens. *Haț.*, s.v.). Veniră oi mari negre, / Din munți mari negri, / Cu *băcioci* mari negre (Cernișoara, Vîlcea. Tocilescu, 1586).

BEHĂI vb. „a striga pentru a alunga oile". L-au întîlnit o babă, / mare / *sbehătă* cu potca în mînă și cu rahna în gură. (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 139).

BÎIGUIT adj. „care produce delir". Lungoarea *buiguită* (Ciudei, Storojineț. Marian, *Leg.*, 329).

BÎNTUIALĂ s.f. „vătămare; suferință". Cuțit din sfinte cu *bîntuială* (Damian, Oltenia. Laugier, 131) N-ai văzut / Pe frigura cu friguroiul / *Bîntuiala* cu bîntuitoriul (Vladmiri, Gorj. Tocilescu, 550).

BÎNTUITOR s.m. „vătămător". Bîntuiala cu *bîntuitoriul* (Vladimiri, Gorj. Tocilescu, 550).

BÎRÎI vb. „a șopti". De-a fi cu fată frumoasă, / Cu dînsa să nu grăiască / Să nu *bîrîiască* (Bucovina. Marian, *V.*, 34).

BOAȘĂ s.f. „testicul". De-o fi rîmnit (cutare) de voinic / Crape-i *boașele* (Roșia, Gorj. *Șez.*, XI, 38/XXIV), Crape-i *bojitele* (Vadu-Dobrii, Huniedoara. Vasiliu, H., 55, VIII).

BOBIȚE s.f. „boală cu amețeli" *(DA)*. *Boaghițe* din mîncare (Bucovina. Grig.-Rigo, 10).

BOBOAȘĂ s.f. „orbită". Din *boboașele* ochilor (Romanați, Gorj. Tocilescu, 564).

BOGAZ s.n. „strîmtoare". Să eșiți / De va fi din *bohaz* (Argeș, Ionescu-Buzău, 410).

BOLFĂ s.f. „umflătură, tumoare". O molfă / și-o *bolfă* (Bucovina. G. Dem. Teod., 378; Marian, *D.*, 128; Romanați. D. Ionescu, I, 104, II). Au chemat de-au ospătat / bubele / cu udmele / cu pușchele / *bolfele* (Moldova. Gorovei, *D.*, 268).

BONCĂNI vb. „a mugi, a scoate răgete puternice și plîngătoare". Și du-te unde ... / Vacă *băncănește* (Roșia, Gorj. *Șez.*, XI, 54).

BRĂCIRUȚĂ s.f. „cingătoare". Brăciri, *brăciruțe* (... v-am țesut) (Zegaia, Mehedinți. *Șez.*, XXV, 81).

BREBENOC s.m. „plantă" *(DA)*. Am vinit la tine / Pe țărmuri de busuioc, / Pe prunduri de *bărbînoc* (Berbești, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 342).

BRÎNĂ s.f. „cingătoare, brîu". Maica Precista în brațe l-a luat... / În *brîne* îl înfipse (Săceni, Teleorman. Tocilescu, 682).

BRÎNCĂ s.f. „boală contagioasă". Tu *brîncă* piersecie (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, II, 46). *Brîncă* din murgul sării / Potolitorul țării / Să te domolești cu jiunghiurile tale (Tutana, Argeș. Ciaușanu, 136/11). *Brîncă* turungie (Săceni, Teleorman, Tocilescu, 619). Tu *brîncă* topsecată (Bogdănești, Vîlcea. Bălășel, 40; Moldoveni, Romanați. D. Ionescu, II, 36). *Brîncă* fosicată (Vălenii-de-Munte, Prahova. Tocilescu, 614).

BRÎNCĂ s.f. „mînă". Îl împung prin fața obrazului și prin creierii capului, prin *brînci* și picioare (Vașcău, Bihor, *Șez.*, VII, 17).

BRÎNCĂ BRÎNCATĂ s.f. „boală la vite". *Brîncă brîncată* (Roși, Ialomița. Tocilescu, 1543).

BUGEZI vb. „a se umfla la față". Atunci să înfli / Atunci să *bugedzăști* (Cărmăzana, Ț. Oașului. Mușlea, 204/267).

BUHUITURĂ s.f. „lovitură". Toate *buhuiturile* (Țibănești, Vaslui. *I. Cr.*, VIII, 325/312).

BULBUȘ s.n. „orbită". Ieși / Din *bulbușul* ochilor (Bumbești-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 29).

BULGĂRIN n.pr. „nume de apă". Că noi ne ducem / La malul *Bulgărinului* (Bucovina. Marian, *D.*, 84).

BURĂ s.f. „promoroacă, chiciură". La biseric-am plecat... / Pe *bură* nescuturată Și pe cale necălcată, (Bucovina. Marian, *Sărb.*, I, 185).

CACĂDÎR s. „trandafir de cîmp; se întrebuințează la foarte multe leacuri" (Marian). De mături de *cîcîdîr* (Bucovina. Marian, *D.*, 83). Și te-oi spăria Cu 99 de mături de *cacadîr* (Calafindești, Bucovina. Gorovei, *D.*, 272).

CĂINA vb. „a plînge, a se văita", *căira* (< *a se căi, căine* < v. sl. *kajati sę*). Și-o prins a striga... / Și a se *căina* (Bucovina. Marian, *D.*, 246). Ce te vaeri / Ce te *caieni* (Bucovina. Bodnărescul, 26).

CĂLINĂ s.f. „fructul călinului (bot.)". Rumân ca o *călină* (Berbinceni, Bacău, Pîrvescu, 80).

CĂPCĂUN s.m. „monstru antropofag" (Scriban). adj. Soare *cătăunesc* (Romanați, Gorj. Tocilescu, 564)

CĂPISTERE s.f. „o albie mică în care femeile frămîntă pîinea". Cu aluatu-n *căpistere* (Scundu, Vîlcea. Bălășel, 27; Seliștea-Crucii. Grig.-Rigo, 93). Inima i-a plămădit / Cu aluat în *căpistere* (Argeș. Ionescu-Buzău, 412).

CĂTRESC adj. *cîrtiță cătrească* „cîrtiță a găinilor" (< *cotreț* „coteț de găini"). [o înșirare a felului de *cîrtițe* „o boală care se manifestă prin noduri sub piele"]. De cîrtiță măgărească, / de *cîrtiță cătrească* (Moldova. Gorovei, *D.*, 271).

CĂTUȘĂ s.f. „pisică". Și cu lapte de *cătușă* (Bucovina. Marian, *D.*, 229; Rebrișoara, Năsăud. Bichigean, 143).

CĂȚELIT adj. „înrăit, agravat (despre o boală)". Cel perit / Prin *cățelit* (Ciudei, Storojineț. Marian, *Leg.*, 330).

CENUȘA vb. „a preface în cenușă". Și i-au ars, și l-a *cenușat* pe cel mînăgat(Vașcău. V. Sala, nr. 44, p. 14).

CESĂLA vb. „a pieptăna" (Scriban). Și din păr să se *țesăluiască* (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc., 3240 I t).

CHINGĂ s.f. „fîșie". În *chingă* de drum (Ciudei, Storojineț. Marian, *Leg.*, 332).

CHIOT s.n. „strigăt, apel cînd cineva *chiotește*" (în citat, *p-*, pronunțare palatalizată locală). Eșiți, nu faceți *piote*, / Eșiți, nu faceți dopote / Eșiți nu faceți topote (Bihor. Pavelescu, 169, 1). Peste un cîmp negru / latră un cîine negru, / dă un cioban negru *chiot*, / tăcu oaia din zbierat (Drăgănești, Teleorman. Gorovei, *D.*, 367).

CHIOTI vb. „a striga". Unde cîine negru nu latră, / Unde cioban nu *chiote* (Govora, Vîlcea. Tocilescu, 601).

CHIRĂI vb. „a geme; a țipa, a se văita, a striga". Îl țipa și *chirăia* (Măgurele, Teleorman. Grig.-Rigo, 43). Și l-a lăsat / Țipînd și *chirăind* (Coveni, Balta, Dolj. Grig.-Rigo, 69). Nu te *chirăi*, nu te olicăi (Popești, Gorj. Gîlcescu, 103). Ce plîngi (cutare), Ce *chirăești*? (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, 42). El țipa și *chirăia* (Romanați. D. Ionescu, II, 72, 75).

CIOFLÎNG s.n. „lanț scurt, prevăzut cu un cîrlig la capăt; servește la legat butucii care trebuie să fie trași". Așa să se-nfoace pulpa / Cum s-o-nfocat / *Cioflîngul* aista (Breb, Maramureș. Surcel).

CIUNGI vb. „a mutila, a scurta, a tăia". Mîinile să le *giungești* (Ceparii-Bîrsăști, Argeș. *Șez.*, VII, 92).

CIUNTĂ adj. „scurtă". Cu săbiile *ciunte* (Hurezul mare, Sălaj. *Șc. noastră*, 25).

CIUNTI vb. „a micșora, a știrbi, a scurta, a mutila". Unde purcezi / Codri *ciuntezi* (Bucovina. Marian *D.*, 148). Nu-i rupeți capu / Nu-i *ciontați* veacu (Vaca, Brad-Huniedoara. Grig.-Rigo, 51).

CÎT adv. „tot ce se vede". *Cîtu-i* în sus / Văzui case galbine (Luceni, Stînca, Iași. *Șez.*, VII, 18).

CLĂBUC s.m. „spumă; bală spumoasă". Aruncînd *clabul* în apă (Vașcău. V. Sala, nr. 41, p. 16).

CLOCĂ s.f. „cloșcă". Dragoste am adunat-o / de la toate *clocile* cu pui mic (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc., 3240 I d).

COADĂ s.f. *coada mării* „partea dinspre uscat a mării"; cf. *coadă de mare* „sîn, golf" *(DA)*. În coarnele cerbilor, / În *coadele* mărilor (Săcelu, Gorj. Tocilescu, 604).

COAPSĂ s.f. „șold". Crepe-i *cobsele* (Berbești, Maramureș. Bîrlea *C.*, 330).

COFĂ s.f. „găleată". *Cofili* o luat, / La marea s-o dus, / Apă din mare o luat (Ialoveni, Lăpușna. Ștefănucă, 167/211).

COPTĂTURĂ s.f. „bubă coaptă" *(DA)*. Și mîncară... / *Coptăturile* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1587).

CORN s.n. „colț". 49 *cornuri* de lună (Sîrbi, Maramureș. Surcel).

COSIȚĂ s.f. „păr, coamă". Să-i pice *cuosița* (sic!) / Să rămînă capu ca trușchița (Sișești, Mehedinți. Ungureanu). N.B. *trúpiță* „partea plugului care intră în pămînt"

(Vîrcol).,p. 101. Pice-i *cosița*, să rămînă pleșă (Răcășdia, Banat. Novacovici, 135). Pice-i gița din *cosiță* (Teișeni, Prahova. *Șez.*, II, 87).

COTEI s.m. „cîine mic, cățel"; v. *boldei*. Plecă / Sîlea Samodiva / Cu *cotei* / Cu boldei (Romanați. D. Ionescu, I. 113).

COTI (a se) vb. „a-și schimba direcția" *(DA)*; „a-și schimba părerea". Femeile s-o *cotit*, / Toți de mine rău o grăit. (Bucovina. Marian, *Sărb.*, I, 185).

CRÎȘCARE s.f. „scrîșnire" < *scrîșni* vb. Și să mă speli pe mine... / De *crîșcare* (Stupca, Bucovina. Pîrvescu, 73).

CRUNTA vb. „a umplea de sînge". Ochii să-ți *cruntez* (Buhoci, Bacău, *Șez.*, VII, 90).

CUDALB adj. „bălțat, alb pe la margini" *(DA)*. Pasere albă, *Cudalbă* (Teișeni, Prahova. Șez., II, 87; j. Bacău. *I. Cr.*, VIII, 213). Păsărică albă, / Albă și *cudalbă* (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.*, VIII, 291/309).

CULEGE (?) vb. „a se îndepărta". Bubă roșie prin dedeochi cel / Mare, / Ia-te, *culé-te* de la / Ghiorghe / (Cuhea, Maramureș. Arh. Inst. folc., R.R.).

CURCUBETĂ s.f. „cap, tidvă". Rămîie-i *curcubăta* goală (Cotîrgași, Suceava, *I. Cr.*, I, 48 /9).

CURTA vb. „a face curte". Să fiu eu văzută și *curtită* (Galenți, Dolj. Nicu Brânzan, *Horia, Cloșca și Crișan*, Craiova, 1942, an. II, p. 56).

CUTE s.f. „piatră ascuțită". Mă dusei cu *cutea* / Și cu uima în tîrg (Cluj, Cojocna. Maria Suciu, 43).

CUȚITA vb. „a înțepa cu [ca] un cuțit, a produce junghiuri" *(DA)*. nu *cuțita* (Șașa, Gorj. *Șez.*, VIII, 112; Alexandria, Ionașcu-M., 86). Nu junghia, / nu *cuțita* (Roșia, Gorj. *Șez.*, XI, 53/VII). Nu săgeta, cu *cuțita* (Balota, Dolj. *Șez.*, XIV, 100/XXX). Acolo să te *cuțitezi* (Novaci, Gorj. Pamfile, *Boli*, 19, 23, 53). Nu *cuțitareți* / nu junghiareți (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1592). Nu înjunghia / nu *cuțita* (Pantelimon, Ilfov. Grig.-Rigo, 19). Să nu mai vie s-o *cuțiteze* (Bogdănești, Vîlcea. Bălășel, II, 94). Nu *încuțita* (Valea-cu-apă, Gorj. Tocilescu, 556).

CUȚITAT, -Ă, adj. m. și f. „care produce junghiuri" *(DA)*. Brîncă bășicată, / *Cuțitată* (Tutova, Argeș. Ciaușanu,

136, 11). Cuțit / *Cuțitat* / Alămat / Sîmcelat (Romanați. D. Ionescu, II, 120).

CUȚITĂTURĂ s.f. „junghi". Și mîncară / *Cuțităturile* ... / Coptăturile (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1587).

CUȚITOIA vb. „a produce junghiuri". Nu *cuțitoia* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, II, 46). Să-l *cuțitoim* (*Id. Id.*, 50). Nu te *cuțitoia* (*Id. Id.*, 43).

DĂNACI s.m. pl. „june, neînsurat" (Ionescu-M., gl.); cf. *danci* „copil țigan" (Graur, BL, II, 147). Să par frumoasă / Să le plac *dănacilor* (Alexandria. Ionașcu-M., 103). Să plac *dănacilor* / Ca laptele pruncilor (Oltenia. De la o țigancă nomadă. Laugier, 136).

DEȘTEPTA vb. „a lumina; a limpezi". Și de cap l-om *descepta* (Bucovina. G. Dem. Teod., 374).

DOBORÎ vb. „a coborî". Pe scară de argint s-o *doborît* (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc., 3241 II k).

FACERE s.f. „vrăjire, fermecare". *Facere* (Vasiliu, H., nr. II, III, XIII, XIV, XVI, XVII, XIX, XXI).

FAPT s.n. „farmec, fermecătură, vrajă". Eu m-am mănicat, / să mă spăl, să mă curățăsc, / di *fapt* (Gaster, *Chrest.*, II, 137). *Fapt* cu hărășeală de cîni ... / *Fapt* cu făină măcinată pe dinder (Broșură, Sibiu, 1867. G. Dem. Teod., 375). Ori îi face *fapt* / Cu untură de arici (Vicovul de s., Rădăuți. Marian, *V.*, 199).

FĂRĂ SINE expr. „ieșit din fire; aiurit". Prin păduri *fără sine* (Botoșani. Niculiță-Vor., 1212).

FĂȚARE s.f. „suprafața ariei" (Damé, *Terminol.*, 27). Capul cît o *făciarie* de arie (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 136).

FEL s.n. „specie, varietate, categorie (feluri de vînt: negru, vînăt, galben etc.). Ieși ... vînt ... de 99 de *feluri* (Vașcău, Bihor. *Șez.*, VIII, 111).

FELEGOASĂ adj. f. „rău îmbrăcată, jerpelită". Că eu nu-s *felegoasă* (Dobrogea. Pîrvescu, 69).

FLEAȘCĂ s.f. „un fel de cataplasmă (cu aluat sau alt conținut moale)" *(DA)*. *Fleașcă* albă-ntinsu-le-o (Bucovina. Marian, *D.*, 159).

FOALE s.f. „burtă, abdomen". [Descîntec „de bubă"] Ieș din crelu capului ..., / din inimă, din jîgărița, / din moalie *foalie* (Lugoj. *Primăvara Ban.*, 34).

FULGERA vb. „a produce fulgere". Soare din apus de soare, / nu streli, / nu *fugera* (sic!) (Lelești, Gorj. Arh. Inst. folc., 3421 II hh).

GALILEI n. pr. În marea *Galileului* (Hoteni, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4048 II b). În munții *Galaleu* (Telciu, Năsăud. *Șez.*, XXV, 136). În munții *Galareului* (Botiza, Maramureș. Bîrlea *C.*, 365). În dealul *Galariilor* (Roșa, Bucovina. Niculiță-Vor., 549). În munții *Garalivului* (Bucovina. Marian, *D.*, 272). În munții *Calarei* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 162, 8). În muntele *Helariilor (Id., l.c.)*. Ie și te du în munții *Galaleului* (Maieru, Năsăud. Arh. Inst. folc., 2580 d.).

GEAMĂN adj. „de același fel". O mreană galbină, / Cu coada *geamănă* (Vicovul de s., Rădăuți. Marian, *Năst.*, 35).

GEME vb. „a face să scoată sunete de durere". Ș-o *gemit-o* / Ș-o sfîrăit-o / Ș-o hîrcit-o (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc., 3241 II k).

GHIARĂ s.f. „unghie ascuțită și încovoiată la pasările și animalele de pradă". Voi vă faceți cocoși / din doi ochi cu nouă ochi, / din duă (sic!) *ghеră* (sic!) / cu nouă *ghеră* ... / Cu *ghеrăle* să-l zghеrăiți (Zegaia, Mehedinți. *Șez.*, XXV, 81).

GHIMPE s.m. „țăpuș al unei plante". Mă duc la cîmpul Rusalimului, / Să-l mătur de *ghinci* și mărăcini (Urechești, R. Sărat. Gorovei, *D.*, 234, 15). N.B. pronunțare dialectală.

GHIOACĂ s.f. „coajă". *Sdioacă* de nucă (Sîngiorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 82).

GHIOC s.n. „scoică marină, întrebuințată ca instrument în practici magice" (com. Cristescu-Gol); aici, *ghioșiu* nasului, partea de jos, cu nările. Bubă ... leșioasă, / ieș

din crelu capului, / din *ghioșiu* nasului (Lugoj. *Primăvara Ban.*, 34).

GHIZD s.n. „scîndurile cu care se căptușește un puț, ca să nu se surpe" (Scriban); un fel de îngrăditură pătrată, făcută și încheiată din 12—14 bîrnișoare cioplite, cu puțin ceva mai lungi de cum ține zidul fîntînilor" (Marian, *V.*, 184). Și să nu scoți afară pe *disdele* (Bucovina. Marian, *V.*, 180).

GINT s.n. „neam". Acolo mi s-ar d-alege ... / Tinerele pe *gintele* (Răcășdia, Banat. Novacovici, 127).

GÎMFA vb. „a umfla". Nu *gîmfa* (Teregova, Banat. L. Costin, 56; Straja, Timiș. Gorovei, *D.*, 245) Nu umfla, / nu *gîmfa* (Pești eana de s., Gorj. *Șez.*, X, 45; Craiova. *Șez.*, XII, 185/XX; Alexandria, Ionașcu-M., 86). Și l-ai umflat, / Și l-ai *gîmfat* (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 152). Să nu mai umfli, / Să nu mai *gîmpezi* (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc., 3240 I aa). Ion nu s-a *gîmfat*, Ion nu s-a umflat (Sișești, Mehedinți. Ungureanu). Să umflu, să *gîmfu* (Bihor. Pavelescu, 139, 36) Îl umflu / Îl *gîmfu* (Rovinari, Gorj. *Șez.*, XI, 66). L-o umflat L-o *gîmfat* (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 5, 8). Acolo să te *gînfi* (Novaci, Gorj. Pamfile, *Boli*, 19, 53) Nu *umfla*, / nu *gîniba!* N.B. *gîniba* (Lugoj. *Primăvara Ban.*, 34), eroare de tipar, pentru *gîmfa*, Nu-l umfla / nu-l *îngîmfa* (Șerbănești, Vîlcea. *Șez.*, III, 197).

GÎNDI vb. „a cugeta"; *gîni* și *găni*: fonetisme din limba vorbită. Nu *gîni* nimica (Bihor. Pavelescu, 152, 37). Nu *găni* nimică (Sîngiorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 82).

GÎRBACI s.n. „bici scurt și gros" (Scriban). Om negru ... / cu *carbaciu* (sbiciu) negru (Vașcău. V. Sala, nr. 44, p. 7).

GÎRLICI s.m. „cartilajul urechii". Din *zgîrliciul* urechilor (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 23).

GOGONAT adj. „rotund, umflat" (Bogrea, *Pag.*, 214). Au ieșit nouă fete înalte / *gogonate* (Pr.Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.*, VIII, 182/274).

GONITOR s.m. „junc neîntors" *(DA)*. Mă dusei marți la obor, / Ș-am cumpărat *gonitor* (Lugoj. *Primăvara Ban.*, 34).

GRAMNIC adj. = *grabnic* „iute, pe neașteptate" *(DA)*; aici, substantivat. Tu să te duci ... / la *gramnicile* tale (Bărbătești, Vîlcea. Tocilescu, 597).

GRASĂ adj. „pămînt argilos, fertil" (Scriban). Pe cărare *grasă* / Eu că m-am pornit (Bucovina. Marian, *Naș.*, 377).

GREBLA vb. „a îndepărta, trăgînd cu grebla". [Descîntec de orbalț. Va îndepărta boala] Eu cu grebla l-oi *grebla* (Poieni, Siret. Marian, *Leg.*, 328).

GRÎE pl. „semănături de grîu". Arăturile și pădurile / Cum se potolesc *grîele* (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 180/267).

GROS s.m. „bîrnă groasă, butuc" *(DA)*. Cine mă vedea, / Cu ochii mă petrecea; / Și din scări, / Să se suie călări / Ăi de jos / Să se suie pe *gros* (Mogoșești, Oltenia. Laugier, 136).

GURGUI s.n. „vîrf". Să vie să s-adune / Pîn' *gurgoaie* mușuroaie (Runcu Salvei, Bistrița-Năsăud. Arh. Inst. folc., 3885 I m.).

HĂULI vb. „a urla". Ce te tînguești / Ce te *hăulești?* (Vînători, Botoșani. *Șez.*, XXII, 36). Nu te tîngui, / nu te *hăuli* (Bucovina. Marian, *D.*, 102).

HÎRB s.n. „oală spartă". Unde mergeți ... / Cu 99 de *hîrburi* înfocate (Reteag. Reteg., *Starostele*, 9).

HOARĂ s.f. „lîna ce rămîne de la piuă, cînd se bat sumanii" (M. Lupescu). *Horă*, „lînă ieșită la învelitul în piuă" (Pașca). *Hoară* de oae lae, bucălae (Broșteni, Suceava. *Șez.*, VI, 99/IV).

HOPAIE s.f. „flacără" *(DA)*; variantă a lui *văpaie* (*DA*). Din gură / *Hopaie* lăsînd (Cernișoara, Vîlcea. Tocilescu, 1602).

HORCĂI vb. = *hîrci* vb. „a face pe cineva să geamă din greu". Ș-a gemit-o / ș-a sfîrăit-o, / ș-a *hîrcit-o* (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc., 3241 II k).

HRĂNI vb. „a nutri, a da de mîncare". [E vorba de bobi, care încolțesc și hrănesc]. Lumea albă de-*arîniți* [*arîniți* = *hrăniți*] (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, IV, 47).

HUI vb. „a face zgomot". [despre albine] Miere și ceară s-adunați / să *huiți* / ori să nu *huiți* (Bucovina. Gorovei, *D.*, 213).

HULTUR s.m. „vultur". *Hulture*, vulture (Gohor-Ireasca, Tecuci. *I. Cr.* VI., 89, 59). Cu *hulturul* l-oi hultura (Ungureni, Tecuci. *I. Cr.*, III, 144).

IAD s.n. „infern". Mă suii în vîrful *adiului* (Vîlsănești, Argeș. Bălășel, 51. (Aici forma veche *ad*).

ICNI vb. „a sughița, a geme înăbușit". Cum n-a mai *ignat* porcul (Trepteni, Argeș. *I. Cr.*, VIII, 209/279).

ÎMPUPI vb. „a îmboboci" (cf. s.-cr. *pupiti* „idem", *DA*). Trei flori din grădină / Cum știți *înpupi* / și înflori (Lunca-Cernii-de-sus, Huniedoara. *Comoara*, IV, 75).

ÎMPUPIT adj. „îmbobocit". Cîte budiene-*mpupite* (Păucinești. Reteganul, 282).

ÎNCETA vb. „a se opri (de a face ceva)". *Ceată* oaie de zbierat (Băhoci, Bacău. *Șez.*, VII, 156).

ÎNCOLĂCIT adj. „învîrtit în formă de colac" *(DA)*. Cu coada *încolăcită* (Vadu-Dobrii, Huniedoara. Vasiliu *H*, 57).

ÎNCOROIAT adj. „încovoiat". Cu piele de șarpe *încoroiată* (Lelești, Gorj. Arh. Inst. folc., 3241 II ff).

ÎNCRUNTA vb. (în text, *încunta*) „a însîngera". Soare ce-*ncuntești*, / Soare ce-amețești (Boinești, Ț. Oașului. Mușlea, 198/252).

ÎNDEMN s.n. „pornire lăuntrică, încurajare". Că din apa asta cînd o bea și s-o spăla / Va pune *îndemn* la *îndemn*, Și spor la spor (Dalnița, Gorj. Arh. Inst. folc., 3240 II u).

ÎNDURAT adj. „milos, milostiv". Cu cei săraci *îndurat* (Bucovina. Marian, *Naș.*, 52).

ÎNFOHIOLATE s.f. cf. *înfofoli* „a înveli, a înfășura"; aici: „stofe". [Se enumeră darurile, stofele] Că la-mpărăție ... / Trebuie avuție ... / La nouă cumnate / Nouă-*nfohiolate* (Drăguș, Făgăraș. Cristescu-Gol., 90).

ÎNFRÎNA vb. „a stăpîni, a domoli". Îl zdrobea, / Îl *înfrîna,* / Îl împăia (Romanați. D. Ionescu, II, 147).

ÎNȘFĂCA vb. „a apuca ceva cu putere, cu grabă; a prinde pe cineva dintr-o mișcare repede, bruscă, energică" *(DA). Înfăca-te-oi* (Prilog, Țara Oașului. Mușlea, 204/265).

ÎNTINDE vb. „a încorda, a trage în toate părțile". [Efectele bolii] Sf. Luni de azi, doar îl știi pe Ion, / Ce-l amețește, / Ce-l *tindește* (Ungureni, Tecuci. *I. Cr.*, III, 144).

ÎNVENINAT adj. „otrăvit". Ți-o țîpat rînduri / *înherinate* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 175, i).

JELNIC adj. „întristat" < *jale.* Grăi neagra rîndunea / Către cucu *jelnicu* (Strei-Sîngiorgiu. *Ung.*, 1892, p. 335).

LEȘIA vb. „a-și spăla părul cu leșie" *(DA).* Atunci ia-te și te du, la muierea care joi sara se *leșia* (Bucovăț, Banat. *Șez.*, XXI, 71).

LIMPEDI vb. „a se limpezi" (Marian, *V.*, 160). Să se spele, / Să se *limpadă* (Bucovina. Marian, *V.*, 154). La apa lui Iordan, / mîndru să mă *limpăd* (Sîngeorgiu, Năsăud. Pârvescu, 70).

LIMPEDITOR adj. „care limpezește; clar". Cum ești mîndră curătoare / Să fii și *limpeditoare* (Pește ana de s., Gorj. *Șez.*, XI, 52/I) Și să-l lăsați / curat / *limpedat* (Roșia, Gorj. *Șez.*, XI, 50).

MANĂ s.f. „1. recoltă bogată de grîne"; 2. „lapte (la vite)" *(DA);* „esență, substanță; bunul din lapte sau din grîu", Pavelescu, 66). 1. Na cheițele mele și du-te colo, / Și ia-ți *mana* ta / Venitu tău, iubirea ta (Văleni, Prahova. Tocilescu, 679). S-o luat văcuța de la ocolu său / În cămpu cu *mană* (Ieud, Maramureș. Bîrlea *C.*, 374—376) 2. De corn a luat-o / La apa lui Iordan a dus-o, / *Mana* ei să iie (Maramureș. Țiplea, 104). [Vaca s-a întîlnit cu o babă; baba] *Mana* luatu-o (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 46).

MAȚĂ s.n. „pîntece" *(DA).* inimă la inimă ... / *mață* la *mață* (Sîngiorgiu, Năsăud. Șăin., *Iele.*, 13).

MĂTĂCINĂ s.f. „(planta) melisă". *Mătăcină* (Ardeal, *Conv. liter.*, XXV, 1891, p. 363).

MĂTRĂGUNĂ s.f. *mătrice mătrăgună* „boală otrăvită"; v. *DA. Mătrice mătrăgună* (Zlătărei, Vîlcea. *Șez.*, XII, 189/XI). Mătrie *mătrăgună* (Apele vii, Romanați. D-trescu B. 19, p. 190, VI).

MĂTRICE s.f. „colici". Urbalț cu *mătrice* (Maramureș. Țiplea, 98). Cu gura îl descîntai / Pe (cutare) de *mătrice* îl scăpai ... / Să iese *mătricea* (Amărăștii de j., Romanați. D. Ionescu, I, 156/V). [Descîntec de *mătriciu* (cîrcei)] Cînd fusei la mijloc de cărare, / *Mătricele* mă întîmpinară, / *Mătricele* cu frecatul cel mare (Vălenii-Șomcutei-Mari, Bucovina. Marian, *Naș.*, 8). *Mătricele,* Isdăturile (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 181). Domnul Hristos nu-i aici, / ci-i după leacuri de *mătrici* (Sălișteș, Maramureș. Bîrlea *C.*, 359). Acolo să vă duceți, ci mereți la N.N. / Că i s-o țipat *matrica* cu ceas rău, De acolo o scoateți S-o ertuiți (Vașcău. V. Sala, nr. 43, p. 4). Stai *matrici* (Mălini, Suceava. Marian, *Naș.*, 7). N-ai văzut ... / Bîntuiala cu bîntuitoriul Și *metricia* cu metricioiul (Vladimiri, Gorj. Tocilescu, 550).

MELC s.n. „orbită". Din *melciurile* ochilor (Moldova. Lupașcu, 18, 12). Din *melșul* ochilor (Bîrlad. *I. Cr.*, III, 246).

MERGE vb. „a se deplasa, a umbla, a se mișca". Tăte să *merți* / În codrii muț (cf. *mereți, meți,* pers. 5, DA). (Călugări, Bihor. Pavelescu, *Bihor,* 97/III).

METRICIOI s.m. „care produce colici". Bîntuiala cu bîntuitoriul / Și metricia cu *metricioiul* (Vladimiri, Gorj. Tocilescu, 550).

MIERII vb. „a se face de culoare vînătă, a învineți". Săpați zgaiba, / Ce coace, / Ce sparge, / Ce *mierește* (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 23).

MIERIU adj. „de culoare albastră". Zgaibă *mierie* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 141, 9; 153, 1; 154, 4). A plecat un om cu haine *merie,* / Cu boii *merii,* / Cu plug *meriu* /

Și cu toate cele *merii.* / A plecat într-un cîmp *meriu,* / Să samene cînepă *merie.* (Orlat, Ardeal. Hasdeu, *Chest.*, 17, p. 207 v.)

MIEZ s.n. „mijloc; centru". De la unu *mńiez* de hotar (Hoteni, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4048 II l). Cînd a fost la *miezu* de cale (f. loc. Cluj? *Ung.*, p. 383).

MINCIURĂ s.f. „*minciună*, cu rotacism". Stingerea cărbunilor / Eu stîng pocițurile ... / Stîng toate strigările ..., / Toate *minciurile* (Horodnicul de j., Bucovina. Marian *D.*, 249).

MIRARE s.f. „minune". Albață ghimpoasă, / albață lăcrămoasă, / albață cu *mirări* (Bucovina. Marian, *D.*, 14).

MIROS s.n. „senzație plăcută sau neplăcută provocată de unele emanații captate prin nas". Jupîncasă / *Minos* / Frumos (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 56, 298). (N.B. înlocuirea lui *r* cu *n*, pentru evitarea rotacismului: v. ML, 184, *fănă*).

MIȚĂ s.f. „păr pe trupul unei femei". Și pe ea pe trup o spăla / Pe țîțe, de păr, de *mițe* (Brebu, Prahova, Hasdeu, *Chest.* 11, p. 291).

MÎNEC s.n. „zorii zilei". Marți la *mănec* ... / M-am pornit (Bucovina. Pîrvescu, 79).

MÎNZĂTOARE „(despre iepe) care umblă după armăsari". Ca o iapă *mînzătoare* (Răcășdia, Banat. Novacovici, 129; Breaza, Buzău. Grig.-Rigo, 142).

MÎRÎITURĂ, MÎITURĂ s.f. „actul de a mîrîi, pentru a-și arăta nemulțumirea". Numai pocitură cu pocitură, numai *mîritură* cu *miritură* (Dolhasca, Suceava. *Șez.*, I, 57). Țipăturile / și *mîńieturile* (Vadu Izei, Maramureș. Arh. Inst. folc., RR). Io nu bat urma, Ci bat *mîiturile* (Sîrbi, Budești. Maramureș. Arh. Inst. folc., 4 I c).

MÎȚ s.m. „cotoi". Nu zgrăbăla cu *mîțul* (Iena, Caransebeș. Gorovei *D.*, 254).

MOCI vb. „a zdruncina; a scutura". De mîini o au *mocit* (Bucovina. Marian, *D.*, 269). Carne pe trup i-au *mocit* (Berbinceni, Bacău. Pîrvescu, 80).

MOLCOMIȘ adv. (adj.) „pe ascuns, pe furiș". Bubă *molconișe* (Miholț, Alba. Gorovei, *D.*, 256).

MUCEGAI s.n. „mucezeală". În *mușlegai* / Și-n putregai (Bucovina. Marian *V.*, 204).

MUCOS adj. „obraznic, impertinent". Ci am venit să te întreb, / D-un strigoi roșu *mucos*, / Și de-o strigoaică roșie *mucoasă* (Drăgășani, Teleorman. Tocilescu, 568).

MURSECAT adj. „mușcat". Și carnea i-au *morsocat* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 135).

MUSELINĂ s.f. „stofă foarte subțire". Cu rochia de *maslină* (Trepteni, Argeș, *I. Cr.*, VIII, 210).

NARAMZIE adj. „portocalie". Samcă *naramgie* (Terpezlecea, Siret. Marian, *Leg.*, 326).

NOI vb. „a înnoi". Te-ai *noit* pă tine, / *Noaie*-mă și pă mine (Vadu Izei, Maramureș. Arh. Inst. folc., R.R.).

NOROIT adj. „acoperit sau murdar de noroi" *(DA)*. [E vorba de o vacă] Fruptul ca să-i vie, / Din toate văile, / Din toate cîmpiile / Noroi, *noroită* (Bojinciu, Dorohoi. *I. Cr.*, VI, 90/60).

OBRINTEALĂ s.f. „inflamație a unei răni". De *obrinteală* Pleacă un om înalt, negru (Stroești, Vîlcea. *I. Cr.*, VIII, 152). Încetară *obrintiturile* (*Id.* Tocilescu, 1584).

ODIUL n. top., deformare a numelui Adrianopolului: *Odriiu* (slav *Odriiu*), Bogrea, *Pag.*, 411. Mă suii în vîrful *Odiului* (Vîlsănești, Argeș. Bălășel, II, 51).

ODRASLĂ s.f. „bucățică, mlădiță". Că eu pulbere și *ozdrele*, / Te-oi face cu armele mele (Șcheia, Bucovina. Niculiță-Vor., 475).

OGAȘ s.n. „*făgaș*" brazdă, săpătură în pămînt făcută de roțile carelor, prin care curge apă". Cum încălzește soarele, toate apele și toate *ogașele* (Mehadica, Zegaia, Mehedinți. D-trescu B., 62).

OM s.m. „om", epitet, pe lîngă un alt nume. *Om* tătar, întoarce-te (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 211/283).

O, MINE exclamație „vai de mine". Se aflară orbalțiul și ziseră: / *O, mine,* nu mă legați (Ieud., Maramureș. Bîrlea, *C.*, 361).

OPRINTI vb. (Despre bube, răni) „a se inflama" *(DA)*. Înainte *oprintitu-a* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 27).

ORBIE s.f. „orbire". Ai căzut la întunecare, / La *orbie* și neputință (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 361).

PAJURĂ s.f. „pasăre răpitoare din familia acvilidelor" *(DA)*: *pageri împagerite* „pajuri fioroase" (cf. „spaimă înspăimîntată", „frică înfricată", com. Cristescu-Gol.). Unde mergeți voi 99 de *pageri* / *împagerite* / Cu 99 de hîrburi înfocate? (Reteag. Reteg., *Starostele*, 9).

PAR s.m. „pahar" (Viciu); < *pahar* „stîlp". Cum nu poate sta apa / în *par* și se usucă (Govora, Vîlcea. Tocilescu, 601). N.B. Dar și sensul de „stîlp". „Cu apa descîntată se stropește buba suferindului, și restul de apă se aruncă pe *par*, sau pe un cîine" (Tocilescu, *l.c.*).

PĂCUINĂ s.f. „oaie (cu lapte)" *(DA)*. Stîni cu *păcuini* (Breb, Deseși, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4048 II e).

PĂINJINEALĂ s.f. „planta liliuță (Antheramosum)" *(DA)*. Să-mi umbli, / Trei zile / Și trei nopți / Unde-i găsi *păinjineala* (Roșiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 658).

PĂMÎNTEAN s.m. „locuitor din aceeași regiune" *(DA)*. Aist *pămîntean* / Mi-l dărueste (Moldova. Lupașcu, 13).

PĂRSECAT adj. „vînăt (de culoarea piersicii)". Bubă *părsecată* (Lunca Cernii-de-sus, Huniedoara. Vasiliu *H.*, 61, XVIII). Vita tăiată, *persecată* (Păușești-Moglași, Vîlcea. Tocilescu, 1527). Tu brîncă *piersecie* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, II, 46). Soare sec, / turunghiu, / *persîciu* (Pește-ana de j., Gorj. *Șez.*, XI, 53).

PĂSDĂRIE s.f. = *puzderie* „mare mulțime", „țăndări". (Scriban). Tăiete-oi tot / *păsdării* și pulbere (M-tii Apuseni. Pavelescu, 178).

PETRECE vb. „a fugări" (gl., s.v.). Cu cociorva *petre-te-ui* (Moișeni, Ț. Oașului. Mușlea, 200/258).

PIAZĂ s.f. „lucru sau persoană care aduce nenorocire". [Descîntec de *pază*] Tai toate *pezele*, / Toate năprătiturile (Oravița, Banat. Marian, *Naș.*, 39).

PIELE s.f. „membrană care acopere corpul omului". Ș-ai mușcat pe cutare vacă / de *pcelie* / *Pcelia* se ține de carne (Cucșa, Năsăud. *Șez.*, XXIV, 55).

PLĂVAIE s.f. „vacă de culoare galben deschis sau cărămizie". O *plavaie* mîndră și frumoasă (Fălticeni. *Șez.*, X, 95).

PLEȘ adj. „plesuv". Pice-i cosița, să rămînă *pleșă* (Răcășdia, Banat. Novacovici, 135).

PLETE s.f. pl. „păr lung, neîmpletit, lăsat pe umeri". Să-i cază *pleterii* / [sic!] S-o rîză fetile (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.*, VIII, 292/310).

PLOTUN s.m. „soi de cerb" (Bogrea, *Pag.*, 305); „piele de cerb". Opinci de *plotun* (Dobrogea. Crasna, Bucovina. Pîrvescu, 66).

POCI vb. „a desfigura cu ajutorul vrăjilor". De te-o *pocit* / Nouăzeci și nouă / Bărbați stopitori / Pocitori (Bucovina. Marian, *D.*, 183).

POCIT adj. „păcătos; bolnav; desfigurat". De-i deochiat, *pociet* ... / de-i deoghiat, *pociat* (Transilvania. *Ung.*, 1893, p. 384) (În text: *gheocet*).

POCITURĂ s.f. „durere de picioare și de mîini, sau altă parte a trupului" (Marian, *D.*, 342). S-a întîlnit / Cu nouă *potituri* (Bucovina. Marian, *D.*, 334). Cu 90 de pocituri (Arbure, Bucovina. Marian, *D.*, 15). *Pocitură* de 99 de feluri / Să nu coși (Lunca-Cernii-de-s., Huniedoara. Vasiliu, *H.*, 62, XXII). *Pocitură* vrăcească (Lunca-Cernii-de-S., Huniedoara, Vasiliu, *H.* 62, XXII) *Pocitura* / cu pocituroiul (Boian, Bucovina. Marian, *Înmorm.*, 13). Nouă *pocitori*, / Nouă *pocitoare* (Găinești, Suceava. *Șez.*, II, 96). Diochitorii cu diochitoarele / *pocitorii* cu *pocitoarele* (Botoșani, Vînători. *Șez.*, XXII, 36). De te-o pocit / Nouăzeci și nouă / Bărbați stopitori, / *Pocitori* (Bucovina. Marian, *D.*, 183). Stingerea cărbunilor / Eu stîng *pociturile* (Horodnicul de j., Bucovina. Marian, *D.*, 249).

POGONICI s.m. „cel ce mînă boii la plug" (Scriban). Să are cu doisprezece boi, / Cu doisprezece *pogonici* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 24, 93). Și voi veni ... / Cu *pogoniciu* roș / Paroș (București. Grig.-Rigo. I, 100). Om negru ... / Cu doi *pogînici* negri (Vașcău, V. Sala, nr. 44, p. 7).

POTOLITOR s.m. „acel care alină, care liniștește, astîmpără". Brîncă din murgul sării *Potolitorul* țării, / Să te domolești cu jiunghiurile tale (Tutana, Argeș. Ciaușanu, 136/11).

POTOPI vb. „a se prăpădi". Să te *potopești* (Brad, Huniedoara. Grig.-Rigo, 27).

PRIPAS s.m. „pui (de animal); copil". Să-i moară *pripașii* de foame (Vrata. *I. Cr.*, VII, 184/232). M-am mînecat / Pe la cîntători, Cu ale mele vaci, Cu ale lor *pripași* (Bucovina, Marian, *D.*, 132).

PROORA vb. „a duce vitele la pășune înainte de zori" (Bogrea, *Pag.*, 102—103). Nici n-a putut-o *proara* / Nici o disproara (Bozinciu, Dorohoi. *I. Cr.*, VI, 90/60).

PROPT s.m. „proptea". Cum ține gardu cu *proptu*, / Așa să țină (cutare) cu (cutare) (Rovinari, Gorj. Tocilescu, 666).

PUI vb. „a face pui mulți". Acolo să *puezi* / Puii tăi să gugulești (Romanați. D. Ionescu, II, 137).

PUȘCHEA s.f. „stomatită; beșicuță pe limbă". Au chemat de-au ospătat / bubele / cu udmele / cu *pușchele* (Moldova. Gorovei, *D.*, 268).

RĂCHIȚAT adj. „de culoare roșie ca fructul arbustului *răchițele*". Bubă *răchițată* (Lunca-Cernii-de-s., Huniedoara. Vasiliu, *H.*, 62, XX).

RĂGHILA vb. „a răzui cu pieptenele de tras cînepa și inul" (Păsculescu). Am plecat la arat, / Ș-am arat, ș-am sămănat / Cînepa ... / Ș-am *răghilat-o* (Huși. Păsculescu, 147/48,8).

RĂSPÎNDI „a risipi". Fugi spăriete,-n părete, / Și *răspîndă*-n grindă (Lăpujul de S., Vadul Dobrei. Vasiliu, *H.*, 54, VI; 58, XI).

RĂSTEU s.n. „bățul sau fierul mobil cu care se închide jugul la plug". Un om negru, cu o față neagră / Cu sbiciu, și jug și *răstaiele* negre (Vașcău. V. Sala, nr. 44, p. 7).

RĂȘCHITOR s.n. „instrument de forma furcii cu același nume, pentru depănarea lînii". Cu acul l-am împuns / Și le-am înțepat ... / Din picioare *rășchitoare* [Deci, ca furca de depănat lîna] (j. Bacău. *I. Cr.*, VIII, 214/292). Nici în picioare *rișchitoare* (Focșani. Grig.-Rigo, 15).

RÎMNĂ s.f. (și RÎGNĂ, RÎHNĂ) „zel, ardoare, hărnicie, dorință înfocată". *Rîmnă* din deochi (Valea-cu-apă, Gorj. Tocilescu, 558). Beșică rea a căpătat ... / Beșică prin strigare, beșică prin *rîgna* cea mare (Șcheia, Suceava. Marian, *D.*, 51).

RÎMNI vb. „a dori cu înfocare". Care cui le vorbia / Inima le *rîmnia* (Cartal, Bucovina, Pîrvescu, 76). Cine m-a *rîmnit* / A plesnit (Pănculești. Reteganul, 279; Gorunești, Vîlcea. Ciaușanu, 134, 6; Balota, Dolj. *Șez.*, XIV, 103/XLII). Dacă o fi *rîmnit* de voinic (Valea-cu-apă, Gorj. *Șez.*, X, 24). De-o fi *rîmnit* (cutare) de voinic / Crape-i boașele (Roșia, Gorj. *Șez.*, XI, 38/XXIV). Plesnească ochii rîmnitorului / Cine a *rîmnit* (Romanați. D. Ionescu, II, 60).

RÎMNITOR s.m. „spirit infernal; fermecător". (Petrovici, *Alm.*, gl.) *Rîmnitoru* cu *rîmnitoarea* (Firănești, Vîlcea. Bălășel, 17). Și se întîlni în cale / Cu *rîmnitorul* Cu *rîmnitoreasa* (Craiova, Laugier, 116). Plesnească ochii *rîmnitorului* / Cine a rîmnit (Romanați. D. Ionescu, II, 60). Și mă întîlnii Cu *rîmnitoriu* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1566, 1567).

RÎMNITURĂ s.f. „vrajă, fermecătură". Crape-i boașele ... / Că-i *rîmnitură* (Roșia, Gorj. *Șez.*, XI, 38/XXIV). *Rîmniturili* (Șopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.*, 121/119). Să se risipească / Și *rîmniturile* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1566, 1567).

RÎN pl. *rîne* și *rîni* „rinichi, șale" (Scriban). Doamne ajută, Sf. Mărie ... / 9 *rîne*, 8 de deochi [*rîne* și *rîni* se repetă de mai multe ori] (Lita Românească, M-ții Apuseni. Pavelescu, 130, 8; 131, 11).

RÎTOS adj. „botos". Scroafă *rîtoasă* (Pe o carte veche. Pamfile, *Boli*, 19, 24).

ROASĂ adj. „prăpăstioasă". Noi ne ducem la Valea *roasă*, / cufundoasă (Sîrbi, Budești, Maramureș. Arh. Inst. folc., 3 II).

ROMIT adj. *aromit* „adormit ușor". Adormit / *Romit* (Romanați. D. Ionescu, II, 15).

ROMÂN s.m. în expresia „de toată lumea de român" = „de toată lumea". De-o fi deochiat, / De moroaică, / De strigoaică, / *De toată lumea de român* (Balota, Dolj. *Șez.*, XIV, 102/XLII).

ROURA vb. „plouă puțin, burează". Ploaia *răură* (Racoviteni, R. Sărat. Mateescu, 803).

ROURAT adj. „plin de rouă". La răcita[1] *răurată* / Șede baba supărată (Lucșa, Năsăud. *Șez.*, XXIV, 55).

RUȘALĂ s.f. „roșală" (Viciu, s.v.), „parte a trupului inflamată". Și mîncară ... / Veninăturile, / Umflăturile, / Coptăturile, / *Ruşelile* ... / De la cutare. (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1587).

SAIA s.f. „staul (pentru vite)". Și să te potolești / Ca vacile în *saele* (Romanați. D. Ionescu, I, 212).

SĂLĂRIȚĂ s.f. „recipient pentru a păstra sarea". Și le pune în *sălărită* cu sare (Pătrăuți, Bucovina. Pîrvescu, 72).

SCHILAV adj. „schilod". De picioare *chilavă* (Pătrăuți, Bucovina. Pîrvescu, 74).

SCHIPI vb. = *schiupi* „a scuipa". Cu *schipiți* am *schipit* / Și-napoi l-am zogonit (Maidan, Caraș-Severin. Hasdeu, *Chest.*, 18, p. 160).

SCÎRBEALĂ s.f. „greață, dezgust". *Scîrbeală* din mîncare (Lugoj. *Primăvara Ban.*, 33).

SCÎRNĂVIT s.m. „om vrednic de dispreț". *Scîrnăvitule* (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 180/266).

SCOPI vb. „a castra"; *stopitor* „acel care castrează". De te-o pocit / Nouăzeci și nouă, / Bărbați *stopitori*, / Pocitori (Bucovina. Marian, *D.*, 183).

[1] Răchită.

SCRISĂ s.f. „ursită, soartă". Să caute *scrisa* (cutăruia) (Roșiorii-de-vede, Teleorman. Tocilescu, 685).

SFADĂ s.f. „putere; vlagă" (L. Costin). Să aducă *sfedea* și puterea acel ce a luat-o (Bucovăț, Bucovina. *Șez.*, XXI, 71). Mi-a lua *sfedea* mi-a lua puterea (Bucovăț, Banat. L. Costin, 48). Să-i fie *sfede* Și putere (M-ții Apuseni. Pavelescu, 127).

SFÎRC s.n. „vîrf". Mă uitai în gura lui (cutare) Și văzui un *sfîrc* roș (Pungești, Vaslui. *I. Cr.*, VII, 186/237).

SFÎRȘEALĂ s.f. „amețeală, leșin". Așa să se topească ... / Amețelele / *Fîrșelele* (Romanați, D. Ionescu, II, 47).

SFRANȚOZEASCĂ adj. (bubă) ~ „sifilis" (*sfrențe* „sifilis", Candrea, *Folcl. med. rom.*, 222, 260, 327); (Făurești, Vîlcea. Bălășel, II, 99) Dălac *franțuzesc* / Costorăresc (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 243/300).

SFRIJI vb. „a slăbi; a se jigări; a avea un aspect bolnăvicios". Martorii lui să se *sfrijească* (Rovinari, Gorj. Tocilescu, 666).

SII vb. „a înfricoșa" (cf. *sfială*). Ce-l tremură, ce-l *sieşte* (Ungureni, Tecuci. *I. Cr.*, III, 144).

SIMȚ s.n. „putere". Să n-aibă *simț* de bărbăție (Vadu Izei, Maramureș. Arh. Inst. folc., R.R.).

SINECA vb. „a se trezi din somn" (Densusianu, *GS*, V, 144—151). M-am mîniet, / M-am *sîniet* (Fără indicație de loc. *Șez.*, VI, 90).

SITA s.f. „sita de cernut făină" (com. Cristescu-Gol.). Întoarce-le masa, / Sparge-le casa, / Întoarce-le ciuru, / Sparge-le c ... / Întoarce-le *sîta* (Ieud, Maramureș. Bîrlea *C.*, 337).

SÎNEC s.f. „dis-de-dimineață". Marți la mănec, / În *sănec* M-am pornit (Bucovina. Pîrvescu, 79).

SÎNTĂ s.f. „sanctuar". Eșiți de la (cutare) / Din *sînță* / Din *cosînță* (Socea-Cîndești, Neamț. Tocilescu, 1541).

SNAGĂ s.f. „putere, vîrtute" (bg. *snaga* „Kraft"). Așa să i se plămădească / *snaga*, vîrtutea (Roșia, Gorj. *Șez.*, XI, 34/X). Cu *snagă* de cal (Bucovina. Marian *V.*, 220), Iar ție ți-o pune *znagă* la *znagă* (Ștefănești, Vîlcea.

Bălășel, 32). Fugiți de la (cutare) ... / Din *snaga* trupului (Craiova. Laugier, 116). Să se puie: / Os la os / Sînge la sînge / *Snagă* la *snagă* (Romanați. D. Ionescu, II, 58).

SOROCI vb. „a sorti, a destina". Din guriță paloșind, / Lumea seara *sorocind* (Costești, Vîlcea. Tocilescu, 674).

SPAHIE s.f. „stafie" (cuvîntul circulă sub forme diferite: *stahie, stafie, spafie*). Fugi *spai* / Că te tai (Romanați. D. Ionescu, I, 198).

SPĂMÎNTĂ, SPĂMÎNTOAICĂ, SPĂMÎNTOASĂ, s.f. și adj. „care înspăimîntă; sperietură". De *spămînță* să nu dea (Lelești, Gorj. Arh. Inst. folc., 3241 II X). *Spămîntă* (Runcu, Gorj. Arh. Inst. folc., 3239, I h). Tu *spămîntoaică* (Poureni, Dolj, *I. Cr.*, VI, 241/195). Tu urîto, *Spăimîntoaso* (Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1604).

SPERIA vb. „a înfricoșa, a spăimînta". Să *spai*, să-l *răspai* (Siliștea de sus, Maramureș. Arh. Inst. folc., R.R.).

SPURC s.n. „nume ce se dă la diferite boale (reumatism, tifos)" (Densusianu). *Spurc* spurcat (Dînsuș, Țara, Hațegului. Dens., *Hați.*, 126/LXXIV; Romanați, D. Ionescu, I, 213).

SPUZITURĂ s.f. „mare mulțime". Toate *spuziturile* le-o chemat (Țibănești, Vaslui. *I. Cr.*, VII, 325/312).

STEBLĂ s.f. „mănunchi, buchet; crenguță" (v. explicația din „prefață", p. 7—8: „cu o *stelbă* de busuioc"; *stelbă* „o tulpină de plantă cu toate ramurile ce dau dintr-însa"). Și mă spală pe brață / Cu [co] *stelbă* de busuioc (Alexandria. Ionașcu-Mîndr., 102). Cu *steblele* de busuioc îl spăla (Romanați. D. Ionescu, II, 76, 77).

STELAR s.n. „grajd". Cum s-așează marhele / în *ștelare* (Breb, Maramureș. Surcel).

STREPEZIE s.f. „un fel de amorțire a dinților prin contactul cu un lucru astringent". Sarea făcu *străpezii* (Docăneasa, Tutova. *Șez.*, XIV, 108).

ST(R)IGARE s.f. „chemare". Sting toate *strigările* (Horodnicul de jos, Bucovina. Marian, *D.*, 249). Sfîntă Marie, sfîntă de tine, / Io cat de bubă de floare / Floare prin *stîglare*, / Floare prin mirare, / Floare prin dedeochiu cel mare (Cuhea, Maramureș. Arh. Inst. folc., R.R.).

STRÎCNI vb. „a săgeta, a biciui". Nu *strîcni* (Parța, Timiș-Torontal. Bosica, 43).

STUFĂ s.f. „copăcel cu frunze de la pămînt". Subt o *stufă* dă alun (Fereștí, Argeș. Arh. Inst. folc., 1995 m.).

SUFLECAT, aici SUFULCAT adj. „cu marginea hainei (fustei) îndoită, pentru a o feri de noroi, apă". Cu mînecile *sufulcate* (bis) (Parva, Năsăud. Bichigean, 97).

SUI vb. „a ridica, a duce mai sus". Soare *sui*, soare *presui* (Vîlsănești, Argeș. *I. Cr.*, VIII, 242/298).

SURDUMAȘ s.m. „un fel de vierme miriapod, care trăiește în umezeală" (*I. Cr.*, V, 173, n.1). Voi *surdumaci* / Turmaci (Urdarii-de-s, Gorj. Tocilescu, 644). *Surdumaș* de mîncare, / *Surdumaș* de culcare (Conțești, Suceava. *I. Cr.*, V, 575).

TĂCĂNEALĂ s.f. „activitatea, mișcarea mîinilor pentru a îndeplini ceva". Eu cu limba te-am descîntat / Din *tăcăneala* mîinilor (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.*, VIII, 291/308).

TECSÎIE s.f. *(tipsie)* „tavă". Le prinsăi [aruncăturile] într-o *tecsîie* boierească (Zegaia, Mehedinți. D-trescu B., 62).

TEMERE s.f. „frică". Nălucă cu frică / Nălucă cu *ciemere* (Răcășdia, Banat. Novacovici, III, 39).

TESLĂ s.f. „un fel de secure dulgherească" (Scriban). Proca, cu dinții ca *teslele* / Pe crucea ferestii se puse (Păușești-Moglași, Vîlcea. Tocilescu, 1530).

TICĂI vb. „a lucra încet și prost" (Scriban). Ca fîntîna e rănită / *Ticăzită* (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 14).

TÎMPEALĂ s.f. „starea omului tîmpit". [Deochi de pîrleală] Tu pîrleală cu *tîmpeală* ... / Toate *tîmbelele* Toate bubele (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 211/282).

TÎMPINAT „întîlnit". Fugi junghi / *Tâmpinatule* (Potcovaru-Văleni, Prahova. Tocilescu, 586).

TÎNJALĂ s.f. „prăjină fixată la jug, pentru a transporta unelte agricole". Iar celelalte fete să șează, / Pe lîngă garduri sbîrlite, / Ca niște *tînjele* pîrlite (Pătrăuți, Bucovina, Pîrvescu, 73).

TOACĂ s.f. în expresia: *„laț de toacă"*. „Sfoară sau lanț ce se poartă după gît, atunci cînd călugărul merge cu *toaca* în curtea mănăstirii." Cu *laț de toacă*-n grumaz (Cotîrgaș, Suceava. *I. Cr.*, I, 24).

TOCILĂTOR s.n. „tocilă pe care se ascuțesc cuțitele și alte unelte de tăiat" (p. 337, n. 1). Cu *tocilătoriu* ti-oi tocila (Ieud, Maramureș, Bîrlea, *C.*, 337).

TOLBĂ s.f. „sac". Să eși din *tulbița* Să eși din trupul (cutăruia) (Peșteana de sus, Gorj. *Șez.*, XI, 45).

TOT adj. „întreg". Cu limba a descînta, / Cu mătura a mătura, / În Marea Neagră-l arunca, / Fricile, grozile, spăimile / fiorile, răutățile, / *toate, toa*'s-o curăța / De la Costică (Paltinu, Focșani. Arh. Inst. folc., 3187 II/b).

TRETIN adj. „de trei ani". Cu cerbu *tretine* să-ntîmpină în cale (Roșiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 570).

TRÎMBIȚĂ s.f. „trompetă, goarnă". Sf. Gheorghe n-a putut răbda, / Capul pe ferești a vîrît, / Din *strînghițe*-o *stunghițat* (Bozinciu, Dorohoi. *I. Cr.*, VI, 90/60).

TROPOT s.n. „zgomot izbind picioarele de pămînt". Eșiți, nu faceți *dopote*, / Eșiți, nu faceți *topote* (Bihor. Pavelescu, 169, 1).

TRUDI vb. „a chinui". Le bătea și le *trudea* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, 37).

TULEU s.n. „cocean". Porumbul să facă *tuleu* (Drăghici, Făgăraș. Cristescu-Gol., 80).

TULPINĂ s.f. „trunchi". De la (cutare) te-am gonit, / Pe *trupini* / Și rădăcini (Bărbătești, Vîlcea. Tocilescu, 560).

TURBĂ s.f. „furie". Bat-o zgaiba *turba* ta (Lucșa, Năsăud. *Șez.*, XXIV, 55).

ȚĂRM s.n. „mal, bord, margine". Cu *țermurii* de hîrtie (Transilvania. Pîrvescu, 77).

ȚESĂLUI vb. „a curăța (cu țesala); aici, „a dispărea". Din ceriu gurii să-l scoț în cap, / Din cap în tioagă, / Din tioagă-n păr, / Și din păr să se *țesăluiască*, / Toate junghiurile cu toate cuțitele (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc., 3240, I t).

ȚESTOS s.n. *țăst* „un fel de capac mare, de tuci" (Densusianu); aici „crustă, coajă". Bubă *țăstoasă* (Grădiște, Ț. Hațegului. Dens., *Hați.*, 165/CXCII).

ȚICNĂ s.f. „zăpăceală, minte turburată". O făcut *țicna* nouă feciori (Măstacău, Neamț. Tocilescu, 1530).

URZAR s.m. „urzitor". pe *urzar* am urzit-o (Tătărăși, Suceava. *Șez.*, XI, 44/IX).

USTUR s.m. cf. *usturoi* „plantă culinară". *Ustur mere* și Maica Precista (Roșa, Bucovina. Niculiță-Vor., 549). Descîntec de *usturoi*. Prezența lui *ustur* se explică. *Mere*:*!!*

USTUROIA vb. „a freca cu usturoi". Cu usturoi vă *usturoiez* (Vîlsănești, Vîlcea. Bălășel, II, 85/43). Cu usturoi ți l-o *usturoia* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, 9).

VĂCUI vb. „a trăi, a viețui". Ie și te du în munții Galaleului, / Ș-acolo trăiește / Și-acolo *văcuiește* (Maieru, Năsăud. Arh. Inst. folc., 2580 d).

VĂICĂRA vb. „a se văita". Cum nu m-oi *văicăra* (Muncelu, Roman. Vasiliu, 41). O prins Ion a se *văicăra* ... / Nu te săicăra Nu te *văicăra* (Mitoc, Dorohoi. Vasiliu, 284/XXIV).

VEAC s.n. „ani, zile de trăit". Că are zile cu *vac* (Focșani, Putna. Grig.-Rigo, 15).

* VIRTUTE s.f. „putere". Din *virtuc'a* lui (Bozovici, Almăj. Petrovici, *Alm.*, 120/114).

VIȚĂ s.f. „șuviță de păr" (Scriban). Pice-i *gița* din cosiță (Teișeni, Prahova. *Șez.*, II, 87). (*ģ* = *v*, pronunțare dialectală).

VÎLFĂ s.f. „strălucire, măreție". Apoi ia-le lor / Din dragostea lor, / Și din cinstea lor, / Și din *vîlfa* lor (Bucovina. S. Fl. Marian, *Alb. Carp.*, 1879, p. 56).

* VORBĂ s.f. „cuvînt, emisiune verbală". Din gura lui / Din *horba* lui (Zmulț, Covurlui. Vasiliu, 35).

ZOBI vb. „a fărîmița". Așa să se *zobească* / Albeața (Teișeni, Prahova. *Șez.*, II, 86). Trîntit / *Zăbit* (Romanați. D. Ionescu, II, 20).

REGIONALISME

ALIPAT s. „așezare, potolire". Și să n-aibă stare și alinare și *alipat* bun (Vașcău, V. Sala. nr. 46, p. 7).

ALIPUI vb. „a așeza" (<magh. *alapít* „gründen", Tamás). Acol' *v-alipuiți* / Acol' rămîneți (Nojorid, Bihor. *Șc.* Gherla, 148).

ARĂDUI vb. „a se îndrepta spre" (magh. *ered*, Tamás). (Cu cozile lovește-l / Și la mine *arăduește-l* (Berbești, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 333).

BICĂȘEL s.m. „pietricică". Toți bolovanii, / și toți *bicășeii* / De toate maliturile (*Alb. Carpaților*, 1879—1880). Cu stropii de mir, / cu *bicășeii* de tămîie .(Transilvania. Pîrvescu, 77).

BUIEMESTRU s.m. „persoană aleasă" (< germ. *Bürgermeister* „primar"). În papuci de *buiemestru* l-a încălțat (Bucovina. Marian, *V.*, 213).

CORON s.m. (*coroan* s.m. „butuc verde, bun de tăiat în fabrică", *DA*). Bubă cu *codroni* pădurani (Lunca-Cernei-de-s., Huniedoara. Gorovei, *D.*, 255).

CREIER s.m., aici *chir*, *crel*, forme corupte din *criel* (Banat); *cleii* s.m.pl. (cf. *clieri*, „creieri" Papahagi, *M-ții Apus.*, 67). Bubă... leșioasă / Ieși din *crelu* capului (Lugoj. *Primăvara Ban.*, 34). Iea-te, culea-te din *cleii* capului (Vișeul de j., Maramureș. Arh. Inst. folc., 3885 I r). Din *clirile* capului (M-ții Apuseni. Pavelescu, 130).

HEGHIU s. „vie" (Candrea, *Oaș*, 50; <magh. *szóló heghi* „vie", Tamás). Cum s-o deslegat *heghiu* și peteica (Boinești, Ț. Oașului. Mușlea, 214/300).

IOȘAG s.n. „(turme de) vite" (<magh. *jószág*, Tamás). Pă *iorsagu* nost' (Crișiorul de j., Bihor. Pavelescu, *Bihor*, 100/115).

ÎNDĂLUI vb. „a goni" <magh. *indul* (Tamás). E vorba de bube / tăte vă mîn, / tăte vă-*ndălui* (Călugări, Bihor. Pavelescu, *Bihor*, 98/112).

JUDEASĂ s.f. „soția primarului *(jude)*". Ce *judeasă*/Ce domneleasă? (Sîngeorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 70).

LEPEDEU s. „cerșeaf" (<magh. *lepedő*, Tamás). Iată un șarpe rău, / Ce stai pe *lespădău*? (Rași, Ialomița. Tocilescu, 1544).

MINEGOCI s.n. „urcior la ochi". Descîntec de *negociu* (miligoi) (Bucovăț, Banat. L. Costin, 55).

MIRAC s.n. „minune, miracol". Cu toaci *miraćili* / , Cu toaci *džizmiraćili* (Rudăria, Almaj. Petrovici, *Alm.*, 112/94).

MÎNEȘTERGURĂ s.f. „batistă, broboadă". Cu *manesterguri* de brîu (Rășinari, Sibiu. Schmidt, 35/II).

MULĂCEAG s.n. „petrecere, chef" (<magh. *mulatság* „délassement, partie de plaisir", Tamás). Și fă *moloșag* mare (Valea-Sacă, Ugocea. Scurtu, 135/360).

PALOȘI vb. „a vorbi într-una" (*DA*). Din guriță *paloșind* (Costești, Vîlcea. Tocilescu, 674).

PERȚ s.n. „brîu, panglică" (Mușlea). De gîndac cu *perț* (Cărmăzana, Ț. Oașului. Mușlea, 204/257).

PEȘTE s.m., *pește la pește* „mușchii mîinilor și ai picioarelor" (p. 13, n. 1). Ș-om alege, ș-om culege, noi / om aduce în altă apă curată, / luminată, neîncepută: cap la cap... *pește* la *pește* (Sîngiorgiu, Năsăud. Șăin., *Iele.*, 13).

PETEICĂ s.f. „împletitură de sfoară de tei sau spetează în care se pune oala cu supa care se duce la lucrători, la țarină" (Pașca, 47). Să iei o *peteică* și să o dezlegi pă o piatră în mijlocu cîmpului. (Sîrbi, Budești, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4 I e). Cum s-o deslegat heghiu / și *poteica* (Boinești, Ț. Oașului. Mușlea, 214/300).

PLEH s.n. „cană, pahar". Iai un *plehi* de apă (Drăguș, Făgăraș. Cristescu-Gol., 77).

POGAN s. „bubă rea" (E. Petrovici). Descîntec de *pogan* (Valea Mlavei, Serbia. Petrovici, An. Arh. de folc., VI, 66). Că ea de ciudă mare, / De *poganǎ* mare (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 363).

RUJĂ s.f. „trandafir" (<magh. *rózsa*). Să-ntîlni... / Cu o *rujă* mare (Trisolț, Ț. Oașului. Mușlea, 201/262).

RUJILE (*obrajului*) s.f. „umerii (obrazului)". Din *rujili* obrajului (Mitoc, Dorohoi. Vasiliu, 31/XXIV).

STRUȚ s.n. „loc de adunare". Că ne-om duce tare și vîrtos / .....în vîrful munților... / în *strutul* voinicilor (Sîngeorgiu, Năsăud. Șăin., *Iele.*, 12).

TĂHUEALĂ s.f. „amețeală, buimăceală" (<magh. *tehni* „zăpăcit, nebun", Tamás). Lungoare cu *tăhuealǎ* (Bucovina. Marian, *D.*, 148).

TIVILICHIE s.f. „pieptar lung al țărancelor, cusut în fir și mătase" (Păsculescu). *Tivilichie* (Huși. Păsculescu, 147/1).

UIAGĂ s.f. „sticlă" (<magh. *üveg*). Un legănel *d-uiagă* (Răcășdia, Banat. Novacovici, 123).

VERENOȘA vb. „a învenina" (<*verin* „venin"). Nu-l *verenoșa* (Scărișoara, Țara Moților. Petrovici, *Scăr.*, 157/193).

ZĂNAT s.n. „meserie" (<s.-cr. *zanat* „Handwerk"). Prîn saće (= sate) cu *zănaće* (Șopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.*, 117/109).

ZBISULAT adj. „uscat". Să rămînă luminat *Zbisulat* (Bozovici, Almăj. Petrovici, *Alm.*, 119/111).

FORMAREA CUVÎNTELOR

În domeniul formării cuvintelor, există o mare libertate în aplicarea procedeelor, formațiile neobișnuite fiind frecvente.

Este unul din aspectele cele mai originale și, deci, interesante de studiat, din materialul de limbă al descîntecelor.

PREFIXE CU VALOARE AUGMENTATIVĂ

(V. observațiile lui Ov. Densusianu, în *GS.*, IV, p. 365—370: „asemenea derivate cu prefixul întăritor *po-*, de proveniență slavă arată și ele, alături de cele cu *răs-*, *prea-*, că limba descîntecelor noastre păstrează urme caracteristice de influență a descîntătoarelor slave, cum vom constata și alteori".)

PARAROȘ adj. „foarte roșu" *(DA)*. O năpîrcă roșie *pararoșie* / a fătat nouă pui *paroși* (fără loc. *I. Cr.*, III, 311).

PAROȘ adj. „de tot roșu". Și voi veni cu plugu roș, / *Paroș* / Cu pogoniciu roș / *Paroș* / Cu boii roși / *Paroși* (București. Grig.-Rigo, I, 100). Și-a luat un topor roș / *Paroș* (Bucovina. Marian, *Naș.*, 388). Ho vacă roșă / *Paroșă* (Bucovina. Marian, *Naș.*, 47). Am mînecat / Dobrița roșă / *Paroșă* (Ciudei, Storojineț. Marian, *Leg.*, 328). A plecat Roș-*paroș* (Huși. Păsculescu, 150, 1). Să ia omu roș *paroș* (Bucovina. Marian, *D.*, 305). O purces un roșu *paroș* / Pe drum roșu *paroș* (Moldova. Lupașcu, 19, 14). A plecat omul *roș paroș* (Dorna, Bucovina. *I. Cr.*, II, 271; Docăneasa, Tutova. *Șez.*, XIV, 103; *Id.*, VI, 91; *Id.*, XI, 47/XIII). Bubă roșie, / Bubă *paroșie* (Novaci, Gorj. Pamfile, *Boli*, 18,53).

PO: POMIROASĂ adj. „parfumată" (<*po* + *miros*). Apă albă *pomiroasă*, / Mă spală, mă fă frumoasă (Moldova. Grig.-Rigo, 61).

POMOVÎLCĂ s.f. (augmentativ al lui *modîlcă*, cu variația consoanei). Gîlcile, / *Pomovălcile*, / Scurtele, / Burtele / (Bumbești-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 83).

PONEGRU adj. „încă mai negru"; „urît, clevetit, disprețuit, defăimat de toată lumea" (Păsculescu, gl.). (*po* + *negru*). C-un deget negru, *ponegru* (Huși. Păsculescu, 144, 40, 3). Vacă neagră / *poneagră* (Mănăstireni, Botoșani. *I. Cr.*, IV, 47; Bucovina. Marian, *Naș.*, 46; Bolș, Botoșani; Mitoc, Dorohoi, Vasiliu, 29/XXII, 31/XXIV). Aici, bată neagră / *Poneagră* (Huși. Păsculescu, 125). Șepte fete *ponegre* (Lucșa, Năsăud. *Șez.*, XXIV, 54)..... negru / *Ponegru* (Zmulț, Covurlui. Vasiliu, 32/XXV).

PRE: Albe, *pre* albe, / galbine, *pre* galbine (Transilvania. *Ung.* 1893, p. 371).

PREJUNGHIA („augmentativ al lui *junghia*). L-a junghiat, / l-a *prejunghiat* (Transilvania. *Ung.*, 1893, p. 371, 383). Acolo junghiă / acolo *prejunghiă* (Transilvania. *Ung.*, 1892, p. 378).

PREPUNE vb. „a adăuga, a pune în loc" (*pre* + *pune*). Coarnele ți le-oi pune, / Coada s-o *prepune* (Gohor, Tecuci. *I. Cr.*, IV, 87).

PRISEACĂ adj. Sensul dat de Scriban „poiană făcută prin tăierea copacilor, loc lărgit" nu e potrivit; aici, un augmentativ al lui „sec"; deci: „viță foarte uscată" (*pre* + *seacă*). Vița seacă, / *Priseacă*, / Cu cinci degete luată, / Peste garduri aruncată (Dobrogea. Burada, 274).

PRO: PROZICE vb. „a zice din nou, a repeta" (*pro* + *zice*). Dzîše dă trii ori. Iar / *prodzîše* (Şopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.*, 113/97).

RĂS: RĂSCOASE vb. „a coase de tot" (*răs* + *coase*). Pocitură de 99 de feluri / Să nu coşi, / Să nu *răscoşi* / Înapoi să te întorşi (Lunca-Cernii-de-s., Huniedoara. Vasiliu *H*, 62/XXII).

RĂSFLOCIAT adj. „acoperit de păr" (*răs* + *flociat*). Plecară moronii cu strigonii... / Cu gurile căscate, / Cu chiciurile *resflociate* [= cu şoldurile acoperite de păr] (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 123).

RĂSPIERI vb. „a pieri cu totul, a se prăpădi" (*răs* + *pieri*). Şi acolo să piei, *să răspiei* (Popeni, Tutova. *I. Cr.*, VI, 291/23; Dobrogea, Burada, 277; Archiud, Cojocna. Cîmpeanu B., 23. Gohor, Tecuci. *I. Cr.*, IV, 359. Moldova. Gorovei, *D.*, 250; Bujoreni, Vîlcea. *Şez.*, XI, 192/VII; Paşcani, Suceava. Grig.-Rigo, 59). Acolo să peară / Acolo să *respeară* (Bucovina. Marian, *D.*, 5; Şcheia. Marian, *Naşt.*, 48). Să pieriţi / Să *răspieriţi* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1569). Acolo să pei / Şi să te *răspei* (Ardeal. *Conv. liter.*, XXV, 1891, p. 363).

RĂSŞUERA vb. „a şuiera cu putere" (*răs* + *şuiera*). ... şueră / *Ras-şueră* (Dobrogea. Burada, 272).

RĂZ: RĂZMIRA vb. „a se mira intens (*răz* + *mira*)". Acolo să vă miraţi / Acolo să vă *răsmiraţi* (Bumbeşti-Piţic, Gorj. Grigoriu-Rigo, 61).

RĂZMIRĂTURĂ s.f. „mirare puternică": *răz* + *mirătură*. Aşa să se stingă deochiturile, / şi *răzmeriturile* (Buhoci, Bacău. *Şez.*, VII, 158).

TRĂCSĂI vb. augmentativ al lui *răsări*, „a se înălţa, a se dezvolta". Rupă-i-se baierile inimii, saie-i ochii, iară Giorgie răsaie, *trăcsaie* ca un aur nemăsurat (Vidra-de-s Turda-Arieş. Alexici, 209).

VĂZGAUR s.m. (formaţie proprie, după *balaur*, cu prefix augmentativ). Bună ziua bălaure, / *Văzgaure* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 68).

ZĂ: ZĂCOAIE (augmentativ?). [Descîntec de bube] Nu faceţi apă, / Şi nu faceţi sînge, / Jude răce, pă *zăcoae* [= testicule] (Sălciua de s., M-ţii Apuseni. Pavelescu, 165; 6).

SUFIXE DIMINUTIVALE
(produse ale afectivităţii)

BÎTRICEA s.f. diminutiv de la *bîtă* „baston" (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 127).

CINERIŢE s.f.pl. (<*cine*, adaptat pentru rimă). Pe ascuns c-au sosit / Cine, *cineriţele* / Şi vecinăriţele (Bucovina. Marian *V.*, 207).

DOMNUŢ s.m. „domn, stăpîn" (< *domn*). Soare, soare, / *Domnuţ*, mare (Runcu Salvei, Bistriţa-Năsăud. Arh. Inst. folc., 3885 I f.).

DORELE s.f. pl. „doruri" (formaţie neobişnuită). Dorul cu *dorele* (Brăila. Păsculescu, 122).

FOCUŢ s.n. (derivat de la *foc*). Foc, *focuţule* (Vadu Izei, Maramureş. Arh. Inst. folc., R.R.).

FRĂGULIŢĂ s.f. (<*fragă*). Gîlculiţă *frăguliţă* (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, V, 175). N.B. *gîlca* e comparată cu o *fragă*. Plecară gîlcile... / *Frăguliţele* (Cernişoara, Vîlcea. Tocilescu, 1610). *Frăguţăle* (Stroeşti, Vîlcea. *Id.*, 1611).

GÎLCULIŢĂ s.f. (<*gîlcă* „tumoare"). *Gîlculiţe* / Frăguliţe (Făureşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 70). *Gîlculiţă* frăguliţă (Boureni; Dolj. *I. Cr.*, V, 175).

GRUIEŢI s.n.pl. „deal mic" *(DA)* (<*grui*). În *gruieţi* a secera (Breb, Maramureş. Surcel).

GUGIMĂNIOARĂ s.n. „căciulă", cf. *gugiuman* (Bogrea, *Pag.*, 263; *DA*). Moşi bătrîni pe barbe albe, / Tinerei pe *gugimănioare* (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 263).

OSUȚ s.n. (diminutiv din *os*). Din tăte *osuțăle* (Călugări, Bihor. Pavelescu, *Bihor*, 97/111).

PISTRICEL s.m. <*pistruie* „mici pete roșcate pe față". Vine ciuta de la munte, / lingîndu-și puii pe frunte, / îi linge de *pistricei*, / Să-i facă frumușei (Novaci, Gorj. Pamfile, *Boli*, 31/119).

PORTICEA s.f. diminutiv de la *poartă*. Pasăre albă / Pică-n vîrf de *porticea* (Romanați. D. Ionescu, II, 61).

SGÎNCUȘOARĂ s.f. (diminutiv de la *sgancă*). Chemat-am toate bubușoarele,/ Chemat-am toate *sgăncușoarele* (Novaci, Gorj. Pamfile, *Boli*, 18, 51). Și-a chemat pe tăti bubușoarele, / Și tăti *sgăncuțele* (Uscați, Neamț. Tocilescu, 1515).

SURORELE s.f.pl. (diminutiv de la *surori*; cf. *surorele*, Jarnik, 271, s.v.). Și vădzui trii *surureli* / Cu trii păhăreli (Poenari, Roman. Vasiliu, 13/VI).

ȘERPUREL s.m. (diminutiv de la *șarpe*). Mușcăturile rele, / A celui *șerpurel* (Băilești, Dolj. Grig.-Rigo, 120).

TINIȚĂ (dim. de la pron. *tine*). Bună dimineața / *tiniță* (Drăceni, Suceava. *Șez.*, II, 165).

VIȘIN s.m. „arborele fructifer cu acest nume"; aici, *vicșînel*. *Vicșînel* înflorit, / Cu strașină di argint (Muncelu, Roman. Vasiliu, 258/VII).

COMPUNEREA

ALĂMĂR s.n. (compus din *alămîie* „lămîie" și *măr*). Mergem ... / Să sugem măr / De *alămăr* (Ciudei, Storojineț. Marian, *Leg.*, 330).

BOSTEA s.f. (compus cu *stea*). Una stea, *bostea* (Bucovina. S. Fl. Marian, *Alb. Carp.* 1879, 56).

CEAS-RĂU n.pr. (compus din *ceas* și *rău*). S-o-ntîlnit cu *Șas-rău* (Cristescu, *Arh. p. șt. ref. soc.*, X, 1934, 373).

CODAMIN (compus din *cu-de-amin*). Amin, amin *codamin* (Ciocănești, Argeș. *Șez.*, XI, 40).

COPITARIS s. compus din *copită* + *tîriș* (v. mai jos *copitariță*-„gunoi"). Plecai pe cale / Pe cărare / Pînă-n drumul mare. / Mă-ntîlnii cu zînele în cale, / Îmi umplură ochii de paie, / De gunoaie, / De taris, / De *copitaris* (Mălăești, Oltenia. Laugier, 113).

COPITĂRIȚĂ s.f. „copită" *(DA)*. Copită, *copitărițâ* (Drăgănești, Teleorman. Tocilescu, 634). Tu albeață / Totoreață / *Copitariță* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1593). Cf. *copitaris*.

FLOTOCOS, FOLTICOS, adj. m. „bolocănos, ciolănos" (Marian, *D.*, 239) Bogrea, *DR*, III, 874: <*flocos* + *toflos*. O eșit omul gros *flotocos* (Cotîrgaș, Suceava. *I. Cr.*, I, 46). Cu mînele flocoase Cu picioarele *flotocoase*. (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 137). Cu picioare groase, *Folticoase* (Bucovina. Marian, *D.*, 239).

FORCOTI vb. „a fierbe, a clocoti" (<*forfoti* + *clocoti*) Cu oala te-oi clocoti, / Cu nouă pietri te-oi *forcoti* (Bucovina. Marian, *D.*, 318).

LOGOSTEA și LOSTEA s.f. (compus hibrid și calc după n.-gr. ἀστρολογία) (Bogrea, *Pag.*, 449). Tu stea *logostea* (Vlașca. Pamfil, *Cerul*, 184). O stea, *logostea* (Iazu, Ialomița, *I. Cr.*, VI, 49, 184). Fă sta, *logostea* (Gh. Popescu-Ciocănel. Cîmpeanu-B., 27). *Gogostele*, deformație din *logostea*: și *gostele*. Trei stele, *gogostele* (Docăneasa, Tutova. *Șez.*, XIV, 104/XV). Două stele / *gostele* (Bucovina. Marian, V, 91; Pătrăuți, Suceava. Pîrvescu, 67). O stea, *gostea* (Bucovina. Marian, *V.*, 100. Valea Seacă, Neamț. Pamfil, *Cerul*, 185). Una stea, *lostea* (Pătrăuți, Bucovina. Pîrvescu, 75). *Odostea* / *odostele* (Breb, Maramureș. Surcel; Boroaia, Baia. Popa, 934). *Dragostele, ogostele*, în apa asta îți las (Valea Seacă, Neamț. *I. Cr.*, V, 155). Nouă stele, *odostele*

(Sîrbi, Budești, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4 I k). Una stea, *cocăstea* (Vadu Izei, Maramureș. Arh. Inst. folc., R.R.).

MIC-MARE adj. „oameni de toată vîrsta". [Duhul rău a intrat în trupul lui cutare; prin descîntec, e dat afară din toate părțile trupului]: Că cu gura i-am cîntat / Cu limba i-am descîntat, / Cu mătura de la biserică, / i-am măturat, / Din tot trupul lui / Afară le-am dat, / Peste *mic-mare* l-am aruncat (Pe o carte veche. Pamfile, *Boli*, 43, 224).

REVERIN s.n. „venin" (*re-venin*). Te-oi țepă-n spin / Și cu *reverin*... / Să rămînă curat / *De verin* spălat (Vașcău. V. Sala, nr. 42, p. 9).

ROTOROATE „de formă rotundă" (*roto-roată*). Sculatu-s-a trei feti fecioare... / Mânicile le-o suflicat / Cu poalele *rotoroate* (Uscați, Neamț. Tocilescu, 1516).

VÎRGOLUNĂ s.f. „lună cu vîrcolaci" (*vîrcolac* + *lună*). Lună, lună. / *Vîrgolună* (Bucovina. Marian, V., 40).

SCURTAREA

CIOASE s.f.pl. „duhuri rele" (<*urîcioase*). Unde mergeți, *Cioase* (Transilvania. *Ung.*, 1893, p. 382).

CIOS s.m. „duh rău" (<*urîcios*). S-au întîlnit cu *cios* buhos (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 212/287).

DIH s. „dihanie; șarpe" (Marian) (<*dihanie*). Prinsu-s-a *dihu* de păr (Bucovina. Marian, *D.*, 224).

LUCĂ s.f. (abreviat din *nălucă*). Fugi *lucă* / de *nălucă* (Negrești, Moldova. Gorovei, 276).

MEAȚĂ s.f. „amețeală" (abreviat din *amețeală*). Să zacă de *meață* (Bănia, Banat. L. Costin, 52).

MUGI vb. (despre vite cornute) „a rage". (Fără sufixul *-esc*). [Despre o vacă] Ce ragi / Ce *mugi*? / Da eu cum n-oi rage, / Cum n-oi *muge*? (Șcheia, Bucovina. Marian, *Leg.*, 333).

OMAC s.n. „stomac" (prescurtare). Dacă se strică la *omac*, la foale (Scărișoara, Ț. Moților. Petrovici, *Scăr.*, 156/191).

PAUS s.n. „repaus, odihnă" *(DA)* (<repaus). Sunt în *paus* (Transilvania. Pîrvescu, 78).

POTEA s.f. „drum, cale" (< *poticea*). Pleacă cutare pe cale, / pe cărare / pe *poteaua* mare (Pești eana de s., Gorj. *Șez.*, X, 46).

RUND adj. „cît de iute, cît mai de grabă". (Marian, D. 171) (<*curund*). Voi *rund* / Și mai curund (Bucovina. Marian, *D.*, 167).

FORMAREA SUBSTANTIVELOR DIN SUBSTANTIVE

ACIOI, CIOI s.m. „clopot". Să mănînci *cioi* și *acioi* (Scundu, Vîlcea. Bălășel, 47).

BĂCĂLICĂ s.f. „băcănie" (cf. *băcălie*, Țara Rom. Giuglea, *Rom. Serbia*, 388). Și găsește adormit pe ...cutare, / La ticălică / Și la *băcălică* (T. Măgurele, Teleorman. Grig.-Rigo, 97).

BEȘICAR s.m. „cu trupul plin de bășici" („descîntec de bășica cea rea") (<*bășică*). O făcut masă mare / Ș-o chemat toți furnicarii, / Toți *bășicarii* (Bogești, Tutova. Tocilescu, 1513).

CEASOROAICĂ s.f. (<*ceas*) „duh rău". Ceasul cel rău cu *ceasoroaica* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 136).

CIUMAȘ s.m. „om atins de ciumă" (< *ciumă*). Sîntă Măria Mare... / Și vede *ciumași* / Cu *ciumași* (Bucovina. Marian, *D.*, 188).

CÎINOAICĂ s.f. „femela cîinelui" (< *cîine*). Din gură de șerpe vindecată... / De cîine, de *cîinoaică* (Săcelu, Gorj. Tocilescu, 591).

CODREANĂ adj. < *codru* (poate „iarba codrului"; cf. *iarba mare*, cu care se spală fetele pe cap, ca să le crească părul. Com. Cristescu-Gol.). Atunci ia-te și te du, / la muierea care joi sara se leșia și cu *codreana* prin păr își da (Bucovăț., Banat. *Șez.*, XXI, 71).

DEOCHETUROAICĂ s.f. „care practică deochiul" (< *deochetură*). Tu *deocheturoaică* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 31, 122).

DOMNESE s.f. pl. „doamne" (< *domn* cu suf. *-easă*). De la crai, de la crăiese, / De la domni, de la *domnese* (Boroaia, Baia. Popa, 935). N.B. Terminația neobișnuită e provocată de rimă.

DRĂCĂRIȚĂ s.f. „drăcoaică". Nouăzeci și nouă di draci, / nouăzeci și nouă di *drăcăriți* (Zmulț, Covurlui. Vasiliu, 22).

EDIȚĂ s.f. „pui de capră femelă"; *iadă*, cu sufixul *-iță*. Aici, „demon, ființă infernală"; *istiță* (v. mai jos), ar trebui explicat, după Candrea (*Folcl. med. rom.*, 332) prin gr. στῆθι, provenind dintr-o carte de descîntece. *Ediță* pestriță (Luceni, Stînca, Iași. *Șez.*, VII, 19; Moldova. Lupașcu, 33, 34). *Ediță* pestriță Muscă de peliță (Moldova. *I. Cr.*, VI, 242/199). *Ediță* pestriță Prinsă de peliță (Dolhasca, Suceava, *Șez.*, II, 164). *(0) ediță* pestriță Apucă de peliță (Moldova. *I. Cr.*, II, 212). *Edițe* pestrițe (Vînători, Neamț. Tocilescu, 1550). Urmează deformările: *Iediță* pestriță (Suceava. Niculiță - Vor. 845). *Idița, idița* cu pelea pestriță (Dobrogea. Burada, 274). *Idiță, idiță* (Bucovina. Marian, *D.*, 226). N.B. Marian apropie greșit cuvîntul de *iederiță*, derivat din

iederă (p. 227). Dar și explicația prin „șerpoaică" ar fi trebuit să-l lămurească, căci descîntecul e făcut pentru mușcătura de șarpe. *Dediță*, pestriță / Muscă de peliță (Găinești, Suceava. *Șez.*, I, 124). *Esdriță* pestriță (Socea-Cîndești, Neamț. *I. Cr.*, I, 118/18). *Estriță* pestriță (Zernești, Covîrlui. *Ghidușul*, II, nr. 11—12, p. 18). *Estriță* pestrițo / Eși din buruene. (Cristești, Botoșani. Tocilescu, 154). *Hestriță* Pestriță (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 49, 252). *Lestriță* albă / neagră (Moldova. *Șez.*, III, 118). *Lestriță* albă / neagră / pestriță (Camina, Bucovina. Niculiță-Vor., 843). *Uitiță* / pestriță (Vîrlegi, Covurlui. *I. Cr.*, III, 181). Piță *preliță* (? *Ung.* 1891—1892). *Ciuchiță* / pestriță (Preuțești, Suceava. *Șez.*, XIV, 59). *Leptiță*, pestriță (Sălișteș, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 366). *Ederă* pestriță / prinsă de peliță (Moldova. *I. Cr.*, VI, 343/211). Că eu oi lua / o *alogiță* grasă / să-ți fie de masă (Tătărași, Suceava. Gorovei, *D.*, 285). A întîlnit o *elogiță* grasă (Socea - Cîndești, Neamț. *I. Cr.*, I, 118; *ģ* provine din *d*; fonetism dialectal). A întîlnit o *elogiță* / ... ș-a tăiat-o (Socea-Cîndești, Neamț. *I. Cr.*, II, 102). *Ghiță* pestriță din pămînt ieșită (Ciugheș, Ciuc. *Sc.* Gherla, 221). N.B. *gh* = *d'*, deci *(ie)diță*. *Jurjiță* pestriță (Curtești, Botoșani. Tocilescu, 1517). *Jurghiță* pestriță / Mușcă de pieliță / *Ingliță* presliță (Docăneasa, Tutova. *Șez.*, XIV, 119) Pe toate costișele / Și pe toate *iedelele* (Bucovina. Marian, *D.*, 95).

FURNICAR s.m. „cu trupul acoperit de bășici" (<*furnică*). [Descîntec de beșica cea rea]. O făcut masă mare / Ș-o chemat toți *furnicarii*. (Bogești, Tutova. Tocilescu, 1513).

GĂURAȘ s.m. cf. *găureni* „oameni care locuiesc pe văi" (Vîrcol, 93), *găurean* „nume ce se dă de către locuitorii de la șes celor de pe văile dealurilor sau munților" (*DA*) (<*gaură*). Nouă *găoraș* / De la munte coborîră (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 348).

GUNUITURĂ s.f. „murdărie" *(< gunoi)*. Așa te curății / De urîciuni / De *gunuituri* (Cernișoara, Vîlcea. Tocilescu, 1556).

IORDANAULĂ n. pr. cu un augment afectiv, care se repetă în rimă. La fîntîna lui *Iordanaulă*, / Găsii pe Vifor*aulă*, / sub o Lespez*aulă* (Argeș. Ionescu-Buzău, 413).

JUNGHIOANĂ s.f. din *junghi* „durere vie și pătrunzătoare, mai ales la piept, în spate sau la încheieturi" *(DA)*. Așa să nu știe / De cutare / Junghiul, *junghioanele* (Iablanița, Banat. L. Costin, 59).

LEMNAR s.m. „locul unde se taie sau se păstrează lemnele". *(<lemn)*. Sări proclete. / În *lemnariu* ăl mare, / În *lemnariu* ăl mic. (Romanați. D. Ionescu, II, 9).

LUPARIȚĂ s.f. din *lupare* „leac pentru o rană rea" (Bogrea, *Pag.*, 224). [Descîntec de *lupariță*.] *Lupariță* păsărească, / *Lupariță* porcească (M-ții Apuseni. Pavelescu, 178).

MERSURĂ s.f. „mers" *(< mers)*. Și răsai pi fața mea, / Pi *mersura* mea (Bogdănești, Bacău. Vasiliu. 13/V).

MUMĂNIȚĂ s.f. epitet afectiv *< mumă*; „o dihanie, maimuța, momița" (p. 30, n. 2; dubios!). Plecat-a mîța, / *Mumănița* (Focșani, Putna. Grig.-Rigo, 30).

NĂRTIȚE s.f. pl. „canalurile nărilor" (Marian) *(< nară)*. *Nărtițele* nasului (Vatra Dornei, Bucovina. Marian, *D.*, 18, 21).

NEDEOCHETOR s.m. „care nu deoache" *(<deochi)*. Săntîlni la 99 d'eot'itori și 99 *nedeot'itori* (Bejan, Huniedoara. Alexici, 24).

NEGUREAȚĂ s.f. „plin de negură" *(< negură)*. Pe rouă, pe *negureață* (Cetățuia, Vîlcea. Tocilescu, 675).

NEMERSOARE s.f. „moarte" (*mersoare* „felul în care se desfășoară viața cuiva; trai", *DA*). Și de toată boala / și de *nemersoarea* (Peșteana de s., Gorj. *Șez.*, X, 46).

PÎRÎȘ s.m. „ființă care deoache", *(<pîră)*. Înainte ieșitumi-a / Miriș și *pîrîș* (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 337).

POPOS s.n. „vîrful și zgîrciul nasului" *(<pop)*. Din *poposul* nasului (Măgurele, Teleorman. Grig.-Rigo, 43).

PRĂJUROAICĂ s.f. = *sperjur* „care și-a călcat jurămîntul". Fugi năjite... / Că te-ajunge-o *prăjuroaică* (Pungești, Vaslui. *I. Cr.*, VII, 186/236).

PUSTIEȘAG s.n. „pustiu" *(<pustie)*. Să vă duceț În *pustieșag* (Bozovici, Almaj. Petrovici, *Alm.*, 120/113). Să se ducă-n *pustieșaguri* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1593).

SĂGETAȘ s.m. „care trage cu arcul" *(<săgeată)*. Noo *săgetași* (Lăpujul de s., Huniedoara. Vasiliu, *H.*, 52).

URALĂ s.f. *(< ură*, adaptat pentru rimă). Du-te, *urală* / Du-te amețeală (Vașcău. V. Sala, nr. 42, p. 14).

FORMAREA ADJECTIVELOR ȘI ADVERBELOR DIN SUBSTANTIVE

ASORIT adj. „lovit de insolație" *(<soare)*. De *asorit* (Maramureș. Bîrlea, *C.*, 346).

AUREL s.n. „aurit" *(<aur)*. Plecai din pat de *aurel*, / Pe ușe de argințel (Vîlsănești, Argeș. Bălășel, II, 80).

BUNEȚE adj. „blîndețe, bunătate" *(<bun)*. Di la buna cu *bunețele* (Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1558). *Buneță* din *bunețele* mele (Reteag, Solnoc-Dobîca. Reteg., *Starostele*, 10).

CĂIASCĂ adj. „buba calului" *(<cai)*. Bubă *căiască* (Șașa, Gorj. *Șez.*, VIII, 112; Bumbești-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 29).

CĂPREASCĂ adj. „de capră" *(<capră)*. Bubă *căprească* (Șașa, Gorj. *Șez.*, VIII, 112).

CODRESC adj. „de pădure", (< *codru*). Hodnojul codrilor, cel *codresc* (Vașcău. V. Sala, nr. 44, p. 15).

COSTORĂRESC adj.m. cf. *costorar* „meșter care lucrează cu cositorul, care face vase de cositor, care spoiește cu cositor" *(DA)*: „spoitor de tingiri" (Scriban). Dălac franțuzesc, / *Costorăresc* (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 243/300). Din sfinte țigănești, / din sfinte *costorărești* (Orlea, Romanați. Gorovei, 374).

CUȚAG adj. m. „cuțit mic". Cuțitaș *cuțag* (Romanați. D. Ionescu, I, 151).

FORFORATĂ adj. „alungată, repezită", cf. *forfot* „mișcare încoace și încolo", *forfota* vb. (Scriban). Venit-a / O roată / *Forforată* (Galați, Covurlui. Grig.-Rigo, 55).

GROSCIOROS adj. „grosuț" (?) (<*groscior* + suf. *-os*). Să vie gros, *groscioros*, / Precum l-a făcut Hristos (Romuli, Năsăud. Gorovei, *D.*, 309 și *Șez.*, XXIII, 64).

IEPEASCĂ adj. „de iapă" *(<iepe)*. Bubă *iepească* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, II, 100).

IEPUREȘTI adj. „de iepure" *(<iepure)*. Pe cîmpuri lupești, / pe drumuri *iepurești* (Argeș. Ionescu-Buzău, 416).

IZVOROS adj. „din care țîșnește apa" *(<izvor)*. Ca fîntînile cele *izvoroase* (Romuli, Năsăud. *Șez.*, XXII, 38).

ÎNGUȘTERAT adj. din *guștер* „anghină, boală a gîtului", deci „anghină puternică". Guștер *îngușterat* (Ianca, Romanați. D. Ionescu, II, 81).

ÎNZÎNAT adj. „înzestrat cu puterile și frumusețile supranaturale ale zînelor" *(<zînă)*. Să-mi dai trei raze de-ale tale / *înzînate* / Împănate (Huși. Păsculescu, 124).

LENOS adj. „plin de lene, leneș" (<*lene)*. Bubă *lenoasă* (Lugoj. *Primăvara Ban.*, 34).

LUMIT = *numit* „cunoscut" *(< lume)*. De toată lumea văzut, / De toată lumea *lumit* (Costești, Vîlcea. Tocilescu, 674).

LUPESC adj. „de lup" *(<lup)*. Pe cîmpuri *lupești* (Argeș. Ionescu-Buzău, 416).

LUPEȘTE adv. „ca lupul" *(< lup)*. Și-l pornește, și mi-l adă: / ...Peste pădure, *lupește* (Bucovina. Marian, *Nunta*, 25).

MAISTORNICĂ adj. „persoană iscusită, îndemînatecă" *(< maiestru* + *-ornică*, cf. *-orniță*, Pascu, *Suf.*, p. 268). Că io am doauă surori, / una-i mai mică, / una-i *maistornică* (Socodor, Arad. Alexici, 210).

MĂDULOS adj. derivat din *măduvă* „ciolănos; cu oase mari". Din os *mădulos* (Monastireni, Vîlcea. Tocilescu, 564).

MĂTĂSĂNIOARĂ adj. derivat de la *mătase* (Pascu, *Suf*, 160). Cum ai știut spăla / Toate rădăcinoasele, / Toate *mătăsănioarele* (Crușovăț, Banat. Gorovei, *D.*, 388).

MĂTCOASĂ adj. (probabil *măduhoasă* = *măduvoasă* < *măduvă*). Piei, ciocî *mătcoasă* (Schitu Duca, Botoșani. Vasiliu, 297/XXXVIII).

MUȘCHIAT adj. „acoperit cu mușchi (plantă)" *(< mușchi)*. Să se ducă / În piatra *mușchiată* / Unde voinic n-o umblat (Răcășdia, Banat. Novacovici, II, 26).

NETOȚEASCĂ adj. „stupid; cf. *netot* „idiot, tîmpit". Tu bubă trupească / Tu bubă *netoțească* (Valea-cu-apă, Gorj. Tocilescu, 609).

OIESC adj. „de oaie; ca al oilor" *(<oaie) (DA)*. Friguri *oiești* (Cernișoara, Vîlcea. Tocilescu, 1571).

PĂIOS adj. „cu corpul de forma paiului" *(< pai)*. Și năjite *Păiosule* (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 180/266).

PERSICIU adj. „de culoarea piersicii" *(< piersică)*. Soare sec / turunghiu, / *persîciu* (Pești-eana de j., Gorj. *Șez.*, XI, 53). Tu brîncă *piersecie* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, II, 46).

PEȘCIȘOARĂ adj. (poate *pestricioară* < *pestriț*; com. Cristescu-Gol.). Păsărică *peșcișoară*, / Pe un bucium de ce te-ai suit? (Balaci, Teleorman. *Șez.*, XV, 184).

PLĂSELAT adj. „prevăzut cu plăsele" *(< plăsele)*. N.B. *plăsea* „piesele de lemn, os etc. fixate pe mînerul cuțitului". Tu cuțit *plăselat* (Roșiorii-de-Vede. Tocilescu, 579).

SÎMCELAT adj. „cu vîrf ascuțit" < *sîmcea*). Cuțit / Cuțitat / Alămat / *Sîmcelat* (Romanați. D. Ionescu, II, 120). Tu cuțit alămat, Tu cuțit *sîncelat* (Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1612). Tu cuțit cununat. / Tu cuțit *sîmcelat* (Roșiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 579).

STELIT adj. „în formă de stea" (<*stea)*. Tartacot / Barba d-un cot, / Cu ochi *steliți* (Moldova, Leon., 10).

STÎNJENIU adj. „de culoare liliachie, violet deschis" *(<stînjenel)*. Bubă verde... / Bubă *stînjenie* (Sișești, Mehedinți. Ungureanu).

TĂLPOȘ adj. „care umblă" *(< talpă)*. Nici mîță *talpoșă*. (M-ții Apuseni. Pavelescu, 165,1)

URSĂRESC adj. „de ursar" *(< ursar)*. Bubă *ursăreasca* (Șașa, Gorj. *Șez.*, VIII, 112).

VĂCEASCĂ adj. „de vacă" *(< vacă)*. (De bubă) Bubă *văceasca* (Băile Săcelu, Șașa, Gorj. *Șez.*, VIII, 112).

VERITOARE adj. (probabil, *venitoare*, sens apropiat de *mînzătoare*, pentru care cf. *oaie mînzare* „care are miel"). O plecat paza curată, / Necurată, / Din sat / În alt sat, / Ca o scroafă *veritoare* / Ca o iapă mînzătoare (Răcășdia, Banat. Novacovici, 129). O plecat paza curată / Necurată, / Din sat / în alt sat, / Ca o scroafă *veritoare* (= venitoare) (Breaza, Buzău. Grig.-Rigo, 142).

VIFORIT adj. „zbuciumat"; aici: „înveninat" *(< vifor)*. Bubă *viforită* (Poiana de j., Dîmbovița. Grig.-Rigo, 31). Și tu să te faci năpîrcă / *viforîtă* (T. Măgurele. Nour, 50).

VRĂCESC adj. „vrăjitoresc" *(< vraci)*. Pocitură *vrăcească* (Lunca-Cernii-de-s., Huniedoara, Vasiliu, *H.* 62/XXII).

FORMAREA ADJECTIVELOR ȘI SUBSTANTIVELOR DIN VERBE

ALĂMAT adj. „cu aliaj de aramă și zinc" (< *alăma*). Cu cuțit *alămat* le tăiai (Șașa, Gorj. *Șez.*, VIII, 112; Apele-vii, Romanați. D-trescu-B. 19, p. 188, II). Cuțit / Cuțitat / *Alămat* / Sîmcelat (Romanați. D. Ionescu, II, 120)/ Tu cuțit *alămat* / Tu cuțit sîmcelat (Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1612).

ALINAT adj. „calmant" (< vb. *alina*). Cu baligă *alinată* te-am afumat (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.*, VIII, 291/308).

ARUNCĂTURĂ s.f. „vrajă, descîntec trimis prin aruncare" *(< a arunca)*. Și-ai dat / Peste făcături / Peste *aruncături* / Peste pusături (Sișești, Mehedinți. Ungureanu).

ASTUPUȘ s.n. „astupătoare" (< *astupa*). În *stupușul* urechilor (Ciudei, Bucovina. Marian, *Naș.*, 385).

BERE s.f. „băutură" (< *bea*). Friguri din *bere* (Turcești, Cernișoara, Vîlcea. Tocilescu, 1570, 1572, 1574). Să-ț dea *bere* / la *bere* (Sișești, Mehedinți. Ungureanu).

BOLITOR s.m. „bolnav" (< *boli*). *Bolitorii* / Cu boalele de la 99 de sori (Vîlsănești, Argeș. *I. Cr.*, VIII, 326).

BORÎCIOS adj. „care provoacă vărsături" (< *borî*). Aplecate, *borîcioase* (Catanele, Dolj. Gorovei, *D.*, 217).

CERCALĂ s.f. „instrument de scos peștele mic din năvod, sac cu care se prinde pește" *(< cerca)*. Cu *cercala* înflori (Sîngeorgiu, Năsăud. Șăin., *Iele.*, 14).

DATE s.f. pl. „boală care se dă de un dușman" (Pîrvescu) *(<* vb. *da)*. Mîndru să mă curăț De toate *datele* (Sîngeorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 69).

DESBUMBĂCAT adj. (a nu fi moale ca bumbacul" (< *bumbăci* „a face moale ca bumbacul"). De-i *desbumbăcat* / dă-i Doamne leac (Transilvania. *Ung.*, 1893, p. 384).

DESMIRAT adj. „de la care s-a îndepărtat mirarea, deochiul" *(< desmira)*. [Descîntec de potcă și deochi] De-i *desmirat* / de-i desmir... / dă-i, doamne, leac / și sănătate. (f. loc. Cluj. *Ung.*, II, 1893, p. 384).

DESMIRATIC adj. „care risipește mirarea, deochiul" *(< desmira)*. *Desmiraticul* / Desbumbaticul (Dobrița, Gorj. Arh. Inst. folc. 3240 II n). [N.B. Un copil prea frumos a fost deochiat, fiind privit cu mirare. Descîntecul are ca scop revenirea la normal]. Acesta-i *desmiraticul* (Transilvania. *Ung.* 1892, p. 378).

DUCASĂ adj. de la vb. *duce* „care se tot duce" (Pamfile). Nu fii *ducasă* (Pamfile, *Boli*, 47, 236: „Pe o carte veche").

FĂCĂTURĂ s.f. „tot ce e rău" (derivat din vb. *a face*). Toate *făcăturile* (Nour, 47). Și-ai dat / Peste *făcături* / Peste aruncături / Peste pusături (Sișești, Mehedinți. Ungureanu).

FRIGARE s.f. „instrument de tortură" *(< frige)*. Văzui ursitu cutăruia Cu-o *frigari* roșii îmbujorată. (Măsișăni, Covurlui. Vasiliu, 302, XLII).

ÎNCEPELNIȚĂ s.f. „început" *(< începe)*. Cădelnița lui Hristos / *începelnița* de post (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 360).

ÎNCINTĂTOR s.m. „cel care încinge (cuptorul)" *(< încinta)*. Și să-i dați *încintători* / de la 9 cuptoare / ... să-l încintați (Zegaia, Mehedinți. *Șez.*, XXIV, 81).

ÎNDESOARE s.f. „indigestie" *(< îndesa)*. [„Dacă cutăruia i-i rău ... sau așa cum se zice îi merge pîntecele prea tare", p. 357]. *Îndesoare* (Ieud, Maramureș. Bîrlea *C.*, 357).

ÎNSPICAT adj. „cu părul negru... amestecat cu puține fire de altă culoare, mai ales albe" *(<înspica)*. Aceia nu-i capră vînătă în vîrf de păpădie, ci un lup vînăt și *înschicat* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 141).

ÎNTĂCIUNAT adj. „înnegrit" *(< întăciuna)*. Bubă *întăciunată* (Poiana de j., Dîmbovița. Grig.-Rigo, 31).

ÎNTÎLNITURĂ s.f. „boală pricinuită de întîlnirea cu vreun spirit rău" *(DA) (< întîlni)*. Au n-ai văzut p-aici trecînd... / Băbițele și-*ntîlniturile* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, 35).

ÎNTOPSECAT adj. „otrăvit" *(< topsica* „otrăvi"); substantivat. Eși *întopsecatule* (Șerbănești, Vîlcea. *Șez.*, III, 196).

ÎNȚEPĂIOS adj. „care înțeapă" *(< înțepa)*; substantivat. *Înțăpăiosule* (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 180/266).

MÎNĂTURĂ s.f. „boală pricinuită de un farmec, de o vrajă *(DA) (< mînă)*. Ducă-se de pe om buba, necazul, / ura, boboanele, *măiturile*, / în codrii Hațegului (Vașcău. V. Sala, nr. 44, p. 10). Io nu bat urma, Ci bat *mîiturile*, țipăturile, pusăturile (Sîrbi, Budești, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4 I c).

NESĂDIT adj. „neîncorporat" *(< sădi)*. Ieși bubă *nesădită* (Oradea-Mare. Iosif Vulcan, *Fam.*, XVIII, 1882, p. 187).

NETĂETOARE adj. „(pădure) nesupusă tăierii, netăiată" *(< tăia)*. Și vă voi arunca în ape necurgătoare, / în păduri *netăetoare* (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 181/270).

PÎRLEALĂ s.f. „pelagră" *(< pîrli)*. [cheamă boala, *„pîrleala"*] Dar pe *pîrleală* n-a chemat-o (Trepteni, Argeș. *I. Cr.*, VIII, 211/282). [Deochi de *pîrleală*] Tu *pîrleală* cu tîmpeală (Vîrfu Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 211/282).

POCITOR s.m. „acel care deformează, desfigurează". Pocitura / cu *pocituroiul* (Boian, Bucovina. Marian, *Înmorm.*, 13). Nouă *pocitori*, / Nouă *pocitoare* (Găinești, Succava. *Șez.*, II, 96). Diochitorii cu diochitoarele, / *pocitorii* cu *pocitoarele* (Botoșani, Vînători. *Șez.*, XXII, 36).

RĂHNOI, RĂHNOAIE n. pr. *< răhni = răcni* (cf. Candrea, *Oaș*, gl. s.v.). Înainte i-o ieșit ... / *Răhnoi* cu *Răhnoaie* (Bucovina. Marian, *D.*, 171).

SĂGETATIC adj. „rănit cu săgeata" *(< săgeta)*. Acesta-i desmiraticul, / acesta-i *săgetaticul* (Transilvania. *Ung.*, 1892, p. 378).

SĂPĂCIOASĂ adj. (?) *(< săpa)*. (Se adresează „mătricei cu vătămătură"). Nu fii ducasă. Nu fii *săpăcioasă* (Pe o carte veche. Pamfile, *Boli*, 47, 236).

TOPSICAT adj. „înveninat; suferind de diaree" *(< topsica)*. Bubă cu dălacu *topsicat* (Roșiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 611). Bubă *tosîcată* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, II, 100; Cașva, Gurghiu, Mureș. Arh. Inst. folc., 3885 I c). Bubă *torsecată* (?, Gomoiu, 31). Tu brîncă *topsecată* (Bogdănești, Vîlcea. Bălășel, 40; Moldoveni, Romanați. D. Ionescu, II. 36). Brîncă *fosicată* (Văleniide-Munte, Prahova. Tocilescu, 614).

TRĂSOARE s.f. „respirație rară, lungă, apăsătoare" (Novacovici) *(< trage)*. *Trăsoare* (Răcășdia, Banat. Novacovici, III, 38).

TRUNCHINĂTURĂ s.f. (?) *< troncăni* vb. „a murmura". Așa să se împrăștie ... / Toate *tunchinăturile* / lipitură cu *tunchinătură* (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 211/ 284).

URSAT adj. „predestinat" *(< ursi)*. Mai ales scrisa, ursita, / De la ursători *ursată* (Damian, Oltenia. Laugier, 133). M-a urît scrisa mea, / de la ursoaica *ursată*, / de la dumnezeu dată (Zegaia, Mehedinți. D-trescu B., 62) Că eu sînt ursitoare *ursată* / De către Dumnezeu dată (Romanați. D. Ionescu, I, 229). De la ursătoare *ursată* (Alexandria. Ionașcu-M., 87). Mai vîrtos înaintea scrisei lui / De ursătoare *ursată* (Baldovinești, Romanați. Ciaușanu, 136, 10). De la mine-nvățat / De la Dumnezeu *ursat* (Sișești, Mehedinți. Ungureanu). Și cătați ursitul meu Ce-i de Dumnezeu *ursat* (Bucovina. Marian, *V.*, 22).

URSĂTOR s.m. „care ursește, predestinează soarta" *(< ursi)*. De la *ursători* ursată (Damian, Oltenia. Laugier, 133). Că eu sînt *ursitoare* ursată (Romanați. D. Ionescu, I, 229). De la *ursătoare* ursată (Alexandria. Ionașcu-M., 87). De *ursătoare* ursată (Baldovinești, Romanați. Ciaușanu, 136, 10). La ursoaică, *ursîtorii* (Zegaia, Mehedinți. *Șez.*, XXV, 81).

ZGHIUITOR s.m. „care provoacă tremurături" *(< zghihui)*. O plecat Irod cu Irodiana ... / Cu izbitoarele / Și cu *zghiuitoarele* (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 371).

FORMAREA VERBELOR DIN SUBSTANTIVE, ADJECTIVE, NUMERALE ȘI INTERJECȚII

ABURA vb. „a sufla tare" *(< abur)*. Lucru slab să bagă-n oameni / și *aboară* jos (Drăguș. Cristescu-Gol., 64).

ADOI vb. „a repeta" (*DA*. Singura atestare la P. Maior; de aceea, redactorul se întreabă dacă termenul nu e inventat!); aici „a dubla numărul". (Derivat de la numeralul *doi*). Să vie să s-adune / Pîn gurgoaie, mușuroaie, / Pîn-la noi să nu s-*adoaie* (Runcu Salvei, Bistrița-Năsăud. Arh. Inst. folc., 3885 I m).

ALĂMA vb. „a sufla cu alamă". Cuțit, cuțitaș De cînd te-am *alămat* Și te-am plăsălat (Oprișor, Mehedinți. Tocilescu, 691).

ALBĂSTRI vb. „a căpăta culoare albastră" *(< albastru)*. Ham, ham, ulcior! / Ham, ham, ulcior de cîne, / Cacu-mă pă tine! / Unde te faci, / Nu te face! / Unde te coci, / Nu te coace! / Unde te roșăști / Nu roșî! / Unde *albăstrești*, / N-*albăstri* (Breb., Ocna-Șugatag, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4048 I m).

AMIEZI vb. „a mînca la ora 12 din zi" *(< amiazi)*. Să prînziască, / să *mieziască* (Făcăi, Vîlcea. Tocilescu, 688).

AOLI vb. „a se văita, a plînge" *(< aoleu)*. Ce să nu plîng și să nu mă / *aolesc* (Săceni, Teleorman. Tocilescu, 684). Nu te mai văicări, / nu te mai *aoli* (Ciocănești, Argeș. *Șez.*, XI, 56).

BICIUIA vb. „a lovi cu biciul" *(< bici)*. Voi l-ați *biciulat*, / d-o parte de drum l-ați aruncat (Bucovina. G. Dem. Teod., 383).

BOURI vb. „(despre coarne) au crescut ca la bour" *(< bour)*. Coarnele s-o *bourit* (Bucovina. Marian, *D.*, 133).

BRICI vb. „a rade cu briciul" *(< brici)*. Că cu brici de-argint *brici-te-oi* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 129, 3).

CĂVĂLA vb. „a suna din caval" (< *caval* „fluier ciobănesc lung"). Cu buciumu buciumai, / Cu cavalu *căvălai* (Dejești, Olt. Gorovei, *D.*, 317; Șez., VIII, 69).

CENUȘA vb. „a preface în cenușă prin ardere" *(< cenușă)*. Urșii cei mici au mîncat pe cei mari, / și i-au ars și l-a *cenușat* pe cel mînăjat (Vașcău. V. Sala, nr. 44, p. 14).

CETERA vb. „a cînta din ceteră (instrument muzical cu coarde)" *(< ceteră)*. Voinicu de a *cetera* (Rășinari, Sibiu. Schmidt, 36/III).

CIMPOI vb. „schilodi" (din *ciumpav* „mutilat"). La un pod de aramă / Calu i s-o *cimpoit* (Bihor. Pavelescu, 147/18).

FIORA vb. „a produce fiori" (< *fior*). Cu fiori-l *fiorau* (Vîlsănești, Argeș. Bălășel, 15).

GÎRLA (GÎRLI) vb. „a produce zgomote din gîtlej" *(< gîrlă)*. Unde vă duceți voi nouă lupi / Din nouă lunci / Urlînd, *gîrlînd*, / Bulgări mîncînd (Moldova. Lupașcu, 17, 12).

GLODA vb. „a se umple de noroi" *(< glod)*. Din glod m-am *glodat* (Brusturi, Baia. Vasiliu, 48).

GUSTI vb. „a mînca" *(< gust)*. Trimite ursitoarele ... / Să sînie (= să stea la masă), să *gustească* (Banat. Pamfile, *Dușm.*, 5).

HĂLCI vb. „a tăia" *(DA) (< halcă)*. Le-a *hălcit* (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 246/306).

HULTURA vb. „a face să zboare ca vulturul" *(< hultur)*. Cu hulturul l-oi *hultura* (Ungureni, Tecuci. *I. Cr.*, III, 144).

IESCA vb. „a curăța" (?) *(< iască)*. Și cu spălătoarea o spălai, / Cu iasca o *iescai* (Ardeal. Prexl, *Conv. liter.*, XXV, 1891, p. 355).

ÎMBUMBI vb. „a înmuguri" *(< bumb)*. Să se ducă în scorburi pîrlite / În păduri *îmbumbite* (Firănești, Vîlcea. Bălășel, 17).

ÎMPĂRA vb. „a străpunge cu parul" (Scriban; *DA*) *(< par)*. Găseau pe om: / Pe cale, / Pe cărare. / Îl trîntea, / Îl zdrobea, / Îl înfrîna, / Îl *împăra* (Orlea, Romanați. D. Ionescu, II, 147).

ÎMPELINA vb. „a face amar ca pelinul" *(< pelin)*. Așa să se spele dorul de la cutare / Cu pelinul îl *împelinai* (Rogojelu, Gorj. Tocilescu, 560).

ÎMPIEPTA vb. „a introduce, a împlînta" (?) *(< piept)*. Vă descîntai cu limba mea din gură, / Cu mîna stîngă / Și cu-a dreaptă, / Și cu apa lină, bună și curată, / De la Dumnezeu lăsată, / De la Maica Precista dată, / Care la izvor îi *încheptată* (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc., 3240 I a a).

ÎMPUIA vb. I „(despre animale) a face pui" *(< pui)*. Aci să *împuiați* . . . / că pe cutare să-l lăsați (Pești eana de s., Gorj. *Șez.*, XI, 45).

ÎNCINA vb. „a paște oile în timpul serii" *(< cină)*. (Irodat blăstămat) Aci să împuiați, / aci să *încinați* (Pești eana de s., Gorj. *Șez.*, XI, 45).

ÎNFOCA vb. „a (se) aprinde, a încendia, a înfirbînta" (Scriban) *(< foc)*. Atunci să te-*nfoace*, / Atunci să te-mbete (Maramureș, Țiplea, 99). Așa să se-*nfoace* pulpa / Cum s-o-*nfocat* / Cioflingul aista (Breb, Maramureș. Surcel).

ÎNFOCAT adj. „încins; de foc". Unde mergeți ... / Cu 99 de hîrburi *înfocate* (Reteag. Reteg., *Starostele*, 9).

ÎNGĂURI vb. „a găuri" *(< gaură)*. Să fii un ulm bun de tăiat și de cioplit, / De pîrlit și-*ngăurit* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, 34).

ÎNGHIMPA vb. „a înțepa" *(< ghimpe)*. *Nu-nghimpați* (Trepteni, Argeș. *I. Cr.*, VIII, 210/280).

ÎNGURLUI vb. „a grohăi" (cf. *grunguni*, *DA*). Ca un porc *îngurluind* (Romanați. D. Ionescu, I, 200).

ÎNSOROCI vb. „a hotărî pe ziua cutare; a hotărî, a ursi (gl.)" *(< soroc)*. Ieu o-*nsorăcesc* (Tarna Mare, Ugocea. Scurtu, 121/324).

ÎNSPICA vb. „a da în spic" *(< spic)*. Lasă buruiana se-*nspice* (Reteag. Reteg., *Starostele*, 7).

ÎNVISA vb. „a visa" *(< vis)*. Prin vis să-l *învisăz* (Certăști, Tutova. Vasiliu, 26/XVI).

MIEZÎZA vb. „a lua masa de prînz; a mînca de amiazi" *(amiază)*. Nici să vă *miezîzască* (Cristiorul de j., Bihor. Pavelescu, *Bihor*, 99/114).

MILI vb. „a fi cuprins de milă" *(< milă)*. Buna Precista cînd auzi, / Tare rău se cruci, / Și de mine se *mili* (Zegaia, Mehedinți. D-trescu-B., 62).

MIȘELA, MIȘELI vb. „a se plînge, a se văita, a se jelui *(< mișel)*. N. foarte s-o-nvăerat, / Foarte s-o *mișelat* (Bucovina. Marian, *D.*, 78). N-a prins a se *mișela* (Poieni, Siret. Marian, *Leg.*, 327; Bunești, Bălciu. Vasiliu, 16; Boian, Bucovina. Marian, *D.*, 114; Corodești, Tutova, *I. Cr.*, VIII, 240). Ce te *mișelezi* (Ialoveni, Lăpușna. Ștefănucă, 168, 212; Boian, Bucovina. Marian, *Înmorm.*, 13; Poieni, Siret. Marian, *Leg.*, 328). Ce te *mișelești?* (Grindu, Ialomița. *Șez.*, II, 88). Ce te olicăești / Și te *mișelești?* (Ardeuani, Bacău. *I. Cr.*, IV, 152). Taci, nu te mai *mișeli* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 27).

MORĂI vb. „a exercita activitatea de *moroi* „strigoi" (Bogrea, *Pag.*, 161—162) *(< moroi)*. Nouă muron'" ... / *Morăind* (Cărmăzana, Ț. Oașului. Mușlea, 203/264).

MUȚI vb. „a deveni mut; a lua glasul cuiva" *(< mut)*. De *mutit* să n-o *mutești* (Șcheia, Bucovina. Niculiță-Vor., 474).

OMĂTA vb. „a așeza zăpadă pe ceva" *(< omăt)*. Cu omăt / voi *omăta* (Ms. Seulescu. G. Dem. Teod., 382).

ORBĂLȚI vb. „a îmbolnăvi de orbalț" *(< orbalț)*. Orbalțul nu *orbălți* (Moldova. *I. Cr.*, VI, 147/186). Orbalțu l-o *orbălțit* (Raiu, Bîrlad. *I. Cr.*, III, 280).

PĂLĂTUI vb. „a locui într-un palat, a trăi în belșug" *(DA) (< palat)*. Și să hălăduiți / Și să *pălătuiți* (Olănești, Vîlcea. *Șez.*, X, 145). Acolo să *pălătuești* (Bumbești-

Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 29). Acolo să vecuești, / Acolo să *pălătuești (Id., l.c.)*. Acolo să lăcuești, / Acolo să *pălătuești* (Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1595).

PĂLUI vb. „a așeza în pale" *(DA)*; „a curăța boabele de grîu, de porumb, de materii străine" (Bichigean, 158), sens care nu se potrivește cu contextul *(< pală)*. Iese duh rău, / Din păduri groaznice și umbroase, / Cu mînuri groase, flocoase, / Cu picioarele-ntoarse, / Cu părul *păluind* (Rebrișoara, Năsăud. Bichigean, 151).

POCITA vb. „a deforma, a desfigura" *(< pocit)*. Să-l săgetăm și să-l *pocităm* (Găureni, Vaslui. *I. Cr.*, II, 271).

RĂSFUGI vb. „a otrăvi" (< *răsfug* s.n. „plantă veninoasă"). Cu pricazu să-i pricăzești, / Cu răsfugu să-i *răsfugești* (Comănești, Bacău. *I. Cr.*, VII, 117/76).

SĂRBEZI vb. „a altera, a strica" < *searbăd*. Fața-mi *sărbezită* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1568). Laptele i-o *sărbăzăluit* (Bojinciu, Dorohoi. *I. Cr.*, VI, 90/60).

SFICIULA vb. „a lovi cu vîrful biciului, șfichiui" (< *șfichi*). Cu biciu l-o *sficiula* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 24, 91).

SÎNIA vb. „a sta la masă, a mînca" < *sînie* „masă rotundă" (Pamfile). Trimite ursitoarele ... / Să *sînie*, să gustească (Banat. Pamfile, *Dușm.*, 5).

SOMNI vb. „a dormi" *(< somn)*. Să nu-i dea somn a *somni* (Urdarii de j., Gorj. Tocilescu, 677). Mă rog la a voastră putere, / slujbă ... *som[n]ire* (Vașcău, Bihor. *Șez.*, VIII, 111). În somn *somnînd* (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 372).

STREMURA vb. „a împunge" *(< strămurare)*. Din cuțite late *stremurînd* (Bucovina. Marian, *D.*, 166).

ȘOIMI vb. „a dresa șoimii la vînătoare" *(<șoim)*. Să *șoimiți* șoimi albi (Focșani, Putna. Grig.-Rigo, 182).

TELNICI vb. „a suna din *tilincă*" *(< tilincă)*. Cu tilincă *telnicind* (Crucea-Broșteni, Suceava. *Șez.*, II, 95).

TONTI vb. „a prosti pe cineva" (< *tont* adj. „prost, neghiob"). Tu laurule, / Balaurule, Cum te beau toți băieții de friguri, / Toate fetele, / Toate nevestele, / Și mi-i *tontești* / Și mi-i căutești, / Așa să-mi *tontești* / Și să-mi căutești (pe cutare) (Săceni, Teleorman. Tocilescu, 683).

TOPORI vb. „a lovi cu toporul" (< *topor* s.n.). Cu 9 topoare îl *toporiți* (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VI, 46; VIII, 153/263). Cu toporu te-oi *toporî* (Ciocănești, Argeș. *Șez.*, XI, 40). Să-l *toporîți* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, II, 50).

VĂLĂCĂI vb. „a se plînge, a se jeli" *(< valeu)*. De ce te *vălăcăești*, mă creștine? (Văleni, Prahova. Tocilescu, 678).

VECUI vb. „a trăi" *(< veac)*. Acolo să locuești, / Acolo să *vlăcuești* (Șerbești, Vîlcea. *Șez.*, III, 196).

FORMAREA VERBELOR DIN VERBE

În formațiile care urmează este necesară o lămurire asupra folosirii prefixului *des-*, care inversează sensul verbului: *deochia — desdeochia*, adică „a anula efectele deochiului" etc.

ALĂTRA vb. „a lătra" *(< lătra)*. Unde cîine n-*alatră* (Drăgășani, Teleorman. Tocilescu, 602). Ca cîinele *alătrînd* (Gresia, Teleorman. Tocilescu, 653).

ARĂNI vb. „a curăți" *(< răni)*. Să răsăriți, / Lumea *s-arăniți* (Bogdănești, Vîlcea. Bălășel, 6). Voi 41 de bobi, / După cum știți să răsăriți, / Și să încolțiți, / Și lumea albă o *arîniți* (Drăgășani, Teleorman. Tocilescu, 695).

DESCÎRNI vb. „acțiunea de a reface nasul cuiva" *(< cîrni)*. De nas te-oi *descîrni* (Stulpicani, Humor. Marian, *Înmorm.*, 16).

DESCLEȘTA vb. „a desface ceea ce e strîns de boală ca cu cleștele" *(< încleșta)*. De carne, de spinare, / De șele l-a *descleștat* (Buzău. Tocilescu, 597).

DESCRUNTA vb. „a se înveseli" *(< încrunta)*. De ochi noi l-om *descrunta* (Bucovina. G. Dem. Teod., 374).

DESDEOCHIA vb. „a suprima efectele unui deochi" *(< deochia)*. Pe tine, omule, / Doi ochi te-au deochiet, / Nouă te-au *desdeochiet* (Berbești, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 330).

DESGÎRCI vb. „a desface, a elibera din strîngere" *(< sgîrci)*. Vinele s-or *desgîrci* (Berbinceni, Bacău. Pîrvescu, 80).

DESMIRA vb. „a privi fără mirare"; „a desmierda" (Viciu). De-i *desmirat* / de-i desmir ... / de-i doamne leac / Și sănătate (Transilvania. *Ung.*, 1893, p. 384). Acolo să miră, să *dezmiră* (Dobrița, Gorj. Arh. Inst. folc., 3240 II n).

DESMUȚI vb. „a vindeca de mutenie" *(< amuți)*. Că eu de gură te-oi *desmuți* (Pătrăuți, Bucovina. Pîrvescu, 75). Dascălii or *desmuți* (Comănești, Bacău. *I. Cr.*, VI, 336). De gură te-oi *desmuți* (Stulpicani, Humor. Marian, *Înmorm.*, 16).

DESORBI vb. „a vindeca de orbie" *(< orbi)*. De ochi *desorbi-t-oi* (Sîngeorgiu, Transilvania. Pîrvescu, 70; Reteag, Huniedoara. Reteg., *Starostele*, 11). De ochi te-oi *desorbi* (Stulpicani, Humor. Marian, *Înmorm.*, 16). De văz a *dezorbit-o* (Brăila. Păsculescu, 116).

DESPĂIENJENI vb. „a lua ceața, păinjinișul de pe ochi" *(< păienjeni)*. Că eu ochii ți-oi *despoenjeni* (Nemțișor, Neamț. *I. Cr.*, VIII, 169/76). Ochii ți-oi *despăienjeni* (Manoleasa, Dorohoi. Cuciureanu, 910).

DESPERI vb. „a supraviețui" *(< peri)*. Cu fusu voi împunge,/ În ciură voi ajunge, / În marea roșie voi țîpa / Și-acolo-ți peri. / Și-acolo-ți *desperi* (Poșaga de j., M-ții Apuseni. Pavelescu, 170, 2).

DESPIEDICA vb. „a scoate piedica (obiect material); a vindeca picioarele" *(< împiedica)*. De picioare *despedecate-oi* (Reteag, Huniedoara. Reteg., *Starostele*, 11). Picioarele i le-a *despiedicat* (Brăila. Păsculescu, 116).

DESPIETRA, DESPIETROȘA vb. „a suprima împietrirea" *(< împietra)*. Ce-i împietrat s-o *despietra* (Zigoreni, Argeș. *Șez.*, XI, 30/V). Ungerul* s-o *despietroșa* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 72).

DESTURBURA vb. „acțiunea de a limpezi mintea cuiva" *(< turbura)*. Capu i-l *desturbura* (Bărbătești, Vîlcea. Tocilescu, 571).

DESURZI vb. „acțiunea de a reda auzul" *(< asurzi)*. De urechi te-oi *desurzi* (Stulpicani, Humor. Marian, *Înmorm.*, 16).

DESVENINA vb. „acțiunea de a îndepărta veninul din cineva" *(< învenina)*. Trupul (cutăruia) se *desvenină*. (Săcelu, Gorj. Tocilescu, 511).

DEZURCA vb. „a coborî" (contrarul lui *arunca*). Ea l-a aruncat cu unu, ieu am *dezurcat* cu doi (Sișești, Mehedinți. Ungureanu).

DISMUȚI vb. „a vindeca de mutenie" *(< amuți)*. Din gură l-o *dismuțit*. (Călinești-Ienaki, Baia. Vasiliu, 62).

DISPROORA vb. „a întoarce vitele de la pășune" *(< proora)*. Nici n-a putut-o proara / Nici o *disproara* (Bozinciu, Dorohoi. *I. Cr.*, VI, 90/60).

ÎMBĂNUI vb. „a suspecta" *(< bănui)*. Eu mă *îmbănui* ... fiind că am mîncat o aripă de ciocîrlan împușcat. (Goleștii-Badii, Muscel. *I. Cr.*, VI, 148/192).

ÎMBUCĂTĂRI vb. „a da de mîncare, a hrăni" *(< bucătări)*. Și să vaită, / Că n-are cu ce-i *îmbucătări*, / Cu ce-i sburători (Breaza de s., Prahova. Tocilescu, 565).

ÎNHOLBA vb. „a face ochii mari, a căsca ochii" *(< holba)*. Cu ochii-*nholbîn* (Săliștea de s., Maramureș. Arh. Inst. folc., R.R.)

ÎNVÎNOȘA vb. „a se închega în vine (sîngele)" *(< vînoșa ?)*. Sîngele li-*a-nvînoșat* (Bucovina. Marian, *D.*, 61).

* *Unger* = *uger*, Moldova de sud.

STĂCI vb. „a sta" *(< a sta)*. De te-oi căpăta / Toată te-oi tăia, / Pe mări negre te-oi lăpăda. / Acolo să *stăcești* / Napoi la N ... / Să nu mai întorci (Răcășdia, Banat, Novacovici, 131). În plop să opriți Aci să *stăciți* (*Id.*, *l.c.*, III, 38).

STĂHUI vb. „a sta în locul obișnuit al cirezii de vite" (Scurtu) *(< sta)*. Bou negru nu *stăhuiește* Unde-s ciutile grasă (Gherța-Mare, Ugocea. Scurtu, 121/325).

STRĂHUI vb. „a vocifera, a urla" *(< hui)*. Ce răgești, ce *străhuiești ?* (Sîrbi, Budești, Maramureș. Arh. Inst. folc., 1 I ș).

ȚIPUI vb. „a țipa", a striga" *(< țipa)*. Taci ... / Nu chirăi / Nu *țipui* / (Cernișoara, Vîlcea. Tocilescu, 1609). Foc pe vatră hopotind, Și coconii *țipuind* (Ieud. Maramureș. Bîrlea, *C.*, 332).

ANALOGIA

DURIME s.f. „durere" (refăcut după *usturime*). Să iasă ... usturimile / Cuțitele, *durimile* de la cutare (Drăgănești, Teleorman. *Șez.*, X, 91). Tu să ieși cu durerile ... / Cu *durimele* (Drăgănești, Teleorman. Tocilescu, 624).

GHERSGAN s.m. (deformare prin analogie cu *gîscan*). Fugi izdate, / Blestemate, / la cap / Cap de lup / La picioare / *Ghersgan* (Seliștea Crucii, Dolj. Grig.-Rigo, 93).

ELEMENTE DE LIMBĂ VORBITĂ

Fonetică. h-

Din lumea asta-n *heialaltă* (= cealaltă) (Seri-Sîngeorgiu. *Ung.*, 1892, p. 334). Fonetism din limba vorbită, cu aspirația inițială *(h-;* v. *haia, hale).*

Fonetism arhaic.

DENTRUELE = *dintru ele:* Strecoară apa prin pietre *dentruele* (Drăguș, Făgăraș. Cristescu-Gol., 73).

DINTRE ELE: Rînduri *dintroele* (Bihor. Pavelescu, 175, i).

Păstrarea lui *u* originar:

SURUPE (= a surpa) vb. „a se nărui . Să nu te *surupi* ca rîpile (Bogdănești, Vîlcea. Bălășel, II, 111/65).

Păstrarea lui *o* originar:

VOROVI vb. „a vorbi . Numai cu mine să *vorovască* (Vașcău. V. Sala, nr. 46, p. 7).

Sonorizarea consoanei surde: *cobsă = coapsă:* crepe-i *cobsele* (Berbești, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 330).

Declinarea. Vocativul masculin fără articol: Desfă, *lupe,* ce-ai făcut (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli,* 70, 420).

Formarea pluralului neobișnuită în *lacilor* (s.n. = *lacurilor)* Pămîntu clatină pe lacu *lacilor,* / pe dracu dracilor (Moldova. Gorovei, *D.*, 298).

De asemenea, în *sepe* pl. (sg. *sapă* „unealtă pentru sfărîmat și întors pămîntul"). Cu 9 *sepe* săpîn (M-ții Apuseni. Pavelescu, 154, 6).

Vîrfile munților (î.l. de *vîrfurile*) (Arh. Inst. folc., 3240 II n).

Forma arhaică a lui *mînă* (f.): Era moșul dintr-o casă / Cu *mînuri* păroasă (Moldova. *Șez.*, III, 119). Din puterea *mînurilor* (Nimoreni, Lăpușna. Ștefănucă, 170/215). De *mînuri* legată (Pătrăuți, Bucovina. Pîrvescu, 74). *Mînuri* (Mitocul Dragomirnei, Bucovina. Marian, *Nunta,* 22). Cu *mînurile-n* gios (Hoteni, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4048, II f). Cu *mănurile* Maicii sfinte (Moișeni, Țara Oașului. Mușlea, 210/283).

Avere, cu pl. *averuri.* Că sunt buți / Cu bani mărunți / Ceară cu *averuri* (Bumbești-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 29).

Genul.

Forma arhaică a lui *soră: sor.* Tu *sor* cu buba și / *sor* cu ciuma Argeș. *Șez.*, VII, 56; pentru *mînu* și *sor,* v. Densusianu, *GS,* IV, p. 373).

Schimbarea de gen: descîntecă s.f. „descîntec". *Descînteca* mea (M-ții Apuseni. Pavelescu, 164, 3).

Articolul. Articolul feminin de genitiv-dativ *ei,* antepus: Din poala *i* sîntă Mărie (Scărișoara. An. Arh. de folc., V, 156, 190 și 191; cf. observațiile lui I.-A. Candrea, *Folcl. med. rom.,* 329).

Articol adjectival cu forme din limba vorbită: Tu spurcu *al* negru, / tu spurcu *al* domol, / tu spurcu *al* iute (Cîmpofeni, Gorj. Arh. Inst. folc., 3240 I f.).

Adjectivul demonstrativ acel (m.) — *acea* (f.); forme din limba vorbită: *a, ale* (f.): *a* Maică sfîntă o zis (Lucșa, Năsăud. *Șez.*, XXIV, 55) Ci te du în *ale* coarne a cerbilor (T. Măgurele. Tocilescu, 582).

Verbul. Conjugarea. Forma reflexivă a verbului *a cînta.* Prinse vaca *a se cînta* (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu-B., 47) Ce *te cînț,* Giorge? ... / Nu *te cînta* (Socodor, Arad. Alexici, 210; Șanț, Năsăud. Cristescu, *Sociol. rom.*, I, 1936, p. 37).

Lipsa sufixului *-esc* la indicativul pr.: Că te *rap* (= răpesc) (Șanț, Năsăud. Șt. Cristescu. *Sociol. rom.*, I, nr. 5, p. 37). M-am luat pe sinecă, / Pe mînecă, / În sfînta duminecă, / Pe calea lui Traian, / La apa lui Iordan, / Mîndru să mă *limpăd* [= limpezesc] / Mîndru să mă curăț (Sîngeorgiu, Transilvania. Pîrvescu, 69, 4).

A avea. Să n-*auvă* [= aibă] a hi N-*auvă* a poclui (Maramureș, Țiplea, 103).

Participiul. Formă neobișnuită: Cutare curat o *rămînat* (= rămas) (Șopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.*, 114/97)

Infinitivul. Formă neobișnuită: El prinsă a *țipati* / Cu țipote pînă în ceriu (M-ții Apuseni. Pavelescu, 149, 28).

Verbul

COACE vb. „a prepara o mîncare la foc". O pîine mare niagră / O *copserăm* (Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1585); *coapseră* pîine mare niagră (Cernișoara, Vîlcea. Tocilescu, 1586)

Forma de pers. 1 a pf. simplu a verbului *a zice*, întrebuințată la perf. compus, pers. 3: Și astfel au *zîș* (Transilvania. *Ung.* 1893, p. 381).

Imperativul. Forma arhaică (lungă) a imperativului negativ (pl.): Nu-l *umflareț*, / nu-l *gîmfareț*, / nu-l *pocireți* (Sișești Mehedinți. Ungureanu). Nu *cutitareți*, / nu *sfredelireți*, / nu *coacereți*, / nu *răscoacereți* (Sașa, Gorj. *Șez.*, VIII, 113). Nu vă *mirareți* (Bumbești-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 61) Nu *cutitareți*, / nu *junghiareți* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1592). Forma pentru sg. Nu-*nțepare* / nu *săgetare* (Răchitova, Huniedoara. Vasiliu, *H.*, 63, XXIV).

Infinitivul lung: Dar în coarne ce-mi d-*aveare* (Răcășdia. Novacovici, 125). Carne albă n-oi *stricare* (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 362).

Vocabular

CĂMINAR s.m. „acel care strîngea impozitul asupra băuturilor spirtoase". Doi ghidigii negri, / Din cei ai *căminarului* (Moldova. Lupașcu, 26, 24).

JUDECEASĂ s.f. < *jude*, aici „ființă infernală". Se întîlni pe cărare / Cu *judeceasa* mare (Ardeal. *Conv. liter.*, XXV, 1891, p. 361).

TIST s.n. „post militar, planton". Să umbli din *tist* în *tist* (Bumbești-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 92).

VODEASĂ s.f. „soția voevodului". Ce *vodeasă* (Mitocul Dragomirna, Bucovina. Marian, *Nunta*, 23). *Vodeasî* (Mitoc, Dorohoi. Vasiliu, 49/X).

PERSONAJE MITICE SAU INFERNALE

Invocația unor personaje mitice sau infernale e frecventă. Le înșirăm numele în paginile următoare.

ANGLEZOAICA s.f. „englezoaica" (termen de ocară, pentru a denumi o ființă infernală). Să i se descheie / Deochetura, / Strigoaica, / Moroaica, / *Anglezoaica !* (Costești, Vîlcea. Tocilescu, 555).

APEȘ n. pr. Tu moș *Apeș*, / Ai să ieși: / Dar n-ai să ieși tu, / Ci să iasă băieții tăi, / Să-i faci slujitorii mei. (Gresia, Teleorman. Tocilescu, I, 667); cf. *moș Apeș* (j. Argeș), *LR*, XXII, 1973, p. 577.

ARȘINI n. pr. „niște codri mitologici" (Marian). În vîrvu munților, / În codrii *Arșinilor* (Bucovina. Marian, *D.*, 223).

ARVAȘ nume propriu; cf. n. pr. *Arvat* (p. 183) și *Arva* (p. 420, N. A. Const.). În dealu lui *Arvaș*, / Șapte care de brîncă am încărcat (Tutova, Argeș. Ciaușanu, 136, 11).

BABIȚĂ s.f. „duh rău". O *baghiță* mîncăcioasă (Moldova. Lupașcu, 29, 29).

BELIZAR n. pr. numele generalului bizantin (494—565), pătruns în folclorul nostru; aici „diavol". Pe *Belizar* călcai / Și îndată țipai (Săcueni, Dîmbovița. Hasdeu, *Chest.*, 4, p. 294).

BOBOANĂ s.f. „umflătura ganglionilor, prin inflamare; vrăjitorie; strigoi" < magh. *bábona* (< slav. de nord, Tamás); Popinceanu, 126. Ducă-se de pe om buba, necazul,

ura, / *boboanele*, măiturile, în codrii Hațegului (Vașcău. V. Sala, nr. 44, p. 10). Întîlnit-o *bonbonii*, / *Bonboanele* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 172, 1).

BOROI s.m. „drac" *(< moroi)*. Despica-i-s-ar ochii, / *Boroiului*, / *Boroaicei* (Romanați. D. Ionescu, II, 70).

BORZĂ s.f. „fantomă, spirit rău" (cf. magh. *borzaș, borzoș*, Tamás). *Borză* înborzată (Vicovul de s., Rădăuți. Marian, *Naș.*, 35). *Borză* îmborzată, / *Borză* blestemată (Moldova. Pamfile *Duș.*, 274; Marian, *Naș.*, 35—6; *Id.*, *D.*, 231). *Borza* fioroasă, / *Borza* scărîndeaua (Bucovina, Marian, *D.*, 231).

BOSCONIȚĂ s.f. „vrăjitoare". A ieșit cuconița / *Bosconița* (Bucovina. Marian, *Naș.*, 294).

BOSORCĂU s.m. „vrăjitor, strigoi", *bosorcaie* s.f. „strigoaică, vrăjitoare" (Candrea, *Oaș;* Pap. *Maram.* < magh. *boszorkány* „Hexe, Nachtgespenst", Tamás). Aici, abreviat: Cu papuci de *bosăi* / te-or încălța [e vorba de o fată] (Comănești, Bacău. *I. Cr.*, VI, 336/67). Se-ntîlni cu ... / Strigoi și *bosorcăi* (Nejorid, Bihor. *Sc.* Gherla, 147). Unde Dumnezeu ti-o lăsat ... / Pă capu *bosorcăilor* (Sîrbi-Budești, Maramureș. Arh. Inst. folc., 4 I. c). Voi strigoi, voi *bosorcoi* (Bîrsana, Maramureș. Bîrlea, C., 377). S-a și întîlnit ... / Cu *bosorcăii* / Și cu *boșorcăele* (Cîmpulung, Bucovina. Marian, *Leg.*, 335).

BUDUHALĂ s.f. „boală (răceală, guturai) (Scriban); „duh rău". Mamonul Mamonilor, / cel mai mare peste zmei, / Peste toate *buduhălile*, / Peste toate nătătăile (Vașcău. Sala, nr. 45, p. 5).

BUHADEICĂ s.f. „duh rău" (cf. *buhă* „bufniță", *buhădie* „buruiană mare" *DA*). Și mă-ntîlnii / [Cu strigoi, moroi] Cu *buhadeicile* (Stroești, Vîlcea. Tocilescu, 1567).

CATAROI-CATAROAICĂ s.m. și f.; „duh rău"; acei ce pocesc" (*Șez.*, XVIII). *Cataroi* cu *cataroaice* (Călărași, Botoșani. *Șez.*, XVIII, 51). Nouă *cataroi* / strigoi (Nemțișor, Ialomița. *Șez.*, II, 88). 99 tartori cu *cataroaicele* lor (Huși. Păsculescu, 138, 23).

CÁU, CÁUA interj. pentru a speria copiii; aici, substantivat. Merge *caua* pe perete / și mănîncă șapte fete (Pamfile, *Duș.*, 272—273; Marian, *Naș.*, 342).

CEASUL, CEASOROAICA s.m., s.f. „duhuri rele". Ceasul cel rău cu *ceasoroaica*[1] (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 136).

CERNEȘ n. pr. derivat din *cerni* vb. „a înnegri, a vopsi în negru" (Mihăilă, 195), aici „duh rău". *Cerneș* bea din os (Huși. Păsculescu, 149).

CIOASE s.f. pl. „duhuri rele"[2] *(< urîcioase)*. Unde mergeți, *cioase?* (Transilvania. *Ung.*, 1893, p. 382).

CIOS s.m. „duh rău". S-au întîlnit cu *cios* buhos (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 212/287).

COLEȚI s.f. pl. „colică"; cf. *DA*; „duh rău". Și s-a întîlnit cu *coleții*-n cale (T. Măgurele. Nour, 56).

CONSTANTIN n. pr. numele împăratului Constantin cel Mare (274—337), păstrat în folclorul nostru. Amin, amin, / Împăratu *Costantin* (Cîineni, Vîlcea. *Șez.*, XI, 38/XXIII).

COSMA n. pr. Sf. Cozma, din calendarul ortodox, pomenit la data de 1 iulie (Bogrea, *Pag.*, 124—125). Amin, amin, / *Cosmă* de vin (Păncinești, Huniedoara. Reteganul, 279).

DAT s.n. „farmec" *(DA)*. Cum silitra sparge cetățile și țările, / așa să se spargă toate pagubele, / *daturile* (Giulești. G. Dem. Teod., 384).

DEDEOCHI și DIO DEOCHI s.n. *deochi* „îmbolnăvire, fermecare provocată de privirea cuiva". Și *dedeochi* / Dintre ochi (Ardeuani, Bacău. *I. Cr.*, IV, 83). Mă-ntîlnii cu *dedeochiu*-n-cale (Băile Săcele. *Șez.*, XII, 180). Fugi diochi / *Dio deochi* (Romanați. D. Ionescu, II, 59).

DEDEȘ n. pr. „cel ce dă cuiva ceva" (Păsculescu); din pf. s. pers. 3 *dete (a da)*: *Dedeș* bea din piele (Huși. Păsculescu, 149, 52, 1).

---

[1] v. „formații de cuvinte", s.v.
[2] v. „formații de cuvinte", s.v.

DEOCHETOR s.m. „personificarea deochiului" (E. Petrovici); „ființă care are calitatea de a deochia". Să-ntîlni Ion cu *deochitoriu*-n cale (Banat. Petrovici, *Alm.*, 110/91).

DEOCHIET s. „farmec, deochi" (*deochi*, ital. *malocchio*, Popinceanu, 54). Dă-i *ghiochet* dă om curat (Nojarid, Bihor. *Sc.*, Gherla, 148).

DURE *(de pădure)* s. „duh, spirit de pădure"; cf. *durdure de pădure* (Bîrlea, *Antol.*, I, 338); prescurtat din *pădure*. Fugi *dure* de pădure, / Du-te mai în fund în pădure (Borșa, Maramureș. Arh. Inst. folc., 3886 I c.).

FA(CE) vb. „a fermeca, a vrăji"; cf. *facere*. Aici nu te *fa*, / Aici nu te spurca (Maramureș. Țiplea, 99).

FARAON s.m. „diavol", *faraonoaice* s.f. pl. (nume dat avînd drept criteriu culoarea întunecată a feței, Popinceanu, 257). Cu nouă *faraonoaișsi* (Certășești, Tutova. Vasiliu, 24/XVI).

FRECAT s.n. „descîntătorul sau descîntătoarea scopesc [scuipă] de trei ori și scopitul îl *freacă* bine cu piciorul" (p. 8). [Descîntec de *mătriciu* (cîrcei)] Cînd fusei la mijloc de cărare, / Mătricele mă întîmpinară, / Mătricele cu *frecatul* cel mare (Vălenii-Șomcutei-Mari, Bucovina. Marian, *Naș.*, 8).

FRÎNC n. pr. „nume generic pentru occidentalii de rasă latină (francezi, italieni)" *DA*. Aici, duhuri rele. V-ați făcut curte de piatră, / Batăr caii *frîngii*-ș bată / Și-ntrînsa să nu străbată. / Noi cu *frîngii* ne-am bătut (Șanț, Năsăud. *Sociol. rom.*, I, 1936, p. 15).

GIOI n. pr. cf. Bogrea, *Pag.*, 420: „un descîntec de bube"-dulci ... păstrează ... ca reflex cărturăresc în popor, numele lui *Joie* și *Apollo*"; cf. *joimăriță* „croquemitaine". Și m-am închinat / La *Gioi* și *Apilo* (Novaci, Gorj. Pamfile, *Boli*, 18,50).

GOSPODI COMINA: slavonism: „doamne miluiește". *Gospodi comina* (refren) (Docăneasa, Tutova. *Șez.*, XIV, 107; Alexandria. Ionașcu-M., 91).

GRIVA n. de cățea (Scriban), aici „demon, ființă infernală"; cf. *Grivăn* „cățelul pămîntului" (Popinceanu, 29). Ado moașă druga / Să lovesc pă *Griva* (Dănești, Gorj. *Șez.*, XIV, 113/I).

HALĂ s.f. „duh necurat; monstru" *(DA)*; Popinceanu, 59. Dacă sînteți din iele, / Dacă sînteți din *hale* (Bechet. Oltenia, Laugier, 127). *Hali* din vînt te-or adăpa (M-ții Apuseni. Pavelescu, 179). Și cu *heli* din vînt / Și cu *heli* dintrî-*ele* (Bihor. Pavelescu, 152, 38). Stu *cală* (Șopotul nou, Almăj. Petrovici, *Alm.*, 123/123).

ID, IDURI, IDUROAICĂ s.m. și f. „duhuri rele". M-am uitat la răsărit, / Mare grozăvie am văzut ș-am auzit, / Așa veneau 99 de draci cu drăcoaicele, 99 de *iduri* cu *iduroaicele* (Tătărași, Suceava. *Șez.*, XI, 58).

IERODIECI s.f. pl. cf. *ierodiacon*, aici „zîne rele". L-au întîlnit: / Doamnele, / Domnițele, *ierodiecile*, adecă zînele și elele (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 138).

ILMA, n. pr. „divinitate feminină". Și sfînta *Ilma* înfocată (Ciocănești, Argeș. *Șez.*, XI, 60).

IORDAN n. pr. Rîul în care a fost botezat Isus; numele lui revine deseori în folclorul nostru. M-au purces la fîntîna lui *Iordan* (Bălăbănești, Tutova. Hasdeu, *Chest.*, 15, p. 31). La fîntîna lui *Iordanaulă*, / găsii pe Viforaulă (Argeș. Ionescu-Buzău, 413).

IROASE s.f. pl. „ființe supranaturale"; cf. n. gr. ἱερός „sacru" (Papahagi, *Maram.* s.v.); sensurile lui *irosi* din *DA* nu corespund. M-am întîlnit cu *iroasele* (Telciu, Năsăud. *Șez.*, XXV, 136).

ISBILA și IȘDILA n. pr. „duhuri rele" (< vb. *izbi ?* sau reminiscență cărturărească din *Cibela* „mama zeilor"?). Că omul N.N. ... / A mers pe cale, pe cărare, / S-a întîlnit cu *Isbela* și *Iședila*, / L-a izbit, l-a trîntit, l-a smîncit (Vașcău. V. Sala, nr. 41, p. 3).

ÎMPELIȚATĂ adj. „necurată, îndrăcită"; cf. *peliță* „piele", *împeliță* „îndrăcit". Fată *împeliță* (Sălișstea, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 366).

JOLNĂ s.f. „umflătură, bubă-mare *(DA);* de aici, „zîne răufăcătoare". *Joalnă* de zi, *joalnă* de noapte (Adîncata, Suceava. Sfichi, 1032). Nouă *jolni* parte bărbătească ... / *Jolnă, jolnă* înfocată (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VII, 206/27). *Jolnă* cu nouă pui (Moldova. Lupaşcu, 41).

LAMOSTE s.f. „boală de copii, provoacă un fel de slăbiciune generală" (Nour); „zîne rele". Astă-noapte / Au umblat *lamostele* / Pe o cale / Pe o cărare (Balaci. Nour, 59). *Lamoste* de la cocoşi (se repetă: *lamoste* din revărsatul zorilor) (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 645); *lămosti* vb. „a îmbolnăvi pe cineva de lamoste".) Să-l lăsaţi pe cutare, / Să nu-l mai coleşiţi, / Să nu-l mai *lămostiţi (Id., l.c.)*.

LER ÎMPĂRAT n. pr. „personaj legendar" (v. Rosetti, *Colinde*, p. 24 ş.u.). Să te duci la fetele lui *Ler* împărat (Valea-cu-apă, Gorj. *Şez.*, X, 25). Fetele lui *Ler* împărat (Gresia, Teleorman. Tocilescu, 656). M-am tă(l)nit cu Savalina, / şi cu Madalina şi cu *Ler împăratul* (Sîngiorgiu, Năsăud. Şăin., *Iele*, 13).

LIGHIOANĂ s.f. „animal fantastic". La cal, cap de *ligan* (Gostăvaţi, Romanaţi. D. Ionescu, I, 135).

MADALINA n.pr. f. „duh rău". M-am tă(l)nit cu Savalina / şi cu *Madalina* şi cu Ler împăratul (Sîngiorgiu, Năsăud. Şăin., *Iele.*, 13).

MAMON s.m. „diavolul"; *mamorniţoiu, mamorniţa, marmora, marmoroiu* „duh necurat care poceşte pe om, luîndu-i graiul numai" (*Şez.*, XIV, 113), cf. gr. μαμονᾶς, r. *mamóna* „gefrässiger Mensch" (Vasmer), s.-cr. *mamon* „unul dintre draci" (Skok). Ieu nu scutur pomu / Că scutur *Mamonu* (Runcu Salvei, Bistriţa-Năsăud. Arh. Inst. folc., 3885 I m). *Mamonul Mamonilor* / cel mai mare peste zmei (Vaşcău. V. Sala nr. 45, p. 5). *Mamorniţa* cu *mamorniţoiu* (Gresia, Teleorman. Tocilescu, 549). Tu, *mamorniţo* (Drăgăşani, Teleorman. Tocilescu, 596). *Marmora* cu *marmoroiu* (Docăneasa, Tutova. *Şez.*, XIV, 113).

MAMULAN, MAMULOAICĂ s.m. şi f. „duh rău" (< *mamon*, v. mai sus). Şi-am venit să te întreb / De *mamuloni* / Şi de *mamuloaice* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1563).

MARIN s.n. „un fel de bubă rea ce tot coace" (Sala); „ duh rău". Cînd fu la miez de cale, se întîlni cu *Marinul* în cale. (Vaşcău. V. Sala, nr. 42, p. 3).

MAROGA s.f. deformare din *moroaică* (Bogrea, *Pag.*, 449); v. *moroi*. Să te duci / la *Maroga* (Giuleşti, Ilfov. G. Dem. Teod., 358).

MICOTEL adj.: *mic-micotel* „diminutiv de la *mic*"; cf. *Micuţel* (Pascu, 147), „diavol". Mă întîlnii cu un mic *micotel* (Breb., Prahova. Hasdeu, *Chest.*, 11, p. 293).

MILIALIFIE v. gl. *„milili aleffi"* = *milostivniśili"* = *ielele* „zîne rele". Maica Mărie se ruga ... / Şi *Milialifie* să vorbia (Bănia, Almăj. Petrovici, *Alm.*, 118/110).

MIRODIŢĂ s.f. „zînă rea" (< *mironosiţă* „purtătoare de mir în biserică", Popinceanu, 183?). Se luară, se duseră / Nouă *mirodiţe* (Transilvania. *Ung.*, 1892, p. 378).

MOROAICĂ s.f. „strigoaică". De-o fi deochiat / De *moroaică*, / De strigoaică (Balota, Dolj. *Şez.*, XIV, 102/XLII).

MOROI s.m. „strigoi" copil mort nebotezat, care îşi chinuieşte mama apărînd noaptea sub formă de strigoi (Popinceanu, 56—57)", v. sl. *morŭ* „moartea", Vasmer, 156, s-cr. *mòra* „incubus" (Skok), Candrea, *Folcl. med. rom.*, p. 152—156. Tu, *moroiule* (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 181). Mă-ntîlnii cu nouă *moroi* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C.*, 331). [De alungat *muronii*. Se adresează celui din mormînt] (Domaşna, Severin. *Şez.*, XXIV, 96). Întîlnii noo *moroni*, / Cu noo strigoni (Lăpujul de s., Huniedoara. Vasiliu, 52).

MOŞU CODRULUI s.m. „fiinţă supranaturală" („der Waldonkel, nachfolger des Faunus oder Silvanus", Popinceanu, 59). Tu Mamă a pădurii, / Tu cu *Moşu Codrului* (Vadu Dobrei, Huniedoara. Vasiliu, *H.*, 57).

N.B. *Moşul din Pădure*, duh rău care mănîncă copii. Apare în folclorul din Oltenia şi Transilvania, alături de *Mama Pădurii*. În folclorul popoarelor slave există un personaj

asemănător, „Patron" sau „rege" al Pădurii. „Bătrînul din Pădure", personaj mitic al arabilor ismailieni, ar putea fi alăturat duhurilor rele evocate mai sus. (V. nota noastră din volumul de omagiu „Evel Gasparini", prevăzut să apară în Italia, în 1975).

NAFTULIU n. pr. „diavolul". Şi s-o întîlnit / Cu Şăican şi cu *Naftuliu*. (Berislăveşti, Argeş., *Şez.*, XI, 59/III).

NĂTĂTAIE s.f. (v. *nătimană* „namilă" Scriban); „duh rău". Mamonul mamonilor, / Cel mai mare peste zmei... / Peste toate buduhălile, / Peste toate *nătătăile* (Vaşcău. V. Sala, n. 45, p. 5).

PĂDUROI s.m. „demon al pădurilor" *(DA)*. Tu, *păduroiule* (Cătane, Dolj. *I. Cr.*, I, 14/1). Bubă cu codroni *păduroni* (Lunca-Cernei-de-s., Huniedoara. Gorovei, *D.*, 255).

PĂMÎNT s.n. „invocare solemnă" (ecou al păgînismului). *Pămînte*, părinte (Zegaia, Mehedinţi. *Şez.*, XXV, 80).

PIELEŞ n. pr. derivat din *piele* „cel îmbrăcat cu piele" (gl.); duh rău. *Pieleş* bea din carne (Huşi. Păsculescu, 149, 52).

POTCĂ s.f., *potcoi* s.m. „duh necurat" (v. sl. *potŭka* „Begegnung, Popinceanu, 198). Şi m-am întîlnit / cu *potca*, cu *potcoiu* (Docăneasa, Tutova. *Şez.*, XIV, 113; Comăneşti, Bacău. *I. Cr.*, VI, 48/177). *Potcă* lină (Romuli, Năsăud. *Şez.*, XXII,99). Albeaţă prin *potcă* (Preuteşti. Suceava; *Şez.*, I, 124; M-ţii Apuseni. Pavelescu, 176, 2). Un'te duci cu *potcă*, cu *potculeasă* (Mogoşeşti, Dorohoi. *I. Cr.*, VII, 88/222). Chei bubă neagră de sete, / De foame, de *potcă* (Taslău, Neamţ. Tocilescu, 1532). Mi l-o întîlnit... / *Potca* cu *potcoaica* (Luceni, Stînca, Iaşi. *Şez.*, II, 146; Moldova. Lupaşcu, 20—21 42). S-o-ntîlnit cu *potca* de pădure (Sălişte, Maramureş. Bîrlea, *C.*,370). Cîn are un om *potcă*, aduc un schine din mezuină, şi-l ard şi ţip 9 jaruri de schine în apă (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 141 f). S-a întîlnit *potca* cu *potcoii* / Cu chilog în pohod (Gogeşti, Tutova. Tocilescu, 1515) Întoarce *potcă* înapoi (M-ţii Apuseni. Pavelescu, 127). Ceas de *potcă* să-i lăsăm (Bucovina. Marian, *D.*,

167). Aşa să se stîngă *potca* şi deochetura (Uscaţi, Neamţ. Tocilescu, I, 1517). S-o ţipat prin *potca* cea mare (Vaşcău. V. Sala, nr. 42, p. 12). Chei potcă *gie* (= vie) (M-ţii Apuseni, Pavelescu, 141, 39). M-am întîlnit cu 99 di *potcioi* / Cu 99 di *potci* (Cotîrgaş, Suceava. *Şez.*, III, 136). [Descîntec de potcă şi deochi] De-i *potca* din dos / De-i potca din faţă (f. loc. Cluj? *Ung.*, II, 1893, p. 384).

RANA, RĂNOIUL n.pr. „duhuri rele". O purces N. / Pe cale... / Grasă şi frumoasă... / Dar cînd o fost / La mijloc de cale... / O-ntîlnit-o / Pocitura / Cu Pociturоiul, / *Rana* cu *Rănoiul* (Boian, Bucovina. Marian, *Înmorm.*, 13). Înainte i-o ieşit / *Răhnoi* cu *Răhnoaie* (Bucovina. Marian, *D.*, 171).

RĂITAN n. pr. „diavolul cel mic" (II, p. 194). A plecat / *Răitan* / Sorsan, Din vad în vad / În casă a intrat, / Pieptul cu braţele le-a încleştat / Sîngele l-a turburat (Cioroiul, Romanaţi. D. Ionescu, II, 16).

SANCĂ, SAMBĂ s.f. „duh rău" (cf. bg. *samka* „alleinstehende Frau"?) Întîlnitu-l-a *Sanca* / Cu Săncoiul (Gavodineşti, Covurlui. *I. Cr.*, II, 127; Ialoveni, Lăpuşna. Ştefănucă, 168/212). Strigoiu cu strigoaica, / *Săncoiu* cu *Săncoaica* (j. Bacău. *I. Cr.*, VII, 213). *Săncoiul* cu *Samcoaica* (Tereblecea-Siret, Bucovina. Marian, *Leg.*, 326). Cu *Samca* şi cu *Samcoaia* (Bucovina. Marian, Naşt., 377). Şi s-a întîlnit, / Mîncăturile, / Deochitorilor, / *Săncile...* / Unde vă duceţi *săncilor*? (Focşani, Putna. Grig.-Rigo, 161). *Samca*-n braţe prinsu-l-a (Bucovina. Marian, *D.*, 207). *Samcă* naramgie (Tereblecea, Siret. Marian, *Leg.*, 326). Unde grăbiţi / Voi nouă *sambe* albe (Ardeal. Gorovei, *D.*, 213). 9 *sambe* albe pe dealul Deleleului (Răşinari, Sibiu. Schmidt, 35/II). Pe cale, pe cărare / 9 *sambe* albe (Ardeal. Prexl /, *Conv. liter.*, XXV, 1891, p. 354).

SANCTIOAN s.pr. „Sf. Ioan" (element savant sau transcriere savantă?) Ioane, *Sanctioane* (Bozinciu, Dorohoi. *I. Cr.*, VI, 10/60).

SARSAN n.pr. „diavolul cel mare" (II, p. 195). A plecat / Răitan / *Sarsan* / Din vad în vad... / În casă a intrat, / Pieptul cu brațele le-a încleștat, / Sîngele l-a turburat (Cioroiul, Romanați. D. Ionescu, II, 16).

SAVALINA n.pr.f. „duh rău". M-am tă(l)nit cu *Savalina*, / și cu *Madalina* și cu *Ler* împăratul (Sîngiorgiu, Năsăud. Șăin. *Iele.*, 13).

SILVESTIȚĂ s.f. „de la Sf. Silvestru, al bisericii ortodoxe, sărbătorit în ziua de 2 ianuarie"; duh rău. *Silvestiță* pestriță / prinde-te de peliță (Fără indicație de loc. *Șez.*, I, 200). *Silevestiță* pestriță (Socea-Cîndești, Neamț. Tocilescu, 1540).

SÎLEA SAMODIVA n.pr. „monstru solitar" (cf. *sancă*), de origine sîrbească (Bogrea, *Pag.*, 10). Plecă / *Sîlea Samodiva* (Romanați. D. Ionescu, I, 113).

SOARE, în invocație, rest al cultului păgînesc: Sfînt *soare*, saie, răsaie (Vadu Izei, Maramureș. Arh. Inst. folc., R.R.). *Soare, soare*, Sfinte *soare* (Bărbătești, Vîlcea. Tocilescu, 559).

SORVIOR n.pr. „duh rău". Că a venit *Sorvior*, / cu zece surori (Zigoreni, Argeș. *Șez.*, XI, 30/V).

STATICOT n.pr. „diavolul". Ci să să fie mirat de *Staticot*, / Cu barba d-un cot (Maidan, Caraș-Severin. Hasdeu, *Chest.*, 18, p. 160).

STELE s.f. în invocație, rest al cultului păgîn: *Stelelor*, surorilor (Vadu Izei, Maramureș. Arh. Inst. folc., R.R.).

STEREGOI s.m. „strigoi", *stereginâ* s.f. „strigoaică" (< *strigoi* < lat. *striga* „Hexe" + suf. *-oi*, Pușcariu, 1657). *Steregoi* cu *steregoi* (Răchiciova, Huniedoara. Vasiliu, *H.*, 63/XXIII). Întîlnitu-l-a ... / Striga cu *strigoiul* (Găvădinești, Covurlui. I. Cr., II, 127). Întîlnii noo moroni / Cu noo *strigoni* (Lăpușul de s., Huniedoara. Vasiliu, 52). *Stiriginile* strigară (Romanați. D. Ionescu, II, 68).

STRIGĂ s.f. „strigoaică, duh rău". Descîntecul de *strîgă* (Vașcău. V. Sala, nr. 42, p. 15). *Strîga*, rîmna, mumapădurii (Arh. Inst. folc., 3240 II n.). De-o fi deochiat de *strigă* (Vîlsănești, Vîlcea. Bălășel, 11). Întîlnitu-l-a / *Striga* cu strigoiul (Găvădinești, Covurlui. *I. Cr.*, II, 127). Luatu-s-au *strigele* / Și scorpiile (Bucovina. Pamfile, *Dușm.*, 100).

ȘALBOACĂ s.f. „duh rău" [De alungat muronii; Se adresează celui din mormînt] Că dacă tu vei ieși / tare rău de tine o fi... / și pușcașii s-or scula ... / și *șalboacele* or striga (Domașnca, Severin. *Șez.*, XXIV, 96).

ȘĂICAN n.pr. „diavolul". Și s-a întîlnit / Cu *Șăican* și cu Naftuliu (Berislăvești, Argeș. *Șez.*, XI, 59/III).

TARTACOT s.m. „pitic din povești"; duh rău. A plecat *tartacot* / Cu barba d-un cot (Romanați. D. Ionescu, II, 97). Fugi *tătăcot* / Cu barba d-un cot (Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1614).

*URCOI s.m. *urcoaie* s.f. „strigoi", „procletul, dracul" (Bogrea, *Pag.*, 245, 472). Pe *urcoi* și pe dracoi / Io-i duce-n munții Sinaiului (Archiud, Cojocna. Cîmpeanu- B., 47). S-o tîlnit cu 9 *urcoi* / Cu 9 *urcoaie* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 139, 36). Și formele alterate: Să-ntîlni cu *curoii* și *curoaiele* (Pavelescu, 127). *Curcoii* și *curcoaiele (Id., l.c.)* De fapt: *cu urcoii*. De-i *urcoi* cu de *urcoaie* (f. loc. Cluj? *Ung.*, p. 384).

VELZEVU n.pr. „Belzebut, căpetenia dracilor". Tu, *Velzevule* ce ești (Bucovina. Marian, *V.*, 21).

VÎLVAȘ s.m. „vrăjitor; duh rău" (< *vîlvă*, v. sl. *vlŭxvŭ* „Magier, Zauberer", Aitzetmüller, 152 s.v.). Întîlnii noo moroni, / Cu noo strigoni, / Noo săjetași, / Cu noo *vîlvași* (Lăpujul de s., Huniedoara. Vasiliu, 52).

ZÎNĂ DE CÎNE s.f. Expresie folosită ca blestem. Of zîne, *zîne de cîne* (Vînători, Botoșani. *Șez.*, XXII, 37).

TABU

Numele zînelor răufăcătoare, a duhurilor, a diavolului şi a altor fiinţe malefice sînt interzise. Pentru a nu le pronunţa, se folosesc perifraze, nume comune sau nume proprii al căror sens este inversat.

Iată înşirarea cîtorva elemente din această categorie: *divănesele, dînsele, iele* (pron. pers. fem.), *împărătesele, jupînesele, doamnele, domniţele, preotesele, frumoasele, albele, trandafiriile, bunele, milostivele, harnicele, ciudatele, puternicile, maestrele, şoimanele* („vînătoare cu şoimi"), *vîntoasele, Sevastiţa, Magdalena, Rujalina* (nume proprii luate din cărţile populare, v. Mihai Pop. „L'incantation-narration, mythe, rite", în Festschrift für Robert Wildhaber, 1972, p. 543). Vezi şi numele înşirate de I.-A. Candrea (Folcl. med. rom., 118).

ARMĂSĂROAICĂ s.f. „duh rău". Voi băbiţelor.../ Certaţi-vă cîrlanii... / *Armăsăroaicele* / Să nu mai vie s-o cuţiteze (Bogdăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 94).

CEAS-RĂU n.pr.: se evită pronunţarea numelui fiinţei infernale. S-o-ntîlnit cu *Şas-rău* (Cristescu, *Arh. p. şt. ref. soc.*, X, 1932, p. 373).

COCONEAŢĂ s.f. *„cucoană,* titlu de noblеţe"; aici, „duh rău". Voi *coconeţelor,* / Voi jupîneselor (Dobriţa, Gorj. Arh. Inst. folc., 3240 II p.).

DIE interjecţie desprinsă din *păpădie*; invocare a unui spirit favorabil. [Descîntec de întoarcerea laptelui] Iară tu

die, / *Die,* păpădie, / Zi untului să vie (Bucovina. Marian, *D.*, 140).

DIOCHIOI s.m. DIOCHIOAIA s.f. „personificarea deochiului". *Diochioaia* / Cu *Diochioiul* (Boian, Bucovina. Marian, *Înmorm.*, 13). Dialectal, *deotori* s.m. pl., *deotoriţă* s.f., „cei ce deochiesc". Mă-ntîlnii cu nouă moroi... / Cu nouă *deotori,* / Cu nouă *deotoriţă* (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C.*, 331).

DIVĂNESE s.f.pl. „care face parte din divanul (= sfatul domnesc)", aici „duh rău". Peste toate cucoanele, / Peste toate *divănesele* (Săcueni, Dîmboviţa. Hasdeu, *Chest.*, 4, p. 307).

GOGĂ s.f. „spirit rău, joimăriţă". Mare *gogă* te-a mînca (Reteag. Reteg., *Starostele*, 7).

HALE pron. dem.: probabil, *alea*, cu aspiraţie iniţială, pentru a denumi *ielele*. Dacă sînteţi din iele, / Dacă sînteţi din *hale* (Bechet, Oltenia. Laugier, 127). Şi cu *heli* din vînt / Şi cu *heli* dintrî-*ele* (Bihor. Pavelescu, 152, 38).

IELE s.f.pl. „zîne răufăcătoare" (v. *hală* şi *hale*; Şăin. *Iele*). L-au întîlnit / Doamnele / Domniţele / Ierodiecile adică Zînele şi *Elele* (Berbinceni, Bacău. Pîrvescu, 80). Dacă sînteţi din *iele,* / Dacă sînteţi din hale (Bechet, Oltenia. Laugier, 127). Şi cu *heli* din vînt / Şi cu *heli* dintrî-ele (Bihor. Pavelescu, 152, 38). n.f. *heli,* pronunţare dialectală, cu aspiraţie iniţială; [Au luat de acasă o femee. Irod şi Irodasa au lăsat-o] „Întru *Iele*", cu fapt, „Intre-*Iele*" cu mătriş etc. (Sîngiorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 81, 17).

INS s.n. „fel, categorie" (feluri de vînt: negru, vînăt, galben etc.); aici, duh rău. Ieşi vînt cu 99 de feluri / *insu* alb (Vaşcău, Bihor. *Şez.*, VIII, 111). *Inse* s.f. „zîne rele, iele" (< *îns*). Şi trei *inse* că întîlnii (Craiova, Oltenia. Laugier, 134).

IZDAT s.n. „drac; umflare de stomac; dureri de pîntece" <tc. *izdiad* (Bogrea, *Pag.*, 270). Tu *isdat* necurat (Hălău-

geşti-Zăicoiu, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 152). Mătricele / *Isdăturile* (Poureni, Dolj. *I. Cr.*, VIII, 181). Fugi *izdat* / Turbat (Romanaţi. D. Ionescu, II, 109). Eşi *izdate* (Şerbăneşti, Vîlcea. *Şez.*, III, 196). *Izdat* / Nebotezat (Ţepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 40, 59). Fugi *izdate* blestemate (Sişeştii de j., Mehedinţi. Tocilescu, 1552). Fugi *izdate* / necurate (Sadova, Oltenia. Laugier, 117). Crepi *izdate* (Bucovina. Marian, *Naşt.*, 40). Fugi *izdate* / îndălate (Govora, Vîlcea. *Şez.*, XI, 42/III). Tu *izdate* morugate (Apele-vii, Romanaţi. D-trescu B., 19, p. 190, V).

ÎNCORDĂTOR s.m. „diavol" < *încorda*. Dinainte i-o ieşit... / *încordător* cu-*ncordătoare* (Bucovina. Marian, *D.*, 171). Ceas rău cu *încordători* (*Id. l.c.*, 194).

MAIESTRU adj. 1. „năzdrăvan"; 2. „înzestrat cu puteri magice" 1. Şi pe murg *maiestru* m-o încălecat (Oancești, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 341). 2. apa s-o strecori prin pietre / de *măiestre* (Drăguș, Făgăraș. Cristescu-Gol., 74).

MIRĂTOR, MIRĂTOARE s.f. „deochetor, deochetoare". Fugi deochietoare, / Fugi, *mirătoare* (Romanaţi. D. Ionescu, II, 49). Să-ntîlni cu deochitoriu / Cu *mirătoriu* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1567).

MIRĂTURĂ s.f. „deochi". Aşa spăl eu pe (cutare) / De toate deochituri, / De toate *mirături* (Bucovina. Marian, *Naşt.*, 56).

MIRIŞ s.m. „fiinţă care deoache" <vb. *mira*; cf. *mirător*. Înainte ieşitu-mi-o / *Miriş* şi pîrîş (Ieud, Maramureş. Bîrlea, *C.*, 337).

MIROAICĂ s.f. „fiinţă care deoache" *(DA)*. Toate *miroaicele* (Trepteni, Argeş. *I. Cr.*, VIII, 210/281). De-o fi deochiat / De *moroaică* / De strigoaică (Balota, Dolj. *Şez.*, XIV, 102/XLII).

MUGEO, MUGATA „duhuri rele" (< vb. *mugi* + suf. *-at*). Tu muta pămîntului ... te du la (cutare)/Tu *mugeo* cu *mugata*, să amuţeşti gura la (cutare) (Rudeni, Argeş. *Şez.*, VII, 92).

ORSU s.m. „ursu"; înlocuirea unui singur sunet a făcut cuvîntul de nerecunoscut. Să mai vii cînd o purta *orsu* cur de lup, / şi lupu cur de *ors* (Moldova. Manuscris dinainte de 1792. *I. Cr.*, II, 297).

PAZĂ s.f. „boală de stomac"; cf. *izdat*. [Descîntec de *pază*] O plecat *paza* curată / necurată / Din sat / În alt sat (Breaza, Buzău. Grig.-Rigo, 142).

PERIT s.m. „duh rău; tabu: pentru a se evita folosirea cuvîntului respectiv". M-au întîlnit cel *perit* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 135). Am întîlnit lup crunt, / cu 9 neamuri de *pierit*: / *pierit negru* (Costeşti, Tutova. *I. Cr.*, VII, 90/228). *Cel-perit* (de 3 ori): „un fel de scrofule la nas" (p. 86); se evită numele boalei. La (cutare), robu lui Dumnezeu, / Că-i plin de *cel-perit* (Bucovina. Marian, *D.*, 84—85).

(ĂI) RĂI aici ca n.pr., numele diavolului fiind interzis. *Ăi răi* (Turceşti, Vîlcea. Tocilescu, 1603). Şi-a găsit pe *cei răi* / *Cei răi* însuflecăcioşi (Ţepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 24, 93).

RĂOAICĂ s.f. „făptură care face rău (înlocuieşte numele interzis)". Cu răii şi cu *răoaicele* (Ştefăneşti, Vîlcea. Bălăşel, 30, 33).

SFÎNT adj. Descîntec „de iele (*sfinte*)". Aici, *răsfinte* denumeşte „duhuri rele", în opoziţie cu leacurile „sfinte". Tu apă Mare... / Cum eşti mîndră curătoare, / Să fii şi limpeditoare, / Să limpezeşti pe cutare din boala / din cele sfinte / ... de-o fi întîlneală din *răsfinte* / ... să iasă din trupul cutăruia (Peşteana de s., Gorj. *Şez.*, XI, 52/I).

STRICĂTOARE s.f. „duh rău". I-a ieşit *stricătorile* (Buhoci, Bacău. *Şez.*, VI, 94).

STRÎNS s.n. „duh rău care provoacă boala strînsului sau fălcariţă (contractarea maxilarelor)". Cînd în mijloc de cărare / L-a-ntîlnit *strînsul* cel mare (Docăneasa, Tutova. *Şez.*, XIV, 116). Mi l-o întîlnit / *Strînsu* cu *strîn-*

soaica (Luceni, Stînca, Iași, *Șez.*, V, 146). *Strînsu* cu *Strînsoiu* (Ialoveni, Lăpușna. Ștefănucă, 168/212). L-au întîlnit *strînsul* cel mare, / *strînsul* cu *strînsoaica* (Berbinceni, Bacău. *Buciumul*, III, 136).

ȘOITANE s.f.pl. „iele, zîne rele". Ai umblat, *șoitane* (Elisabeta, Teleorman. Grig.-Rigo, 68).

ȘOITAR s.m. „duh rău" (v. *Șoitane* „iele"). Mă întîlnii pe cale, / pe cărare, / Cu un *șoitar* mare (Moldova. Gorovei, *D.* 389).

ȘOMÎLCĂ s.f. (*șomîlc* „șoarece, șobolan"; aici, „zîne rele",). Au plecat gîlcile / Cu *șomîlcile* (Iazu, Ialomița. *I. Cr.*, V, 336).

ȘOPÎRLAIȚĂ s.f. „șopîrlă; difterie". Au venit 9 *șopîrlaițe* (Preotești, Suceava. *Șez.*, XIV, 61; Vlășinești, Dorohoi. *I. Cr.*, VII, 89/221; Runcu Salvei, Bistrița-Năsăud. Arh. Inst. folc., 3885 I e; Botiza, Maramureș. Bîrlea, *C*, 356; Curtești, Botoșani, Tocilescu, 1516). *Șopîrlariț*, id. Nouă fete, nouă babe, / Și cu *șopîrlarit* (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 355).

TEME s.m. „duh rău". Eși *teme* / Nu te teme (Bucovina. Marian, *V.*, 45).

JOCURI DE CUVINTE

Jocurile de cuvinte sînt compuse din două cuvinte, din care unul, în genere fără semnificație și inventat — sau deformat — după necesitățile contextului, rimează cu cel din limba comună.

AMIN — AMINATĂ: *aminată* interj. „amin, așa să fie". *Amin, aminată* (Ieud, Maramureș. Bîrlea, *C.*, 365).

AMIN-CODAMIN *Amin, amin, codamin* (Ciocănești, Argeș. *Șez.*, XI, 40).

ARAMINĂ — MINĂ: *aramină* s.f. „ființă proastă, ticăloasă, de nimic" *(DA)*. *Aramină / mină* (Negoiu - Cernii, Huniedoara. Vasiliu, *H.*, 59, XV).

BREAZ — BOLIBREAZ: *bolibreaz* adj. din *breaz* „cal, bou, vacă, capră, pisică cu o pată albă în frunte, sau cu o dungă albă pe bot" *(DA)*. Bou breaz, *bolibreaz* (Tătărești, Suceava. *Șez.*, VI, 90).

CIUISĂ — BUISĂ: Hăi *ciuisă-buisă* Din pădure-adusă (Gherța-Mare, Ugocea. Scurtu, 126/339).

CÎRȚIȚĂ — MÎRȚIȚĂ: *mîrțiță* s.f. „ceva mare, măricel, crescuriu" (Păsculescu). *Cîrțiță, mîrțiță* (Huși. Păsculescu, 147, 46, 1).

CÎRȚIȚĂ — PÎRȚIȚĂ: *cîrțiță* s.f. „buboaie care se fac mai ales la picioare". *Cîrțiță, pîrțiță* (Docăneasa, Tutova. *Șez.*, XIV, 101).

COSTOR — VOSTOR: *costor* s. „cositor" (Scriban). *Costor / Vostor* (Roşiorii-de-Vede, Teleorman. Tocilescu, 684). Să scoţi, *costorule, vostorule/* Frigurile (Drăgăneşti, Teleorman. Tocilescu, 655).

DĂLAC — MĂNDĂLAC: *măndălac* s.f. „o boală cu bube de mărimea unei alune". Brîncă cu bubă, / Cu *dălac,* / Cu *măndălac* (Bujoreni, Vîlcea. *Şez.*, XII, 191/XIII).

DOPOTE — TROPOTE: *tropot* s.n. „zgomot izbînd picioarele de pămînt". Eşiţi, nu faceţi *dopote,* / Eşiţi, nu faceţi *topote* (Bihor. Pavelescu, 169,1).

HUDURĂ — BUDURĂ: *hudură* s.f. „locuri sălbatice" *(DA)* Să rămîe / *hudură* /*budură* (Cicăneşti, Argeş. *Şez.*, XI, 30/IX).

HUIA — HANDRAHUIA: *handra* adv. „fără treabă, de geaba"; a umbla *handralela* „fără ţintă". O plecat *huia,* / *handrahuia,* / şi-o găsit pe *huiu,* / *handrahuiu* (Bucovina. Marian, *Insectele,* 299; Ibăneşti, Transilvania. Gorovei, 418).

HULTUR — VULTUR: *hultur* s.m. „vultur". *Hulture, vulture* (Gohor-Ireasca, Tecuci. *I. Cr.*, VI. 89, 59). Cu *hulturul* l-oi *hultura* (Ungureni, Tecuci. *I. Cr.*, III, 144).

IJĂ — MIJĂ: *mijă* s.f. „joc copilăresc" (Scriban); *ijă mijă* (Ceparii-Bîrsăşti, Argeş. *Şez.*, VII, 91).

IORDANAULĂ — VIFORAULĂ — LESPEZAULĂ: *Iordanaulă* n.pr. cu un augment afectiv, care se repetă. La fîntîna lui *Iordanaulă,* / Găsii pe *Viforaulă,* / sub o *lespezaulă* (Argeş. Ionescu-Buzău, 413).

LUCĂ — NĂLUCĂ: *lucă* s.f. abreviat din *nălucă.* Fugi *lucă* / de *nălucă* (Negreşti, Moldova. Gorovei, 276).

MĂTRICE MĂTRICATĂ s.f. adj. „colici; cîrcei" (Marian). *mătricat*: „agravare a bolii; termen creat ad-hoc". *Mătrice mătricată* (Maramureş. Ţiplea, 98; *I. Cr.*, VI, 149/193; Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1578). *Mătrice matriculată* / Din cer picurată (Ţugureşti, Dolj. Georgescu St., 44). În *mătrice mătricoasă* (Adameşti, Teleorman. *Şez.*, VI, 98). Tu *mătrice mătriculată* (Cîineni, Vîlcea. *Şez.*, XI, 61/IV). *Vetrice vetricată* (Mălăeşti, Oltenia. Laugier, 120; Brădeşti, Dolj. Florea, 97).

MREANĂ — STEAMĂ: *steamă* adj. „cu coada în formă de stea" (Marian, 248). Este-o *mreană,* / Cu coada *steamă* (Bucovina. Marian, *D.*, 247).

NĂLUCĂ — PRELUCĂ: *prelucă* „poiană; trecătoare îngustă" (Scriban). Fugi *nălucă* / În *prelucă* (Boşoteni, Romanaţi. D. Ionescu, II, 143).

OLOCOI — BOLĂCĂI: *olăcăi* vb. „a se văita". Ce te *olăcăeşti,* / ce te *bolăcăeşti* (j. Putna. *Şez.*, XIII, 1).

OSCHI — SCARAOSCHI. *Oschi, oschi, Scaraoschi* (Bucovina. Marian, *D.*, 285).

RARE — CĂRARE. Ce-ai plecat / pe *rare,* / pe *cărare* (Sişeşti, Mehedinţi. Ungureanu).

RĂURĂ, adaus la sfîrşitul cuvîntului: Plec*răură* pă c*răură* şi se întîlni cu şărpu*răură* (= şarpe) (ms. din 1809. Gorovei, *D.*, 404).

ROASĂ — CUFUNDOASĂ: *roasă* adj. „prăpăstioasă". Noi ne ducem la Valea *roasă,* / *cufundoasă* (Sîrbi, Budeşti, Maramureş. Arh. Inst. folc., 3 II).

STEA — BOSTEA. Una *stea, bostea* [continuă, pînă la zece] (Bucovina. S. Fl. Marian, *Alb. Carp.*, 1879, p. 56).

STELE — BUCŞELE: *bucşele* epitet pe lîngă *stea,* impus de rimă. Una stea, / două stele, / trei stele *bucşele* (Lucşa, Năsăud. *Şez.*, XXIV, 56).

STEA — COCĂSTEA. Una *stea, cocăstea* (Vadu Izei, Maramureş. Arh. Inst. folc., R.R.).

TERMENI CU SENS OBSCUR

Cararate, / Conopate, / Netie, / Congapate, / Corban / *Cruce,* / *Cruce-n cer,*/ *Hulduc,* / *Fă-l în sus,* / *Fă-l în jos.* / *De la pămînt,* / *Leac să-i fie!* (Lipia, Buzău. Matecescu, 862). Da jalea malea, / Jatca, batea, / Uturisi, utur *bre,* / Chi marcin, / Uşti *baba,* uşti *mreana.* / Bît *de alun* (Răcăşdia, Banat. Novacovici, 138).

Astfel de texte, cu termeni cu sens obscur, sînt înşirate de Gorovei (p. 173) şi de I.-A. Candrea (*Folcl. med. rom.*, p. 330—333), întovărăşite de următoarele observaţii: „descîntecele tuturor popoarelor cuprind cuvinte fără nici un sens, sau sînt alcătuite în întregime din cuvinte neînţelese" (p. 330).

Înşirăm cîţiva termeni din această categorie:

ALELNASE. Eu cu zăce, din zăce nu mai trăce, / *Alelnase* şi-afînate, / Le-am întors cu mîna-ndesate (Sişeşti, Mehedinţi. Ungureanu).

AN. Fapt cu luatul în *anii* vacilor / şi a oilor (Broşură, Sibiu 1867. G. Dem. Teod., 375).

ANCIUIA vb. (= încheia, încuia?). Apucate, blăstemate, / Cu d-ei răi amestecate, / Să iasă din trupul (cutăruia), / din pieptul lui, / din capul lui, / Ele au *anciuiat* trupul (cutăruia) (Peşteana de s., Gorj. *Şez.*, XI, 41).

AZ DE MARE. Pleacă cutare, / Pă cale, pă cărare, / Pînă, la *Az de mare* (Stroeşti, Vîlcea. Tocilescu, 1562).

BĂCĂLICĂ (= băcănie?) Şi găseşte adormit pe (cutare) / La ticălică, Şi la *băcălică* (T. Măgurele, Teleorman. Grig. Rigo, 97).

BELDIOARE. Ne ducem prin mări / să aşezăm oarele, *beldioarele,* trestioarele (Moldova. Lupaşcu, 10,4).

BOTUZ. Bubă roşiatică, / ...Să eşiţi de la (cutare) / ...Cu toate junghiurile, / De va fi din scorbură, / De va fi din *botuz* (Vîlcele, Argeş. *Şez.*, XI, 48/XIV).

BRIGAD. Dă *brigad* / În mîna dreaptă (Pr. Ferdinand, Teleorman. *I. Cr.*, VIII, 183/274)

CASCARI. Să mă spăl: / Di dat, / Di fapt, / Di *cascari* (Crăcăoani, Neamţ. Vasiliu, 292).

CATANILE. S-au întîlnit cu cios-buhos, / Cu picioarele ca *catanile* (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 212/287).

CHEI. Pliuţ, voi *chei* de luncă / Vestea să se ducă / Prin toate satele (Baldovineşti, Romanaţi. Ciauşanu, 135, 9).

CLINCA. Aşa să speli şi trupu lui cutare, / ... De *clinca* / De flinca (Baldovineşti, Romanaţi. Ciauşanu, 135, 10).

CODARIŢE. De l-o deochiet păsările, / Pice-i *codariţele* (Berbeşti, Maramureş. Bîrlea, *C.*, 329).

COVIE (deformare din *coaie*?) Cu ciocul să-l ciocniţi, / prin p..., prin *covie,* / Să-l ciocniţi (Zegaia, Mehedinţi. *Şez.*, XXV, 81).

DINDER Fapt cu făină măcinată / pe *dinder* (Broşură, Sibiu, 1867. G. Dem. Teod. 375).

ERTUI vb. Acolo nu vă duceţi, ci mereţi la N.N., / Că i s-o ţipat matrica cu ceas rău, / De acolo o scoateţi, / S-o *erluiţi* (Vaşcău. V. Sala, nr. 43, p. 4).

FLINCA Aşa să speli şi trupu lui cutare / ... De *flinca* / De plinca (Baldovineşti, Romanaţi. *I. Cr.*, VII, 185/233). De clinca / De *flinca* (*Id.*, *Id.*, 135/10).

GĂZITOARE. Ca o cătea *găzitoare* (Breaza, Buzău. Grig.-Rigo, 142). Ca o căţa *găzitoare* (Răcăşdia. Novacovici, 129).

GENEI. Cîrtiţă, pîrtiţă, / *genei,* paragei (Docăneasa, Tutova. *Şez.*, XIV, 101).

GHIUGULUI vb. Într-o enumerare de interdicții către „sgaiba seacă": Seacă nu răni, / Nu *ghiugului* (M-ții Apuseni. Pavelescu, 158, 16).

GOGÎȚĂ [izgonirea ceasului rău: nu te face om — neom — nici găină circăină] Nici mîță *gogîță* (Sălciua de s., M-ții Apuseni. Pavelescu, 166, 1).

HAVNICĂ. [Descîntec de splină] Seacă splină *havnică*, / Splină grabnică, Splină căiască (Sălciua de s., M-ții Apuseni. Pavelescu, 181, XXIV).

HĂRĂȘEALĂ. Fapt cu *hărășeală* de cîni (Broșură, Sibiu, 1867. G. Dem. Teod., 375).

HENI vb. [Descîntec de desfăcut ursita]. Eu am venit să te scot, / Din trupul ei, din picioarele ei ... Că de nu-i *heni* / Eu cu toporul capul ț-oi tăia / ...Hai vacă roșă, că eu te *henesc*, / De pe trupul femeiei isteia (Scheia. Niculiță-Vor., 475).

HROȘ. A făcut mama borș, / cu pește *hroș*, poroș (Dorohoi? *I. Cr.*, V, 174).

HUIATA. Pleacă deochetură / Din inimă, de sub inimă / ... Eu în brațe l-am luat / ... Să-l afum cu *huiata* dealului, / Cu aripa zmeului (N. Ivancu, 45).

ÎNSUFLECĂCIOS. Și-a găsit pe cei răi, / Cei răi *însuflecăcioși* (Țepu, Tecuci. Pamfile, *Boli*, 24, 93).

JIZ. Pe-un *jiz* de deal (Roșa. Niculiță. Vor., 549).

JUDE [Descîntec de bube] Ajută-mi Precistă! *Jude* răce, *jude* răce, / Într-un corn de berbece (Vaca, lîngă Brad, Huniedoara. Grig.-Rigo, 36).

LIA. S-o *liet*, / S-o săliet (Cîrlomănești, Tutova. Vasiliu, 281/XXVIII).

LOCMALĂ. L-a spălat, / L-a curățat / De fîrșală și *locmală* (Ștefănești, Vîlcea. Bălășel, 31—32).

LUT. Despice-se ochii moroiului / Ăi *luți* / nepricepuți (Bumbești-Pițic, Gorj. Grig.-Rigo, 61).

MĂTĂȘI vb. (nu corespunde cu sensul dat în *DA*). (Cutare) cîn pășește / *Mătășește* (Popești, Gorj. Gîlcescu, 103).

MĂLCED s. [Descîntec de gălbinare]. Seacă *mălcedu* corbului / ... Seacă *mălcedu* vulturului (M-ții Apuseni. Pavelescu, 177, XVIII).

MĂTCOS. Piei, ciocî *mătcoasă* (Schitu Duca, Botoșani: Vasiliu, 297/XXXVIII).

MEGI vb. Unde vă duceți voi, fetelor? / Ne ducem... / Să-l *megim* / Să-i luăm puterea din picior (Drăguș. Cristescu-Gol., 75).

MEZERA vb. Noi mergem la bradul cel mare, / Care *mezerează* ciurde a lor 99 de sate (Vașcău. V. Sala, nr. 43, p. 4).

MÎNĂJAT. Urșii cei mici au mîncat pe cei mari, / Și i-au ars, și l-a cenușat pe cel *mînăjat* (Vașcău. V. Sala, nr. 44, p. 14).

MOVINUASĂ. De boale răscucuasă, / De boale *movinuasă* (Sișești, Mehedinți. Ungureanu).

NEGERE pl. (eroare de tipar?!). Pe mări negre că te-oi da, / Pe mări *negere* (? Grig.-Rigo, 143).

NEGOVIE. Cu mîncărime și usturime, / În vîntu turbat, / S-a amestecat, / Și s-a depărtat. / Și buba *negoviei* (Vîlcele, Argeș. *Șez.*, XI, 43/IV). Bubă a *negoviei* (Argeș, Ionescu-Buzău, 418).

NISDARE. [Enumeră felurile de bube]. Bubă din foame, / Bubă din săte, / Bubă din cloceală, ... bubă din *nisdare* (M-ții Apuseni, Pavelescu, 179, XXI).

OARE. [E vorba de 9 fete „îmbozorate"] [La întrebarea: unde vă duceți?, răspund...]: Ne ducem prin mări, / să așezăm *oarele*, bedioarele, trestioarele (Moldova. Lupașcu, 10, 4).

PARAGEI. Cîrtiță, pîrtiță, / genei, *paragei* (Docăneasa, Tutova. *Șez.*, XIV, 101).

PĂLĂPĂI vb. Cu ochii cum privește, / ori cu mînile cum *pălăpăește* (Maidan, Caraș-Severin. Hasdeu, *Chest.*, 18, p. 160).

PĂRALE s.n.pl. („o unealtă de grădinărit"). Cu nouă greble, / Cu nouă *părale* (Bucovina. Marian, *D.*, 9).

PĂRÎNDA vb. (< *pe rînd*? !). Să te duci mereu, / ... La toţi căpitanii / ... *Părîndează-i* toţi / ...Şi-apoi ia-le lor, / Omenia lor, / Dragostile lor, / Toată vîlva lor (Bucovina. Pîrvescu, 76, 10).

PLAN. Doamne, tu, ş-ajută lui Gheorghe, / născut în *plan* opt, / Desfac în şepte, / născut în *plan* în trîi, / Desfac în doi (Sălişte. Bihor. Pavelescu, Bihor, 101/120).

PLEFTURA vb. Hei vacă gonită, / Priboniţă, / Nu vini cu capu scuturînd, / Cu picioarele răstăluind / Coada *plefturînd* (Şanţ, Năsăud. Ştef. Cristescu, *Sociol. rom.*, I, nr. 5, 1936, p. 37).

PLINCA. De flinca, / De *plinca* (Baldovineşti, Romanaţi. *I. Cr.*, VII, 185/233).

PLIUŢ. *Pliuţ*, voi chei de luncă, / Vestea să se ducă, / Prin toate satele, / Prin toate oraşele (Baldovineşti, Romanaţi. Ciauşanu, 135, 9).

PRĂSĂDIT. La cea răchită, / Răsărită, Este-o fată *prăsădită* (Roman. Grig.-Rigo, 54).

RĂSCUCUASĂ. De boale *răscucuasă*, / De boale movinuasă (Sişeşti, Mehedinţi. Ungureanu).

RĂSTĂLUI vb. Hei vacă gonită, / Priboniţă, / Nu vini cu capu scuturînd, / Cu picioarele *răstăluind*, / Coada plefturînd (Şanţ, Năsăud. Ştef. Cristescu, *Sociol. rom.*, I, nr. 5, 1936, p. 37).

REHNĂ. Şi m-am întîlnit cu albeaţă, / Albeaţă prin potcă, / Albeaţă prin *rehnă*, / Albeaţă prin strigare, / Albeaţă prin deochi (Preuteşti, Suceava. *Şez.*, I, 124).

REPREŞIT. [Deochi de oprinteală] S-a dus Ignat la vînat, / Şi-n trestie s-a înţăpat / ... Trestie de *repreşit* (Fără loc. *Şez.*, I, 200).

RUTINĂ. Am venit să-l spăl pe (cutare) / Eu nu-l spăl de trină [tină] / De *rutină*, / Eu îl spăl de ameţeală (Goeşti, Oltenia. Laugier, 132).

SĂLIET. S-o liet / S-o *săliet* (Cîrlomăneşti, Tutova. Vasiliu, 281/XXVIII).

SECĂRI vb. O prins Ion a se văicăra, / *Săicărind*. / Cine l-o auzit? / Maica Domnului: / Nu te *săicăra*, / Nu te văicăra (Mitoc, Dorohoi. Vasiliu, 284/XXIV).

SINECĂ. Că m-am luat pe *sinecă*, / pe mînecă (Sîngeorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 70).

SÎLNI vb. Toată tembera la Paraşchiva vrăjitoarea, / Să ne *sîlniia* cu mîna iei direaptă (Sişeşti, Mehedinţi. Ungureanu).

SPUMĂ DE MIERE. Plecai azi marţea / La *spuma de miere*, / La miere de vin (Pătrăuţi, Bucovina. Pîrvescu, 74, 8).

STRELI vb. Soare din apus de soare, / nu *streli* (Leleşti, Gorj. Arh. Inst. folc., 3421 II hh).

STRUCI vb. Cu piepturile voi *struci*, / Cu mătura voi mătura. (Bogdăneşti, Vîlcea. Bălăşel, II, 92).

TEMBERA. Toată *tembera* la Paraşchiva vrăjitoarea (Sişeşti, Mehedinţi. Ungureanu).

TOARTĂ. Hultur sur, / Cari umbli prin cer, / Pi sup cer, / Pe la *torţile* mărilor (Zmulţ, Covurlui. Vasiliu, 279).

TPOOA. [Descîntec de puşchele] Cel de al doilea zice: / *Tpoooa* acum să piară (Vîrful Cîmpului, Dorohoi. *I. Cr.*, VIII, 213/288).

TREŢĂ. Purcede guşele pe cale, cărare, / da o *treţă* / O caţă / înaintea lor ieşi (Găineşti, Suceava. *Şez.*, I, 123).

TRINĂ. Am venit să-l spăl pe (cutare), / Eu nu îl spăl de *trină* [tină] / De rutină, / Eu îl spăl de ameţeală (Goeşti, Oltenia. Laugier, 132).

TRÎGLUŢĂ. Uimă, uimuţă, / Sui pe *trîgluţă*, / Că te-oi duce mare, / Să te uşti ca o cicoare. (Săcel, M-ţii Apuseni. Pavelescu, 160, 10).

TUNSĂ. Mîndru să mă curăţ, / ...De toate *tunsele* (Sîngeorgiu, Năsăud. Pîrvescu, 69, 4).

ŢEHLIT. Spaimă înspăimîntată / Cu *ţehlit*, / Cu răsărit, / Cu spăimat. (Pe o carte veche. Pamfile, *Boli*, 43, 224).

ȚIRĂ. Pe unde voi mergînd / Pămîntul tot *țiră* făcînd (Transilvania. *Ung.*, 1893, p. 381).

URĂ. Cum nu m-aș văeta, / Că eu am dat, În *ură* urîtă, / În *ură* de fată, / În *ură* de fecior (Cărmăzana, Ț. Oașului. Mușlea, 208/280).

VIȚUNI vb. Se bătea, / Se *jițunea*, se *vițunea* (Sișești, Mehedinți. Ungureanu).

VÎNT, VÎNTĂ. (*vîntui*, vb. < *vînt*?!) [Descîntec de vînt]. Plecă om *vînt*, / La pădure mare *vîntă* (Ruptura, Mehedinți. Tocilescu, 154).

ZĂBIT. Trîntit, / *zăbit* (Grojdibod. D. Ionescu, II, 20).

ZĂLETIT, ZĂLEZIT. Bubă *zăletită* (Turcești, Vîlcea. Tocilescu, 1591). Soare *zăletit* (*Id.*, Tocilescu, 1572). Bubă *zălezită* (Cireș, Vîlcea. Tocilescu, 1567; 1587).

A

a 107
abur v. abura
abura 97
acioi 85
aciola 19
ad v. iad
adămasă v. adămască
adămască 19
adăsta 19
adevăsi 19
adiu v. iad
adoi 97
agarlîc 19
agîmba 19
aia 48
al 107
alăma 97 v. alămat
alămat 93
alămăr 82
alămîie 82 v. alămăr
alătra 19, 102
albastru v. albăstri
albață v. albeață
albăstri 97
albeață 48
ale 48, 107
alelnase 128
alina v. alinat
alinat 48, 93
alipat 74
alipui 74
alogiță v. ediță
altoi 48
altoiele 48
altoiu v. altoi, altoicle
amețeală v. meață
amiază v. miezîza
amiazi v. amiezi
amiezi 97
amin v. codamin
amin — aminată 125
amin — codamin 125
aminată v. amin-aminată
amorți 48
amurta v. amorți
amuți 49 v. desmuți, dismuți
an 128
anciuia 128
anglezoaică 109
anina 49
aoleu v. aoli
aoli 97
apărătuș 20
Apeș 109
Apilo v. Gioi
aplecat 49
apucat 49
aramină 20 v. aramină — mină
aramină — mină 125
arădui 74
arăni 102
arîni v. hrăni, arăni
arman 20
armăsăroaică 120
aromeală v. tîromeală
aromit 49

Arșini 109
arțun v. harțun
arumit v. aromit
arunca v. aruncătură, dezurca
aruncătură 93
Arvaș v. Arvat
Arvaș 109
Arvat v. Arvaș
asorit 20, 89
astupa v. astupuș
astupuș 93
asurzi v. desurzi
ațipi 49
ațichi v. ațipi
aţîţa 49
aur v. aurel
aurămeasă v. avrămeasă
aurel 89
auvă 108
auz 49
aveare 108
avere 107
averuri v. avere
avrămeasă 24, 49 v. cîrstăneasă
Az de mare 128
(ăi) răi 123

B

babiță 109
baghiță v. babiță
baiu 49
balț 20
bardă 49
bartiță 20
barzoșă 20
băbălică 85, 128
băbioaică 50
băncăni v. boncăni
bănui v. îmbănui
bărăța 20
bărbînoc v. brebenoc
bea v. bere
behăi 50
beldioară 20, 128
Belizar 109
bercii 20
berdui v. bardă
bere 93
beșicar 85
beșică v. beșicar
bicășel 74
bici v. biciuia
biciuia 97
biho 20
bitang 20
bîiguit 50
bîntuială 50
bîntuitor 50
bîrîi 50
bîrtiță v. bartiță
bîtă v. bîtricea
bîtricea 81
boaghițe v. bobițe
boană 20
boanză 20
boasă 50
bobițe 50
boboană 109—110
boboașă 50
bobotit 21
bogoz 50
bohaș v. bohod
bohaz v. bogaz
bohod 21
bojite v. boașă
bolăcăi v. olăcăi
bolboiat 21
bolboruș 21
boldei 21 v. cotei
boldeici v. boldei
bolfa 50
boli v. bolitor
bolibreaz v. breaz — bolibreaz
bolitor 93
bonboană v. boboană
boncălui 21
boncăni 50
bontorog 21
bontudui 21
bonza v. boanză
borî v. borîncios
borîcios 93
boroaică v. boroi
boroi 110
borză 110
bosai v. bosorcău
bosconiță 110
bosorcaie v. bosorcău
bosorcău 21, 110
bostea 82 v. stea
bosurca 21
boșco 21
boșorcăe v. bosorcău
botuz 128
bou — cibol v. bucifal
bour v. bouri
bouri 98
brăciruță 50
breaz-bolibreaz 125
brebenoc 51
brici 98
brigad 129
brînă 51
brîncă 51
brîncă brîncată 51
brîndușel 21
broaște 22
bucătări v. îmbucătări
bucifal 22
bucin 22
bucșele v. stele
budiană 22
budihace 22
buduhală 110
budură 22, v. hudură
buduroi 22
bugezi 22, 51
buhadaică 110
buhă v. buhadeică
buhădie v. buhadeică
buhos 22
buhmitură 51
buhuitură v, buhmitură
buiemestru 74
buiguit v. bîiguit
buisă 125 v. cinisă
buit 22
bulboiat v. bolboiat
bulbuș 51
bulezi 22
Bulgărin 51
bumb v. îmbumbi
bumbăci v. desbumbăcat
bun v. bunete
buncălui v. boncăni
bunețe 89
bură 51
burcior v. urcior
bursuca 22
bursucat 22
bușmachi 22

C

cacadîr 51
cai v. căiască
Calarei v. Galilei
capră v. căprească
carbaciu v. gîrbaci
cascari 23, 129

catanile 129
cataroaică 110
cataroi 110
cau 111
caua 111
caval v. căvăla
căiască 90
căina 52
căira v. căina
căiță 23
călină 52
căminar 108
cănceu 23
căpcăun 52
căpistere 52
căpitănească v. cîrstănească
căprească 90
cărtenească v. cîrstănească
căscare 23
căşgari v. căscare
cătăroaice v. cataroi
cătăunesc v. căpcăun
cătresc 52
cătuşă 42
căţelit 52
căuți 23
căuți v. căuti
căvăla 98
ceas v. Ceas-rău, ceasoroaică
ceasoroaică 86, 111
Ceas-rău 83, 120
ceasul 111
cenuşa 52, 98
cenuşă v. cenuşa
cerca v. cercală
cercală 93
cerneş 111
cerni v. cerneş
cesăla 52
ceta v. înceta
cetera 98
ceteră v. cetera
chei 129
chersină 23
chilav v. schilav
chilom v. chilomănesc
chilomănesc 23
chimet 23
chingă 52
chiot 52
chioti 52
chir v. creier
chiräi 52-53
chistaş 23
chistov 23
chizărie 23
chizel v. chizărie
ciemere v. temere
cijmăitoare 23
cimpoi 98
cinat 23
cină v. încina
cine v. cinerițe
cinerițe 81
cicantă 23
cioase 84, 111
cioflîng 53
cioi 85
ciomni 23
cios 84, 111
cină v. încina
cinchiță v. ediță
ciricăi 24
ciuisă — buisă 125
ciumaş 86
ciumă v. ciumaş
ciumări 24
ciumpav v. cimpoi
ciungi 53
ciuntă 53
ciunti 53
ciup 24

cîcîdîr v. cacădîr
cîine v. cîinoaică
cîinoaică 86
cînişitură 24
cînitură v. cînişitură
(se) cînta 107
cîrcăiac v. cîrcăiat
cîrcăiat 24
cîrcăli 24
cîrcova 24
cîrcuşit v. cîrcova
cîrlicăi v. cîrcăli
cîrni v. descîrni
cîrstăneasă 24
cîrstineasă v. cîrstăneasă
cîrtiță v. cătresc, pîrtiță, cîrtiță-pîrtiță
cîrtiță — mîrtiță 125
cîrtiță — pîrtiță 125
cîrtog 24
cît 53
clab v. clăbuc
clabăuț 24
clăbuc 53
clei v. creier
clenciuros 24
cliciu 24
clieri v. clei, creier
clinca 129
clinca-flinca 129
clini 25
cliri v. creier
clocă 53
clocoti v. forcoti
cloşniță 25
coace 108
coacereți 108
coadă 53
coapsă 53, 106
coase v. răscoase
cobaie v. gobaie
cobsă 106 v. coapsă
cocăstea v. logostea
cociorvă 25
coconeață 120
coconețe v. coconeață
cocostea v. stea
codamin 83 v. amin — codamin
codariță 129
codău 25
codreana 86
codresc 90
codroni v. coron
codru v. codreană, codresc
cofă 53
coleşi 25
coleti 111
comina v. gospodi
Constantin 111
cop 25
copitaris 83 v. copităriță
copită v. copitaris, copităriță
copităriță 83
coptătură 43
corn 53
coron 74
corovă 25
cosiță 53-54
cosîntă v. sîntă
Cosma 111
costar v. costor-vostor
costorar v. costorăresc
costorăresc 90
costor-vostor 126
cotei 21, 54
coti 54
cotreanță v. treanță
cotreț v. cătresc
covie 129
creier 74
crel v. creier, clei
crici 25

criel v. creier
crișI v. crici
crișcare 54
crunta 54
cudalb 54
cufundoasă 127 v. roasă
culege 54
cununat 25
cuosiță v. cosiță
curcubăta v. curcubeta
curcubeta 54
curcoaie v. urcoi
curcoi v. urcoi
curta 54
curti v. curta
curund v. rund
cute 54
cuțag 90
cuțita 54
cuțitareți 108 v. cuțita
cuțitat 54—55
cuțitătură 55
cuțitoia 55

D

da v. date, Dedeș
dat 7, 111
date 5, 93
daturi v. dat
dăbălată 25
dălac — mândălac 126
dănaci 55
dăoli 25—26
dăuli v. dăoli
dedeochi 111
Dedeș 111
dediță v. ediță
dehăli v. dăoli
dentruele 106
deochetor 112
deochetură v. deocheturoaică
deocheturoaică 86
deochi v. deochiat, dedeochi, ne-deochetor
deochia v. desdeochia
deochiet 112
deochitoriu v. deochetor
deotori v. diochioi
deotoriță v. diochioi
desbălăurat 26
desbumbăcat 93
descîrni 102
descîntecă 107
desclești 103
descrunta 103
desdeochia 103
desgîrci 103
desmira 103 v. desmirat, desmiratic
desmirat 94
desmiratic 94
desmuți 103
desorbi 103
desori 26
despăienjeni 103
despedeca v. despiedica
desperi 103
despiedica 103
despietra 104
despietroșa 104
despoenjeni v. despăienjeni
desturbura 104
deștepta 55
desurzi 104
desvenina 104
dezmira v. desmira
dezorbi v. desorbi
dezurca 104
die 120—121
dih 84
dihanie v. dih
dinder 129
dintre ele 106
dintroele v. dintre ele
Diochioaia 121
Diochioi 121
diodeochi 111
disdele v. ghizd
dismuți 104
disproora 104
divănese 121
dîbălată v. dăbălată
dîrmoz 26
doborî 55
doi v. adoi
domn v. domnut, domnese
domnese 86
domnuț 81
dopot v. tropot
dopote — tropote 126
dorele 81
doscă 26
dragostele v. logostea
drăcăriță 86
drîglă 26
drîmos v. dîrmoz
drobolață 26
drugă s. 26—27
drugă adj. 27
druguță v. drugă s.
ducasă 94
duce v. ducasă
dudui v. duhui
duhui 27
dumăvi 27
dungălui 27
durdure v. dure
dure 112
dureroasă v. săpăcioasă
durgălui v. dungălui
durime 105
durimi v. durime
dăizmiracili v. mirac

E

eală v. hală
ederă v. ediță
ediță 86—87
ele v. hală
elogiță v. ediță
ertui 129
estriță v. ediță

F

fa(ce) 112 v. făcătură
facere 55, 112
fapt 55
faraon 112
faraonoaice v. faraon
faraonoaiși v. faraon
făcătură 94
făciarie v. fățare
fără sine 55
fățare 55
fel 55
felegoasă 55
fihină 27
fihinel v. fihină
fior 27 v. fiora
fiora 98
fîrfiit 27
fîrșele v. sfîrșeală
fleașcă 56
flenciu v. flinca
flinca 27, 129 v. clinca
flociat v. răsflociat
flocos v. flotocos
flotocos 83

foale 56
foalie v. foale
foc v. focuț, înfoca
focuț 81
folticos 83
forcoti 83
forforată 90
forfot v. forforată
forfoti v. forcoti
forosi v. forostni
forosti v. forostui
forostui 27
fosicat v. topsicat
fragă v. frăguliță
franțuzesc v. sfrancezească
frăguliță 81
frăguță v. frăguliță
frăsui 28
frecat 112
frigare 94
frige v. frigare
Frînc 112
frîngi v. Frînc
fugera v. fulgera
fulgera 56
furcer v. furcerele
furcerele 28
furnicar 87
furnică v. furnicar
furteață 28

G

Galaleu v. Galilei
Galareu v. Galilei
Galilei 56
Garaliv v. Galilei
gaură v. găurean, îngăuri
găni v. gîndi
găoci v. sghieucile
găoraș v. găuraș
găuraș 87
găurean v. găuraș
găzitoare 129
geamăn 56
geme 56
genei 129
geveli 28
gheocet v. pocit
gheră v. ghiară
ghersgan 105
ghiară 56
ghider 28
ghimpe 56 v. înghimpa
ghinci v. ghimpe
ghioacă 56
ghicc 56—57
ghicchet v. deochiet
ghiosiu v. ghioc
ghiogului 130
ghiță v. ediță
ghiviziu 28
ghizd 57
gint 57
Gioi 112
giță v. viță
giungi v. ciungi
giuvali v. geveli
giviziu v. ghiviziu
gîlcă v. frăguliță, gîlculiță
gîlculiță 81
gîlț 28
gîmfa 57
gîmfareț 108
gîmpa v. gîmfa
gîndi 57
gînfi v. gîmfa
gîni v. gîndi
gîniba v. gîmfa
gîrbaci 57
gîrla 98
gîrlă v. gîrla
gîrli 98
gîrlici 57
gîscan v. ghersgan
gîță 28
glod v. gloda
gloda 98
gobaie 28
gogă 121
gogîță 130
gogonat 57
gogostele v. logostea
gonitor 57
gospodi comina 112
gostele v. logostea
grabnic v. gramnic
gramnic 58
grasă 58
grebla 58
greomînt 28
Griva 113
Grivăn v. Griva
grîe 58
gros 58
groscior v. groscioros
groscioros 90
gruieți 81
grunguni v. îngurlui
gugimănioară 81
gugiuman v. gugimănioară
gugui 29
guguli 29
gunoi v. gunuitură
gunuitură 29, 88
gurgui 58
gurguță 29
gust v. gusti
gusti 98
guștер v. îngușterat

H

habatic 29
haia v. aia
hală 113 v. iele
halcă v. hălci
hale 121 v. hală, iele
handra 29, v. huia-handrahuia
handrahuia v. huia-handrahuia
handralela v. huia-handrahuia
haot 29
hargalaș v. agarlîc
harțun 29
havnică 130
hălălăi 29
hălci 98
hăle 121 v. ale
hărășeală 29, 130
hăuli 58
hăznui 29
heghiu 75
heialaltă 106
Helarii v. Galilei
helge 29
heli v. hală
heliște v. vieliște
heni 130
hestriță v. ediță
hîrb 58
hîrci v. horcăi
hoară 58
hochi 30
holba v. înholba
hopaie 58
horă v. hoară
horbă v. vorbă
horcăi 58
hrămi 30
hrăni 58
hroș 130
huci 30

hudură 30, v. hudură-budură
hudură — budură 126
hui 59 v. străhui
huia v. huiu
huia — handrahuia 126
huiata 130
huiu 30
hulciu v. helge
hulie 30
hultur 59, hultura, hultur-vultur
hultura 98 v. hultur-vultur
hultur-vultur 126

I

iad 59
iadă v. ediță
iarba mare v. codreană
iască v. iesca
icni 59
id 113
idiță v. ediță, id
iduri 113
iduroaică 113
iedele v. ediță
iederă v. ediță
iederiță v. ediță
iediță v. ediță
iele 121
iepe v. iepească
icpească 90
iepure v. iepurești
iepurești 90
ierodiacon v. ierodieci
ierodieci 113
iesca 98
igna v. icni
ijă — mijă 126
Ilma 113
ingliță v. ediță
ins 121
inse v. ins
Iordan 113
Iordanaulă 88, 126 v. Iordan
Iordanaulă Viforaulă-Lespezaulă 126
iorsag v. ioșag
ioșag 75
iroase 113
iroși v. iroase
isăli 30
Isbila 113
isdături v. izdat
istiță v. ediță
Iștila 113
iție 30
iță v. iție
izări 30
izda 30
izdat 121—122 v. pază
izină 30—31
izinită v. izină
izînă v. izină
izvor v. izvoros
izvoros 90

Î

îmbănui 104
îmbruța 31
îmbucătări 104
îmbumbi 99
împagerite v. pajură
împăra 99
împelina 99
împeliță 113
împiedica v. despiedica
împiepta 99
împietra v. despietra
împrelistit 31
împrilăstit 31
împuia 99
împupi 59
împupit 59
încălțiie 31
începe v. începelniță
începelniță 94
înceta 59
închepta v. împiepta
încina 99
încinde 31
încinta 31 v. încintător
încintător 94
încleșta v. descleșta
încolăcit 59
încorda v. încordător
încordător 122
încoroiat 59
încrunta 59 v. descrunta
încujba 31
încunta v. încrunta
încuțita v. cuțita
îndălui 75
îndemn 59
îndesa v. îndesoare
îndesoare 94
îndurat 59
înfăca v. înșfăca
înfoca 99
înfocat 99
înfofoli v. înfohiolate
înfohiolate 59
înfrîna 60
îngăuri 99
înghimpa 99
îngîmfa v. gîmfa
îngurlui 99
îngușterat 90
înherinat v. înveninat
înholba 104
înpupi v. împupi
îns v. ins
înschicat v. înspicat
însorăci v. însoroci
însoroci 99
înspica 100 v. înspicat
înspicat 94
însuflecăcios 30
înșfăca 60
întăciuna v. întăciunat
întăciunat 94
întinde 60
întîlni v. întîlnitură
întîlnitură 95
întruchina 31
înțepa v. înțepăios
înțepare 108
înțepăios 95
învenina v. desvenina
înveninat 60
învisa 100
învînoșa 104
învolma 31
înzînat 90

J

jare 31
jebrina v. jare
jelnic 60
jipan 31
jitunea v. vițuni
jiulebitia v. joloduță
jiz 130
jîgăriță 32
joalnă v. jolnă
joapă 32
joenoasa 32
joimăriță v. Gioi
jolfă 32
jolnă 114
joloduță 32

jubră 32
jude 130 v. judecească
judeasă 75
judecească 108
junghi v. junghioană
junghia v. prejunghia
junghiareți 108
junghioană 88
jurghiță v. ediță
jurjiță v. ediță
juvră 32

L

laci 106
lamoste 114
lamosti v. lamoste
lămurat 32
lătra v. alătra
lemn v. lemnar
lemnar 88
lene v. lenos
lenie 32
lenos 90
lepăda 32
lepedeu 75
leptiță v. ediță
Ler — împărat 114
lespădău v. lespedeu
lespezaulă v. Iordănaulă
lestriță v. ediță
leșia 60
leuroasă 33
lia 130
licni 33
liet v. lia
ligan v. lighioană
lighioană 114
limpăd 107

limpedat v. limpeditor
limpedi 60
limpeditor 60
linciuri 33
lipcă 33
locmală 130
locoșag 33
logostea 83—84
lostea 83—84
lucă 84, v. lucă-nălucă
lucă-nălucă 126
lului 33
lume v. lumit
lumit 91
lună v. vîrgolună
lup v. lupesc, lupește
lupare v. lupariță
lupariță 88
lupe 106
lupesc 91
lupește 91
luselă 33
lut 130
luți v. lut

M

Madalina 114
maiestru 122 v. maistornică
maistornică 91
Mama Pădurii v. Moșu Codrului
mamon 114 v. mamulan
mamora v. manon
mamornița v. mamon
mamornițoiu v. mamon
mamulan 115
mamuloaică 115
man 33
mană 60
manesterguri v. mînestegură
mare v. Az
Marin 115
Maroga 115
marmora v. mamon
marmoroiu v. mamon
maslină v. muselină
mastahat v. mașlacă
mașlacă 33
matrica v. mătrice
matrici v. mătrice
mață 61
măci 33
măduhoasă v. mătcoasă
mădulos 91
măduvă v. mădulos, mătcoasă
măești 33
măduvcasă v. mătcoasă
măiestre v. măiestru
măituri v. mînătură
mălced 131
măndălac 33, v. dălac-măndălac
mănec v. mînec
mănînța 34
măr v. alămăr
mătase v. mătăsănioară
mătăcină 61
mătăsinioară 91
mătășl 131
mătcoasă 91, 131
mătcos 131
mătrăgună 61
matricat v. mătrice mătricată
mătrice 61, 126—127
mătrice mătrăgună 61
mătrice mătricată 126—127
mătrice mătricoasă v. mătrice mătricată
mătrice mătriculată v. mătrice mătricată
mătriciu v. mătrice
meață 85
mecheca v. mechera
mechera 34
megi 131
melc 61
melciuri v. melc
melș v. melc
mere v. merge
merge 61
meriu v. mieriu
mers v. mersură
mersoare v. nemersoare
mersură 88
metricia v. mătrice
metricioi 61
mezera 131
mic — mare 84
mic-micotel v. micotel
micotel 115
micuțel v. micotel
mierii 61
mieriu 61—62
miez 62
miezîza 100
mijă 34, v. ijă-mijă
milă v. mili
mili 100
Milialifie 115
mină v. aramină
minciură 62
minegoci 75
minos v. miros
mir 34
mira v. miriș, răzmira
mirac 75
mirare 62
mirareți 108
miraz 34

mirătoare 122 v. miriș
mirător 122
mirătoriu v. mirător
mirătură 122 v. răzmirătură
mirături v. mirătură
miriș 122
miritură 62
miroaică 122
mirodiță 115
mironosiță v. mirodiță
miros 62
mistrui 34
mișel v. mișela
mișela 100
mișeli 100
mișulie 34
miță 62
mîitură 62 v. mînătură
mîlcăviță v. mîrcăviță
mîlcoviță v. mîrcăviță
mînă v. mînătură
mînăjat 131
mînătură 34, 95
mînec 62
mîneștergură 75
mînuri 107
mînzare v. veritoare
mînzătoare 62 v. veritoare
mîrcăviță 34
mîrîitură 62
mîrlă 34
mîrsit 34
mîrșală 34
mîrtiță 125 v. cîrtiță
mîț 62
moci 62 v. măci
modîlcă 34—35 v. pomovîlcă
modovîlcă v. motofîlcă
moimă 35
molcomiș 62
molconiș v. molcomiș
molfă 35
moloșag v. mulăceag
morăi 100
morfeca 35
moroaică 115 v. maroga, miroaică
moroi 115 v. boroi, morăi
moroni v. moroi
morosîn 35
morsocat v. mursecat
morugat 35
morugă v. morugat
moruș 35
mostofîlcă v. motofîlcă
moșoaică 35
Moșu Codrului 115—116
Moșu din Pădure v. Moșu Codrului
motălcă v. modîlcă
motofîlcă 35
movinuasă 131
mreană-steamcă 127
mucegai 63
mucos 63
mugata 122
mugeo 122
mugi 85 v. mugeo
mujucaș 35
mulăceag 75
mumă v. mumăniță
mumăniță 88
mur 36
mură v. mur
murculi v. murguli
murguli 36
muroni v. moroi
mursecat 63
muselină 63
mușchi v. mușchiat
mușchiat 91
mușlegai v. mucegai
mut v. muți
muță 36
muță — surză 36
muți 100

N

nadol 36
Naftuliu 116
naramagie v. naramzie
naramzie 63
nară v. nărtițe
năjită 36
nălucă v. lucă-nălucă
nălucă — prelucă 127
năplăială 36
năploaia v. năplăiala
năprăcit v. năprătit
năprătit 36
năprătitură 37
nărtițe 88
năsădi 37
năsădit 95
nătătaie 116
nătimană v. nătătaie
năturni 37
năvîscă 37
nechiotat v. nechitit
nechitit 37
nedeochetor 88
negere 131
negoci 37 v. minegoci
negovie 131
negre v. negere
negură v. negureață
negureață 88
nejig v. năjită
neleapcă 37
nemersoare 88
nesădit v. năsădit
netăetoare 95
netot v. netoțească
netoțească 91
nimăt 37
nisdare 131
noi 63
noii 37
noroit 63

O

oaie v. oiesc
oare 131
oare, beldioare
obrinteală 63
Odiul 63
odostea v. logostea
odraslă 63
Odriiu v. Odiul
ogaș 63
ogoi 37
ogostele v. logostea
oiesc 91
olăcăi v. olăcăi-bolăcăi
olăcăi-bolăcăi 127
olătui 37
olecăi v. olicăi
olicăi 37—38
olicui v. olicăi
om 63
omac 85
omăt v. omăta
omăta 100
o, mine 64
oprăvi 38
oprinti 64
orbalț 38 v. orbălți
orbălți 100
orbanț v. orbalț
orbi v. desorbi
orbie 64
oricări v. olicăi

orîndă 38
orsu 123
os v. osuț
oschi-Scaraoschi 127
osuț 82
ozdrele v. odraslă

P

pageri v. pajură
pai v. păios
pajură 64
palat v. pălătui
pală v. pălui
paloși 75
par 64 v. împăra
paragei 131 v. genei
pararoș 78
paroș 78—79
paus 85
pază 123
păcuină 64
pădure v. dure
păduroi 116
păduroni v. păduroi
păienjeni v. despăienjeni
păinjineală 64
păios 91
pălăpăi 131
pălătui 100—101
pălui 101
pământ 116
pământe v. pământ
pământean 64
păpădie v. die
părale 131
părinda 131
părsecat 64
păsdărie 64
pătrunchi 39

pcelie v. piele
pelin v. împelina
peliță v. împelițată
peri v. desperi
perit 123
persecat v. părsecat
persiciu 91 v. părsecat
perț 75
pestricioară v. peșcișoară
pestriț v. peșcișoară
peșcișoară 92
pește 75
peteică 76
petrece 64
piază 65
picui 39
piele 65 v. pieleș
Pieleș 116
piept v. împiepta
pieri v. răspieri
pierit v. perit
piersecie v. părsecat
pierseciu v. persiciu
piersică v. persiciu
piot v. chiot
pistricel 82
pistruie v. pistricel
pișărteață 39
pizmuitoare v. cijmăitoare
pîră v. pîriș
pîriș 89
pîrleală 95
pîrli v. pîrleală
pîrtiță 39 v. cîrtiță
plan 132
plăselat 92
plăsele v. plăselat
plăvaie 65
pleftura 132
pleh 76

plescăiță v. plescăviță
plescăviță 39
pleș 65
plete 65
pleteri v. plete
plinca 132 v. clinca
pliuț 132
plodos v. podos
plotun 65
poartă v. porticea
poci 65
pociat v. pocit
pociet v. pocit
pocireti 108
pocit 65 v. pocita
pocita 101
pocitoare v. pocitură
pocitor 95
pocitură 65
pocituroi v. pocitor
poclui 39
podos 39
pogan 76
pogînici v. pogonici
pogonici 66
pohibi 39
pohoeală 39
pomili 39
pomiroasă 79
pomovălcă v. pomovîlcă
pomovîlcă 79
poneagră v. ponegru
ponegru 79
pop 39 v. popos
popos 89
porticea 82
potcă 116—117
potcoaică v. potcă
potcoi v. potcă
potculeasă v. potcă

potea 85
poteică v. peteică
poticea v. potea
potituri v. pocitură
potolitor 66
potopi 66
povireți 108
pozderie v. puzderie
pranic 40
prăjuroaică 89
prăsad 40
prăsădit 132
prăsodz v. prăsad
pre 79
precleți 40
prejunghia 79
preliță v. ediță
prelucă v. nălucă-prelucă 40
prepune 79
presui v. sui
preti v. priti
pricăjit 40
pricăzit v. pricăjit
pripas 66
priseacă 79
priteală v. priti
priti 40
pro 80
proară v. proora, prozice
proi 40
proora 66 v. disproora
propt 66
prozice 80
pui 66 v. împuia
pupui 40
pupuiat v. pupui
pusătură 40
pustie v. pustieșug
pustieșag 89

puşchea 66
puzderie 40 v. păsdărie

R

Rană 117
rap 107
—rare-cărare 127
răchiţat 66
răcni v. răhnoi
răghila 66
răgui 40
răhni v. răhnoi
răhnoaie 95 v. Rana
răhnoi 95 v. Rănoi
răi 40, 123
răicăra 41
Răitan 117
rămînat 108
răncălui 41
răni v. arăni
Rănoiul 117
răoaică 123
răoaice v. răoaică
răs — 80
răscoacereţi 108
răscoase 80
răscucuasă 132
răsfinte v. sfînt
răsflociat 80
răsfug 41 v. răsfugi
răsfugi 101
răsmira v. răzmira
răspai v. speria
răspei v. răspieri
răspieri 80
răspîndi 66
răssuera 80
răstaie v. răsteu
răsteu 67
răstălui 132
răşchitor 67
rătuteală 41
rău v. Ceas-rău
răurat v. rourat
răură 127 v. roura
răz — 80
răzmerituri v. răzmirătură
răzmira 80
răzmirătură 80
re- v. reverin
rehnă 132
repaus v. paus
repreşit 132
resflociat v. răsflociat
resteu v. răsteu
reverin 84
rişchitoare v. răşchitor
rîgnă v. rîmnă
rîhnă v. rîmnă
rîmnă 67
rîmni 67
rîmnitoare v. rîmnitor
rîmnitor 67
rîmnitorească v. rîmnitor
rîmnitoriu v. rîmnitor
rîmnitură 67
rîn 67
rîtos 68
roasă 68 v. roasă-cufundoasă
roasă-cufundoasă 127
roată v. rotoroate
rocoti 41
rogoaică 41
romit 68
român 68
ros 41
roş — paroş v. paros
rotoroate 84
roura 68

rourat 68
rujă 76
rujile (obrajului) 76
ruma 41
rund 85
ruşală 68
ruşeli v. ruşală
rutină 132 v. trină

S

saela v. saia
saia 68
Samba 117
Samodiva v. sîlea
Sanca 117 v. Sîlea Samodiva
Sanctioan 117
sapă 106
Sarsan 118
Savalina 118
sădi v. nesădit
săgeată v. săgetaş
săgeta v. săgetatic
săgetare 108
săgetaş 89
săgetatic 95
sălăriţă 68
săliet 133 v. lia
sămcoaică v. Sancă
Sămcoică v. Sancă
Săncoiu v. Sancă
sănec v. sînec
săpa v. săpăcioasă
săpăcioasă 96
sărbezi 101
sbehăeta v. behăi
sbiciula 41
Scaraoschi v. oschi
scărîndea 41
schilav 68
schipi 68
schiupi v. schipi
scîrbeală 68
scîrnăvit 68
scopi 68
scorobaie 42
scorovaie v. scorobaie
scrisă 69
scrîşni v. crîşcare
scruntar 42
sdioacă v. ghioacă
seacă v. priseacă
searbăd v. sărbezi
secări 133
senic 42
sepe 106
sfadă 69
sfedea v. sfadă
sfetită 42
sfială v. sii
sficiula 101
sfînt 123
sfirc 69
sfîrşeală 69
sfranţozească 69
sfredelireţi 108
sfriji 69
sgancă v. sgîncuşoară
sgăncuţă v. sgăncuşoară
sghieucile 42
sghiţula v. sbiciula
sgîncuşoară 12
sgîrci v. desgîrci
sii 69
Silvestiţa 118
simţ 69
sineca 69
sinecă 133
sită 69
Sîlea Samodiva 118
sîlni 133

sîmcea v. sîmcelat
sîmcelat 92
sîncelat v. sîmcelat
sînec 69
sînia 101 v. sîneca, sînie
sînie v. sînia
sîntă 69
sînță v. sîntă
sîtă v. sită
smîcolitură 42
snagă 69—70
soace 42
soage v. soace
soare 118 v. asorit
somn v. somni
somni 101
sopîrlariț v. șopîrlaiță
sor 107
sorb 42
soroc v. însoroci
soroci 70
Sorvior 118
spafie v. spahie
spahie 70
spai v. spahie, sperja
spargalui 42
sparge v. spargalui
spămînta 70
spămîntoaică 70
spămîntoasă 70
spămînță v. spămîntă
speie 42
sperja 70
sperjur v. prăjuroaică
spic v. înspica
splită 42
spumă de miere 133
spurc 70
spuzitură 70
sta v. stăci, stăhui
stafie v. spahie
stahie v. spahie
Staticot 118
stăci 105
stăhui 105
stea v. bostea, stelit
stea bostea 127
stea — cocostea 127
steamă 42, v. mreană-steamă
steblă 70
stelar 70
stelbă v. steblă
stele 118
stele — bucșele 127
stelit 92
stereginâ v. steregoi
steregoi 118
stigare 70
stirigini v. steregoi
stîglare v. strigare
stînjenel v. stînjeniu
stînjeniu 92
stolicăi 42
stopitor v. scopi
străhui 105
strămurare v. stremura
străpezie v. strepezie
streli 133
stremura 101
strepezie 70
stricare 108
stricătoare 123
stricători v. stricătoare
strigare 70
strigă 118—119
strigoi v. steregoi
strigoni v. steregoi
strîcni 71
strînghiță v. trîmbiță
strîns 123—124
strînsoaică v. strîns
strînsoiu v. strîns
stroh 42—43
strov v. stroh
struci 133
strușniță 43
struț 76
stu 43 v. tru
stufă 71
stunghița v. trîmbiță
suflecat 71
sufulcat 71
sui 71
surdumaci v. surdumaș
surdumaș 71
surorele 82
surori v. surorele
surpa v. surupa
surupe 106
surureli v. surorele
surză v. muță
svai, svai 43

Ș

șalboacă 119
șamă 43
Șas-rău v. Ceas-rău
Șăican 119
șerpurel 82
șfichi v. sficiula
șoim v. șoimi
șoimi 101
șoitane 124
șoitar 124
șomîlc v. șomîlcă
șomîlcă 124
șopîrlaiță 124
șteap 43
ștergură 43
știolcăi 43
șturligaie v. șurlica
șuiera v. răssșuiera
șurlica 43
șurligaie v. șurlica
șușugaie v. șurlica

T

taftă 43
talpă v. tălpos
talpoș v. tălpoș
tariș v. tîrîș
tartacot 119
tăcăneală 71
tăfălog v. tăflăgi
tăflăgi 43
tăhueală 76
tăia v. netăetoare
tălpoș 92
tăriș v. tîrîș
tătăcot v. tartacot
tăuni 44
tecsîie 71
telnici 101
tembera 133
teme 124
temea 44
temere 71
teslă 71
ticăi 71
ticăzi v. ticăi
tilincă v. telnici
tinde v. întinde
tiniță 82
tioagă v. tiugă
tist 108
titiri 44
tiugă 44
tivilichie 76
tiviță 44

tîmbeală v. tîmpeală
tîmpeală 71
tîmpinat 71
tînjală 71
tîrcov 44
tîrîș 44 v. copitaris
tîromeală 44
tîrpie 44
toacă 72
toartă 133
tocilător 72
tocilătoriu v. tocilător
toflos v. flotocos
tolbă 72
tont v. tonti
tonti 102
topor v. topori
topori 102
topot v. tropot, dopote
topsica v. întopsecat, topsicat
topsicat 96
torsecat v. topsicat
tosicat v. topsicat
tot 72
totoreață 44
tpooa 133
tragău 44
trage v. trăsoare
tragîu v. tragău
tragna v. tragău
trăcsăi 80
trăsoare 96
treanță 45
tretin 72
treță 133
trină 133
trîgluță 133
trîmbiță 72
troncăni v. trunchinătură
tropot 72, v. dopote-tropote
tropote (v. dopote)
tru 45
trudi 72
trunchinătură 96
trupină v. tulpină
tulbiță v. tolbă
tuldui 45
tuleu 72
tulpină 72
tunchinătură v. trunchinătură
tunsă 133
turbă 72
turbura v. desturbura
turchez 45
turingie v. turungiu
turle 45
turunghie v. turungiu
turungiu 45
tuturiu v. turungiu

Ţ

ţărm 72
ţăst v. ţestos
ţăstos v. ţestos
ţee 45
ţehlit 133
ţerm v. ţărm
ţesălui 72 v. cesăla
ţestos 73
ţicnă 73
ţipa v. ţipui
ţipati 108
ţipui 105
ţiră 134

U

udi 45
udmă 46
udură 46
udzi v. udi
ugi v. udi
uiagă 76
uimată v. uimă
uimă 46
uimuță v. uimă
uiom v. uimă
uitiță v. ediță
umfla v. gîmfa
umflareț 108
urală 89
ură 134 v. urală
urbalț v. orbalț
urcior — burcior
urcoaie v. urcoi
urcoi 119
uricime 46
urîcioase v. cioase
urlați 46
ursar v. ursăresc
ursat 96
ursăresc 92
ursător 96
ursi v. ursat, ursător
ursitoare v. ursător
ursîtori v. ursător
urzar 73
ustur 73
usturime v. durime
usturoi v. ustur
usturoia 73

V

vac v. veac
vacă v. văcească
valeu v. vălăcăi
vaspoamă 46
văcească 92
văcui 73
văicăra 73 v. răicăra
vălăcăi 102
văpaie v. hopaie
văzgaur 80
veac 73 v. vecui
vecui 102
vedera 46
vederat v. vedera
Velzevu 119
venin v. reverin
venitoare v. veritoare
verenoșa 76
verin v. reverin
veritoare 92
vetrice vetriratâ v. mătrice mătricată
vicșînel v. vișin
vieliște 46
vifor v. viforit
Viforaulă (v. Iordanan)
viforit 92
viforît v. viforit
vineție 46
violint v. viorint
viorint 46
virtute 73
vis v. învisa
vișin 82
viță 73
vițuni 134
vîlcezi 47
vîlfă 73
vîlvaș 119
vîlvă v. vîlvaș
vînoșa v. învînoșa
vînt 134
vîntă 134
vînturi v. vînt
vîrcolac v. vîrgolună
vîrfile 107
vîrgolună 84

vlăcui v. vecui
vodeasă 108
vorbă 73
vorovi 106
vostor v. costor-vostor
vraci v. vrăcesc
vrăcesc 92

Z

zăbit 134 v. zobi
zăcoaie 81
zăletit 134
zălezit 134
zănace v. zănat
zănat 77
zbisulat 77
zbocoti 47
zdrobior 47
zdrobituri v. zdrobior
zgancă 47
zgănci v. zgancă
zghihui 47 v. zghihuitor
zghihuitor 97
zgînci v. zgancă
zgîncușoară v. zgancă
zgîrlici v. gîrlici
zice 108 v. prozice
zider v. ghider
zînă de cîine 119
ziori 47
zîlezitură 47
znagă v. snagă
zobeală 47
zobi 47, 73
zvidui 47

CUPRINS

Prefață 7
Abrevieri 9
Introducere 15
Cuvinte rare, în afară de comunicarea uzuală 19
Cuvinte cu sensuri deosebite 48
Regionalisme 74
Formarea cuvintelor 78
prefixe cu valoare augmentativă 78
sufixe diminutivale (produse ale afectivității) 81
compunerea 82
scurtarea 84
formarea substantivelor din substantive 85
formarea adjectivelor și adverbelor din substantive 89
formarea adjectivelor și substantivelor din verbe 93
formarea verbelor din substantive, adjective, numerale și interjecții 97
formarea verbelor din verbe 102
analogia 105
Elemente de limbă vorbită 106
Personaje mitice sau infernale 109
Tabu 120
Jocuri de cuvinte 125
Termeni cu sens obscur 128
Indice de cuvinte și de forme 135